PUBLICAREA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și psihologie JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL VI Cartea ( ) Sub conducerea profesorilor N Ya Grot și L N Lopatin MARTIE MOSCOVA Tip-litografie Foarte aprobat T-va I N Kushnerov și K(r), strada Pimenovskaya, proprie, casă Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers" CONŢINUT Pagină Fundamentele vieții și activității morale - N Ya Grota Viața este ca o luptă morală -P A Kalenova Activitatea științifică a lui A M Ivantsov-Platonov -Kn S N Trubetskoi Atitudinea lui A M Ivantsov-Platonov față de istoric Marea Britanie - M S Korelina Referitor la articolul domnului prof A I Vvedensky: "Despre Kant real ^imaginar" - M I Karinekago Departament special Influența sentimentelor asupra cursului timpului -N V Marina Analiza principalelor condiții în asocierea ideilor - V R Cabina IV G Shad -θ A Zelenogorekago G S Skovoroda, ca teolog -A S Lebedeva Teoria artei din punctul de vedere al lui Teichmüller - A A Kozlov Critică și bibliografie I recenzie de cărţi Binet, A Psychologie des grands calculateurs et joueurs d'échecs -B Henri Iθθ ' Biblioteca "Runivers" IV Pagină Arreat, L Mémoire et imagination -B Henri W Knight Aspecte ale teismului -P Tihomirov W Davidson Teismul întemeiat în natura umană -P Ti- homirov ~Ui Cărți și broșuri noi primite de redactori II REVIEW JOURNALOV Mintea -P Mokievekago Rivista italiana di filosofia -ÎN Waldenberg Revista științifică -V Ivanovski Spre istoria sofismului grecesc É Grădinar Societatea Psihologică (dezbatere pe rezumate: V R Butsk: "Analiza principalelor condiții în asocierea ideilor" și P D Boborykin "Natura frumuseții"; rapoarte aproximativ întâlniri) Trecerea în revistă a activităților Societății de Psihologie pt primul deceniu (-) Anunturi Aplicație , Da N Kolubovek Anuar filosofic^ Anul I ( ) Foaia Λ" z ?···* Biblioteca "Runivers" Fundamentele vieții și activității morale*) Adevărul că bazele moralității se află în interiorul omului, în propria sa natură psihică, și nu oriunde în afara lui, constituie una dintre cele mai durabile achiziții ale filozofiei din ultimele două secole Indiferent dacă căutăm bazele comportamentului moral cu ajutorul religiei, științei sau filosofiei, înseși bazele religiei, filosofiei și științei vor trebui, mai devreme sau mai târziu, să fie recunoscute ca inerente naturii omului Credința, speranța, dragostea, lupta pentru adevăr, bunătate și perfecțiune sunt proprietăți inalienabile ale naturii umane; condiţiile şi cauzele exterioare nu pot decât să trezească sau să înăbuşe aceste sentimente şi aspiraţii, şi nu să le creeze din nimic Toate fundamentele comportamentului moral asumate de religie, filozofie și știință pozitivă: iubirea față de Dumnezeu și aproapele, credința în adevăr și perfecțiune, speranța în fericirea veșnică și frica de pedeapsa veșnică, pe de o parte; compasiune și milă, luptă pentru fericire și ideea de datorie morală; în cele din urmă, sentimentul de autoconservare și instinctul strămoșilor, ideile de utilitate și binele comun - toate acestea sunt fapte ale vieții mentale a subiectului, starea și proprietățile eului nostru interior *) Discurs rostit la martie , la ședința publică anuală a Societății de Psihologie în comemorarea deceniului de la înființare Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" N GROT Prin urmare, pentru morala autonomă a timpului nostru, care caută legea de bază a acțiunilor morale în interiorul unei persoane, și nu în afara ei, singura întrebare este în care dintre sentimentele, aspirațiile și ideile naturale enumerate ar trebui să se caute cea mai fundamentală interioară fundamente ale vieții și activității morale, pentru a găsi și pune în fața conștiinței și voinței unei persoane, prin intermediul unei astfel de căutări, un

ideal complet distinct și un criteriu clar al comportamentului moral, spre deosebire de comportamentul imoral Întrebarea nu este o glumă, căci dacă știința filozofică a moralității - etica - recunoaște în cele din urmă că ultimul fundament și criteriu al moralității constă în efortul unei persoane pentru fericirea și beneficiul personal, iar fericirea și beneficiul personal se vor dovedi a fi ceea ce nu pot fi puse la îndoială, concepte relative, atunci omul nu va fi protejat de persecuția exclusivă a fericirii sale personale, așa cum o înțelege, prin toate mijloacele care nu duc la suferință și pedeapsă Dacă etica demonstrează, dimpotrivă, că bazele de bază ale moralității sunt aspirațiile unei persoane pentru perfecțiunea spirituală, autocontrol și munca dezinteresată în beneficiul lumii, atunci o persoană va trebui să respingă idealul și criteriul personalului fericire, parcă nu morală, și să-și aranjeze și să-și dirijeze viața morală într-un mod și activitate complet diferită Ideea este, desigur, influența eticii științifice asupra acelor oameni care doresc să trăiască rațional și conștient și să nu fie ghidați numai de înclinațiile naturale Mulțimea umană trăiește și, probabil, va trăi încă mult timp prin instincte și sentimente imediate, și din moment ce impulsurile morale ale activității, de exemplu, simpatie, milă, străduință dezinteresată pentru adevăr și perfecțiune, frica de pedeapsa veșnică și speranța pentru ulterioară recompense, atunci o mulțime sănătoasă din punct de vedere moral de oameni pe jumătate conștienți, încă necorupti și neatins de scepticism, poate poate temporar și să nu aibă nevoie de o soluție teoretică la problema fundamentelor mentale finale ale moralității Faptul, însă, este indubitabil, că civilizația introduce și în viața maselor o serie de astfel de condiții care paralizează natura oamenilor, o privează de spontaneitatea sa primitivă sănătoasă, introduc îndoieli în minți și, înecând instinctele morale, dezvoltați o sete de plăcere și beneficii personale Cum să fii cu asta? Este posibil să opriți cursul progresului extern și să preveniți efectele dăunătoare ale acestuia asupra mulțimii? Este posibil să oprim în mod artificial creșterea orașelor și a mijloacelor de comunicare, să distrugem posibilitatea leneviei, lenei și distracției excesive, să interzicem producția de droguri care slăbesc puterea gândirii și voinței și, în schimb, trezesc senzualitatea? Este posibil să se distrugă în general acea creștere exterioară a vieții care este o consecință naturală a dezvoltării științei și tehnologiei și exprimă cucerirea rapidă și în general benefică a naturii de către om? Și dacă este imposibil să forțezi viața să se întoarcă, așa cum au visat inutil unii utopisti, atunci, evident, este necesar să se întărească moralitatea masei umane {tot din interior, și nu din afară, dezvoltând în ea conștiința, voința și gândirea critică și răspândirea în rândul ei a idealurilor raționale și a criteriilor de viață morală Și pentru a acționa asupra ei în acest sens, este extrem de important ca noi înșine, oameni dezvoltați prin educație și considerându-ne rezonabili, conducând viața maselor și dându-i un exemplu prin comportamentul nostru, de mai multe ori să verificăm în mod conștient și imparțial fundamentele activității noastre morale și prin cercetări științifice și filozofice s-au deplasat mai energic spre elucidarea adevăratei sarcini a vieții noastre morale umane Subiectul acestui discurs va fi o încercare de a arunca din nou o privire mai atentă la întrebarea, în ce aspecte ale naturii umane ar trebui să se caute adevăratele fundamente ale vieții morale și ale activității unei persoane Conversația noastră boo- " Copilul este pur teoretic, și nu moralist,

deoarece pentru Filosof întrebarea pusă este în primul rând o chestiune de autocunoaștere și autoverificare Sarcina noastră va fi să încercăm să oferim o nouă elucidare a problemei etice "despre fundamentele comportamentului moral pe o bază psihologică, iar motivul principal al revizuirii întrebării este îndoiala cu privire la satisfacerea soluției acesteia de către învățăturile utilitariste și moderne morala eudemonistă, morala utilităţii şi a fericirii Principalul punct de vedere al acestei morale este că, în cele din urmă, sursa activității morale este dorința unei persoane de fericire, chiar și cea mai înaltă și mai nobilă, care decurge din fapte de dragoste și compasiune, din intensificarea muncii mentale, spirituale și ideea de utilitate este doar o expresie obiectivă a ideii subiective de fericire Această morală a utilităţii şi a fericirii uită însă că este absolut imposibil ca o persoană care şi-a asimilat principiul de bază să se convingă că nici el nu are dreptul, pentru virtutea sa, să-şi ia partea din recompensele vieţii, nu are dreptul de a se bucura de viață cât mai deplin posibil, plătind un omagiu pasiunilor și pasiunilor lor Și dacă posedă sănătate și impresionabilitate, cum poate el echilibra momentele superioare și inferioare ale fericirii sale și să nu sacrifice sete din ce în ce mai nesățioasă de plăceri senzuale din lupta pentru cea mai înaltă satisfacție spirituală ? Și se dovedește că noi toți, ca și mulțimea, trăim prin compromisuri între înclinațiile noastre naturale superioare și inferioare, dobândite prin ereditate sau prin creștere și educație, iar pentru mulți dintre noi, pasiunile naturale și chiar pasiunile sunt o piedică fatală pentru dezvoltare morală înaltă Nu ar fi exagerat să spunem că acum trebuie să căutăm o persoană adevărată morală sănătoasă și statornică, cu o Lanternă, că cea mai înaltă personalitate morală Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII MORALE Trăsăturile timpului nostru au adesea slăbiciuni și neajunsuri izbitoare, astfel încât adevărații eroi ai datoriei - și probabil că există - ar trebui căutați nu atât în arena publică deschisă, cât într-o mulțime întunecată și întunecată, condusă de credință și un sănătos INSTINK - II volum, și că la prima cerere de lepădare și sacrificiu de sine reală, de dragul unui vecin sau de dragul unei idei, oameni inteligenți și conștiincioși, chiar și eroii mulțimii și cavalerii de onoare, cu rare excepții, tind să se ascundă în găurile lor și să calculeze posibilele șanse de bunăstare personală Așa sunt consecințele moralității noastre moderne, așa-zis științifice, utilitarist-eudemoniste Nu există, totuși, vreun defect teoretic în construcțiile sale, nu există o altă moralitate posibilă, mai înaltă? Că o astfel de morală există și a existat întotdeauna este fără îndoială: isprăvile stoice ale anticilor, istoria crucificării și martiriului în joc, precum și cronica tuturor acelor fapte cotidiene, uneori imperceptibile, domestice și civile de lepădare de sine , care sunt îndeplinite cel mai adesea de oameni mici, mărturisesc acest lucru sau necunoscute de nimeni, dar fermi în credința că viața este o datorie grea și o ispravă, și nu o plăcere și o cale către fericirea personală Codul complet al acestei cele mai înalte morale, acum re-răstignit de eudemonismul occidental, a fost dat de Hristos Cea mai bună încercare de fundamentare filozofică a moralității creștine a fost făcută de Kant, dar nu are încă o fiabilitate științifică reală A da astfel este, aparent, sarcina eticii viitoare Kant a încercat să justifice "comanda absolută" a datoriei morale - indiferent de ideea fericirii personale - prin doctrina sa despre natura rațiunii umane Dar această doctrină complexă și oarecum confuză a două minți, teoretică și practică, cu o punte în mijloc, sub forma unei facultăți de judecată, nu a fost

confirmată științific, iar când rezultatele au fost verificate, s-a dovedit că Biblioteca "Runivers" N GROT "Kant a afirmat doar în mod formal Faptul de necondiționare a ideii de datorie, dar nu a justificat-o sau a fundamentat-o "Trebuie să acționezi în așa fel încât regula comportamentului tău să devină baza legislației universale" sau, mai simplu, "regula comportamentului moral general", aceasta este cerința datoriei morale, potrivit lui Kant și nu te gândești în primul rând la fericirea ta personală? rykh, ce și în numele a ceea ce poate și ar trebui să devină regula moralității generale? "Compasiune reciprocă", spune oponentul moralității formale a lui Kant, Schopenhauer, căci viețile oamenilor sunt mizerabile și, din moment ce esența lor este aceeași, trebuie să-ți pară mereu milă de tine însuți în ei, gândindu-te că atât tu, cât și ei ar trebui să te străduiești să scapi de greutățile vieții Dar dacă viața este mizerabilă și trebuie să te străduiești să ieși din ea, atunci de ce nu doar să suspin platonic pentru cei nefericiți, ci și să acționez conform unui sentiment de compasiune, salvându-le viețile și continuându-și chinul ? "datorie necondiționată" și s-a limitat la a recunoaște Faptul de compasiune ca un impuls fundamental, inconștient al acțiunilor morale Dar despre sensul moral al sentimentului mila știa înaintea lui Prin urmare, Schopenhauer nu a făcut decât să confunde întrebarea pusă de Kant, iar morala sa a devenit un nou așternut pentru eudemonism și utilitarism Dacă mă predau compasiunii doar ca un impuls natural, atunci de ce să nu mă predau dorinței de plăcere, care este la fel de naturală? Ambele sunt la fel de absurde, pentru că viața este rea, dar ambele sunt naturale și, prin urmare, inevitabile Eudemonismul utilitar a devenit * întrebarea este mai simplă: trebuie să iei din viață tot ce ea *) Prin ce impuls interior, de exemplu, "o persoană ar trebui să trateze o altă ființă umană ca pe un scop în sine, și nu ca pe un mijloc pentru propriile scopuri personale?" Un astfel de conținut nu poate fi dedus din ideea formală de "datorie necondiționată" Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII MORALE poate da "Lupți pentru fericirea și beneficiul tău?" - Mă străduiesc - "Ei bine, deci străduiește-te, dar acționează mai inteligent și mai prudent Nu uita că trebuie să faci concesii fericirii altora, altfel ei nu vor face concesii fie la tine " "Da, da", adaugă Spencer, "amintește-ți că altruismul (dorința pentru beneficiul altcuiva) este un produs al dezvoltării ereditare a instinctului ancestral de bază și că, de dragul tău, trebuie să faci concesii acestei proprietăți dobândite a naturii tale de plenitudinea propriei tale bunăstare și mulțumire de sine " Și au început noi compromisuri, iar "imperativul categoric al datoriei morale" al lui Kant a început să fie de râs Dar cele mai noi compromisuri ale utilitarismului și Spencer nu au mulțumit pe nimeni, pentru că sunt cazuri când nu există altruism în suflet și nu este nevoie să faci concesii fericirii altcuiva de dragul propriei persoane, pentru că o poți proteja cu forta Nietzsche a luat acest punct de vedere și a sugerat ca cei puternici să ia toate firimiturile fericirii celor slabi pentru a atinge plinătatea supraomenească a plăcerii de sine și libertatea perfectă de înlănțuirea morală În esență, Nietzsche a fost consecvent, deoarece, dacă scopul vieții este până la urmă fericirea personală, atunci de dragul acestui scop totul este permis celor puternici, iar cei slabi pot fi forțați să se servească pe sine Evident, dilema de bază a eticii: "datorie morală sau fericire?" - rămâne nerezolvată chiar și acum În ultima vreme, conștiința este din ce în ce mai puternică că este imposibil să trăiești după rețetele utilitarismului și eudemoniștilor și chiar mai mult astfel de

predicatori de prădători precum Nietzsche Iar reacția se găsește în Forma unei reveniri la predicarea moralității creștine, ruptă, totuși, de la baza sa originală religioasă și mistică răul rău", th Biblioteca "Runivers" N GROT Lev Tolstoi vorbește Dar întrebarea de ce ar trebui să recunosc aceste acțiuni particulare drept adevărata mea fericire rămâne nerezolvată *) Căci dacă din fire am dreptul general de a lupta pentru fericirea mea, atunci nu este nevoie ca moraliştii să-mi repetă despre datoria iubirii, compasiunii şi tăgăduirii de sine, care contravine consideraţiilor mele personale despre fericire Și dacă trebuie să fac măcar ceva în numele ideii de datorie morală, neglijând scopul fericirii personale, așa cum îl înțeleg, atunci unde sunt temeiurile și care este sensul unei astfel de îndatoriri? Mântuirea sufletului pentru fericirea veșnică? Dacă nu aș crede în el? Sete de glorie, respect, venerare a vecinilor? Dacă le neglijez și nu am nevoie de ele? Frica de suferință și moarte și calcul pentru a prelungi plăcerea? Și dacă raționez după zicala: "nu se pot întâmpla două morți, una nu poate fi evitată" și mă străduiesc cât mai curând, cât am puterea, să iau de la viață tot ce-mi poate da ea în sensul plăcerii și bucurie? ordine de datorii? Evident, trebuie să admitem sincer că dilema: datoria morală sau fericirea personală - totul rămâne la fel Nu există nicio cale de ieșire din asta Nu poate exista o a treia soluție la întrebare nici din punct de vedere logic, nici psihologic: logic, deoarece între afirmarea și negarea unei îndatoriri morale necondiționate, precum și legitimitatea scopului fericirii personale, nu poate fi nimic între ele; din punct de vedere psihologic, deoarece o persoană aflată într-una și aceeași activitate nu poate lupta pentru două scopuri opuse și care se exclud reciproc Cu toate acestea, la această formulare aparent destul de clară și simplă a întrebării se face foarte des următoarea obiecție cazuistică Să presupunem că scopul moralului *) Pentru o critică detaliată a învățăturilor lui Nietzsche și Tolstoi, a se vedea pamfletul nostru, Idealurile morale ale timpului nostru pr Nietzsche și Lev Tolstoi, ediția a treia, Moscova, Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII MORALE viața și activitatea, spre deosebire de indiferentă și spre deosebire de imorală, care decurg tot din motivele fericirii personale, este îndeplinirea unei îndatoriri morale În ce poate consta el? Evident, numai în slujirea binelui și fericirii altor oameni și ființe - "cea mai mare fericire posibilă a unui număr cât mai mare de alte ființe", așa cum a afirmat și J St Mill în cea mai considerată și sublimă doctrină utilitaristică a sa Este destul de clar că, din moment ce există un număr infinit de oameni nefericiți, pentru a-și îndeplini datoria morală, o persoană nu este obligată să se sfâșie și să le dea tuturor o picătură de sânge și viață, și o bucată din haine și proprietăți, ci ar trebui, în măsura posibilităților sale, să urmărească doar relativ scopul celei mai mari fericiri posibile a unui număr cât mai mare de ființe, chiar dacă numai oameni, și întrucât el însuși este și om și o ființă vie, atunci, potrivit Același principiu, el are dreptul nu numai să-și găsească fericirea în slujirea fericirii altora, ci și să lase în sarcina sa o părticică de fericire și toate binecuvântările care o oferă; la urma urmei, el este și un participant legitim la împărțirea generală a binecuvântărilor și a fericirii fericirea celorlalți Prin urmare, fericirea personală rezonabilă nu contrazice ideea unei datorii morale de a servi fericirii altora Raționamentul, aparent, este ireproșabil, dar pentru filosof apar involuntar următoarele întrebări: De unde provine necesitatea și obligația morală de a servi scopul fericirii celui mai mare număr de

ființe? Din acest punct de vedere, cum se poate justifica nevoia de sacrificiu de sine complet, chiar de viață, într-o ciocnire serioasă a scopului fericirii mele cu scopul fericirii altor ființe? - Cum să fii cu acei oameni care, ca urmare a Biblioteca "Runivers" N GROT Taniya sau chiar contrar ei, încăpățânat nu doresc să-și vadă fericirea în slujba fericirii altora: judecă-i sau nu-i judecă, consideră-i vinovați sau nevinovați? Prima întrebare despre motivul obligației de a servi fericirea altcuiva duce din nou la o dilemă: fie acest scop provine din ideea unei îndatoriri necondiționate, pentru care trebuie încă găsită o fundație, fie din luarea în considerare a propriilor interese , care ar scăpa de tot sensul obiectiv al idealului fericirii altcuiva A doua întrebare revine la eternele nedumeriri hamletiene ale conștiinței morale: "Eu însumi să fiu sau să nu fiu, și dacă să fiu, atunci cum să fiu?" A treia este în mod firesc rezolvată în favoarea doctrinei nelibertății generale și a nebuniei, care duce la recunoașterea propriei mele nebunii, i e pur convenționalitate a conceptului de datorie, care este necondiționat în ideea sa Nodul gordian al moralității nu a fost în mod evident dezlegat de teoria prezentată, iar nesfârșita opera sisifeană a utilitarismului eudemonist trebuie să înceapă din nou *) Dar nodurile gordiene nu pot fi descurcate: trebuie să fie tăiate, vrând-nevrând Există o singură cale de a rezolva aceste dificultăți - întrebându-te sincer: "Este adevărat că toate acțiunile numite morale au scopul de a aduce fericire unuia dintre oameni, sau chiar cât mai multor oameni, și de a aduce lumea? mai aproape de bunăstarea generală?" Aceasta înseamnă, cu alte cuvinte: "Este adevărat că datoria morală în forma sa cea mai necondiționată poruncește cuiva să renunțe complet la fericirea personală în favoarea fericirii altor ființe și, într-un mod mai convențional, să servească fericirea altor ființe? , sacrificând pentru aceasta o parte din fericirea cuiva?" Această întrebare este, în opinia noastră, principala *) În urmă cu trei ani, noi înșine am încercat să găsim un nou fundament pentru moralitatea eudemonistă în articolele "The Foundation of Moral Duty" (Problems of Phil and Psych , Books XII and XV), dar nu am finalizat cercetările noastre, deoarece am observat o eroare în premisele inițiale ale eudemonismului Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII MORALE miezul întregii probleme etice Dar nu o vom rezolva în direcția în care au încercat să o rezolve pesimiștii din toate timpurile și țările, demonstrând că fericirea nu poate fi scopul activității morale pentru că nu este realizabilă - că viața la rădăcină este suferința și nenorocirea Fericirea, așa cum am spus de mai multe ori, este un concept subiectiv și relativ, iar din acest punct de vedere nu se poate spune că fericirea este imposibilă și că nu există nicăieri Există fericire și este foarte posibil și, în plus, totul: mare și mic, frecvent și rar, lung și scurt, complet și incomplet, temporar și mai mult sau mai puțin permanent și, ca "indivizi animale", avem chiar și dreptul de a nu abate fericirea de la tine atunci când vine de la sine și de a nu fugi de ea intenționat, ci de a o folosi pe parcurs, dacă nu contravine cerințelor datoriei Întrebarea este dacă așa-zisa noastră activitate morală este îndreptată spre fericire, cel puțin nu a noastră, ci doar a altcuiva, "în numele datoriei?" *) Și asta învățăm cel mai bine dintr-o analiză a acelor acțiuni morale în care noi venim direct în contact cu alte ființe și ne dăruim pe noi înșine ca sacrificiu lor, din acțiuni inspirate de iubire, milă, compasiune Cel mai izbitor exemplu de astfel de acțiuni este activitatea unei mame și a părinților în general în raport cu copiii: aici se poate îndoi cel mai puțin de sinceritatea motivelor iubirii și

milei O mamă își iubește cu dragoste și abnegație copiii, îi hrănește, îi îngrijește, îi educă, îi învață Nu există nicio îndoială că ea, la fel ca mama din care au făcut parte, își dorește sincer, deși egoist, copiii să fie fericiți, dar se poate susține că punctul ei de vedere moral în această activitate ar trebui să fie acela de a oferi copiilor imediat *) Prin fericire înțelegem și vom înțelege în continuare ceea ce Kant înțelegea prin ea, și anume "conștiința unei ființe raționale a plăcerii vieții, care (dacă se poate) însoțește continuu întreaga sa existență* (Creta, rațiune practică, §) Biblioteca "Runivers" N GROT alene sau în viitor cea mai mare fericire posibilă? În I) ea nu știe și nu poate ști ce le pregătește viața: oare viitorul nu le pregătește cele mai mari nenorociri, încercări, nenorociri, boli și nu le-ar fi mai bine, din punctul de vedere al fericirii , nu numai să moară în copilărie, dar nici măcar să se nască; în) ea nu știe în ce poate și va consta fericirea lor, în funcție de abilitățile, caracterul, poziția lor socială și dacă o face pentru a-i aduce la scopul fericirii, dacă acea creștere și educație le vor fi utile lor pe care le dă ea; c) în educarea și educarea lor, mama le provoacă constant involuntar nenorociri - pedepse, mustrări, muncă forțată etc : fericirea nu este un lucru absolut, ci relativ, iar conceptele mamei și copiilor despre fericire sunt foarte diferite ; c) în cele din urmă, dacă ea îi îndreaptă în mod conștient spre scopul celei mai mari fericiri personale, atunci cu siguranță îi va face egoiști și prădători nenorociți Așadar, educația care urmărește să ofere copiilor fericire, imediată sau viitoare, și să-i învețe să dobândească în viață ceea ce îi poate face fericiți, este o educație proastă, absurdă, care de obicei corupă copiii din punct de vedere moral și are cele mai triste consecințe Este inspirat nu de dragostea părinților pentru copii, ci de egoism și dorința de auto-plăcere O mamă cu adevărat iubitoare și rațională caută să-și facă copiii buni și nu să-i aducă la fericire, care nici măcar nu este în mâinile ei, iar o mamă bună nu va fi oprită în munca ei de gândul că copiii ei vor fi nefericiți: numai dacă ar fi fiinţe morale raţionale O mamă bună, deși cu suspine, își trimite fiul adult într-o ispravă grea, unde, poate, moartea îl va întâlni Așa au procedat eroinele popoarelor păgâne antice și nu vom spune că au greșit Împlinindu-și cu strictețe propria îndatorire morală, ei le-au predat același lucru copiilor lor Evident, nu scopul fericirii copiilor constituie latura morală a practicii iubirii în relația dintre părinți și copii Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII MORALE Și la ce se străduiește în general iubirea și mila noastră față de aproapele noștri? Desigur, nu de dragul fericirii acestor vecini îi scoatem din laț, îi salvăm de la auto-otrăvire, îi scoatem din foc și apă, susținem mulți ani existența celor grav bolnavi și suferindă îngrozitoare - infirmi, idioți, nebuni În unele cazuri știm direct că oamenii sunt nefericiți și nu mai pot fi fericiți, în altele nu știm nimic despre dacă cei salvați de noi vor fi sau nu fericiți Nu de dragul fericirii, "-^ ci de dragul ispășirii vinovăției grele și de dragul renașterii morale, salvăm pe cei căzuți și pedepsim infractorii - nu de dragul fericirii, ci de dragul minții și perfecțiune morală, tinerele generații sunt crescute și predate de noi în școli, - nu de dragul fericirii și de dragul adevărului și dreptății, lucrăm cu dragoste pentru oameni pentru a îmbunătăți legile și structura socială, pentru a îmbunătăți situația economică a poporului și iluminarea lor spirituală în sine, dar ca rezultat posibil, dar întâmplător, adică nu depinde de noi Ce semn general, pozitiv și sens interior pot fi găsite în faptele morale inspirate de iubire și compasiune, dacă nu sunt

îndreptate spre fericirea altor ființe? În toate, observăm o trăsătură neîndoielnică: ei direct și mai presus de toate tind să păstreze și să salveze viețile altor ființe, indiferent de problema fericirii lor, iar o faptă morală, prin credința comună, devine că mai morală mai mult - de dragul salvării și păstrării vieții altcuiva - este pusă în joc propria viață a celui iubitor și milostiv Mama și tatăl își riscă în mod constant viața și sănătatea de dragul vieții copiilor lor, medicul și asistenta își riscă adesea viața Biblioteca "Runivers" N GROT de dragul vieții bolnavilor, oameni dezinteresați care își salvează vecinii de orice moarte pe pământ și pe apă își sacrifică de bunăvoie viața pentru viața acestor vecini Dar chiar și acolo unde nu există riscul de a-și pierde viața, vedem aceeași străduință de a salva viețile altor ființe - prin fapte de milă și prin sacrificii de caritate, de dragul salvării vieții altora Pot spune, în general, că în toate faptele și exploatările așa-zis altruiste, se observă un singur scop empiric - păstrarea, multiplicarea, creșterea vieții în sine și în jurul tău, iar în dragostea sexuală și maternă, instinctul de a crea și menține viața cât mai mare și se manifestă cât mai multe, cel puţin în detrimentul şi diminuarea vieţii individuale a părinţilor Acesta este sensul instinctului de naștere, atât la oameni, cât și la animale Desigur, în toate acțiunile inspirate de instinctul ancestral, precum și în iubirea și mila directă, nerațională, acest scop este urmărit involuntar și inconștient, iar natura, care a investit aceste sentimente și aspirații în ființe vii, se pare că uneori îi duce pe oameni la greșeli și neînțelegeri în îndeplinirea sarcinii specificate Uneori vă puteți întreba: este bine ca pentru a salva viața unui pacient necunoscut și nesemnificativ, un medic celebru a murit în urma unei infecții? Este bine că, de dragul salvării unui copil bolnav și bolnav, a murit o mamă iubitoare dintr-o familie numeroasă? Dar chiar și aceste întrebări se bazează pe considerația secretă că - dacă un medic sau o altă persoană nu ar fi murit în aceste condiții - ar fi putut salva și susține mult mai multe vieți, mai importante și mai productive Din punct de vedere moral, moartea lui un doctor și o mamă în aceste condiții sunt lăudate în mod deosebit De ce? - Evident, ideea este că sarcina imediată a fiecărui individ este să creeze sau să mențină Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII MORALE culege, păstrează sau salvează cât mai multe alte vieți posibil, chiar dacă doar sacrificând propria viață individuală Ce forță, ce stimul, operează atunci în om? Schopenhauer a redus motivul de bază al oricărei activități umane la dorința individuală de a trăi; biologii îl numesc instinctul de autoconservare Fără îndoială, însă, că în toate aceste eforturi de a produce, conserva sau salva viața în afara sinelui, în detrimentul propriei, nu voința individuală de a trăi, nici instinctul de autoconservare este la lucru A numi această forță "instinct ancestral" înseamnă a te apropia de adevăr, dar nu a-l îmbrățișa pe deplin Această putere, după cum am văzut, se manifestă nu numai în instinctul ancestral-dragostea pentru urmași, ci și în dragostea și compasiunea față de vecini, față de ființe străine, străine, chiar uneori ostile, antipatice și necunoscute și chiar nu numai față de oameni , dar și animalelor și plantelor A iubi, a milă, a prețui, a salva și a salva toate viețuitoarele de la moarte - aceasta este formula generală Ce putere psihică stă la baza acestei iubiri universale? cum sa o numesc? Evident, în fiecare ființă vie individuală, pe lângă voința individuală de a trăi, există o voință universală generală de a trăi - un "suflet universal", așa cum spuneau vechii Oricum am numi-o - voință lumii, suflet sau spirit

supraindividual, instinct de autoconservare a lumii sau creativitate care creează viața - nu contează Această putere există în noi, este o putere reală, un adevărat agent și Factorul în comportamentul nostru moral Să fim de acord deocamdată să o numim "voința lumii de viață" și să luăm acum în considerare principalele sale semne și manifestări O caracteristică principală a acestei forțe, acest agent, după cum am văzut, este înclinația sa către creativitate, spre crearea creativă și menținerea vieții în afara individului O altă trăsătură esențială este ostilitatea față de voința individuală de viață, egoismul, autoconservarea Dar Biblioteca "Runivers" n GROT Este posibil să admitem într-o persoană două voințe, două forțe ale vieții? Desigur că nu Evident, unul trebuie să fie parte și manifestare a celuilalt, dar nu mai mult din mai puțin, ci mai puțin din mai mult Fără îndoială, voința individuală de a trăi · lumii toate punctele noastre forte individuale și, dacă este necesar, "și viața Dacă nu vrem , atunci, poate, mai devreme sau mai târziu vom fi condamnați de aceeași lume de care ne-am despărțit, bând o ceașcă de plăceri personale Că pot exista dispute în privința asta; dar ce e mai bine, este evident nepotrivit să argumentăm despre asta " Nu se poate decât să exprime dorința ca în vremurile noastre dificile și triste din punct de vedere moral, mai mulți oameni să găsească în ei înșiși elementele unei voințe și vocație morală superioară și să urmeze calea datoriei și a sacrificiului de sine, eliminând toate gândurile de fericire personală și satisfacția eului lor nesățios " N Grot Biblioteca "Runivers" Viața este ca o luptă morală*) Există o concepție binecunoscută că viața animală este o luptă cu lumea exterioară pentru existență La om, ca ființă predominant gânditoare, ca și la un animal rațional, această luptă generală a animalelor cu lumea exterioară se complică și mai mult de lupta internă a eforturilor opuse Prin luptă interioară, mă refer la acea clătire a voinței pe care toți o experimentăm adesea atunci când alegem unul dintre cele două scopuri opuse, incompatibile, când, de exemplu, ne întrebăm dacă trebuie să mergem sau să stăm, să vorbim sau să tacem etc clătinarea voinței este posibilă numai atunci când ambele scopuri incompatibile sunt dintr-un motiv oarecare de dorit pentru noi Clătirea voinței este însoțită de o cântărire, o evaluare comparativă a unuia și celuilalt scop, până când, în final, această apreciere este rezolvată prin recunoașterea unuia dintre ele ca un bun mai valoros; acest bine devine atunci motivul voinței, adică scopul său conștient În general, recunoaștem ca o binecuvântare tot ceea ce satisface unele dintre nevoile noastre și pe care, prin urmare, voința se străduiește să le realizeze Oricât de numeroase și de variate ar fi bunurile care motivează voința, în scopul explicării Faptelor luptei interioare ele pot fi încadrate în următoarele trei categorii: i) bucurie, i e imediată și imediată *) Rezumat citit la ședința Societății de Psihologie din februarie Biblioteca "Runivers" P KALENOV satisfacerea oricărei nevoi,) bunăstare - satisfacție, deși întârziată și chiar realizată cu prețul unor suferințe, dar mai durabilă și completă decât plăcerea imediată Aceste două categorii de binecuvântări diferă una de alta nu prin esență, ci doar cantitativ, întrucât bunăstarea este alcătuită din plăceri, ca și din elementele principale Atât plăcerea, cât și bunăstarea sunt subiective, așa cum sunt determinate de nevoile unui individ și, prin urmare, ceea ce pare a fi bunăstare pentru unul poate fi nenorocire pentru altul Bunul din a treia categorie, spre deosebire de primele două, care sunt condiționate subiectiv, este recunoscut ca necondiționat În mintea unei persoane, fără îndoială, trăiește ideea de bine necondiționat, a cărui realizare, deși nu o fac

se străduiesc, ar trebui să se străduiască pentru tot, fără excepție, cu o donație de dragul lui, nu numai plăcerile individuale, ca de dragul bunăstării, ci chiar și bunăstarea personală Acest bine necondiționat este o datorie morală În istoria gândirii umane s-au ridicat voci, recunoscând ideea unui bun necondiționat ca o iluzie care ar trebui aruncată din viața de zi cu zi, deoarece, privită critic, dezvăluie contradicții interne În continuare, voi aborda întrebarea dacă ideea unui bun necondiționat, care are o importanță atât de mare nu numai în viața unui individ, ci și în istoria omenirii, poate, cu contradicțiile interne care stau, fără îndoială, în ea, să fie recunoscută ca o iluzie Acum punctez doar Faptul Neîndoielnic al existenței acestei idei, ca motiv al voinței, ocolind deocamdată problema legitimității ei Deci, trei categorii de bine motivează voința unei persoane: plăcerea, bunăstarea și datoria morală Corespunzător acestor trei categorii, lupta internă prezintă două etape Prima etapă este oscilația voinței între plăcere și bunăstare, necesitând renunțarea la plăcerea imediată Cine nu este Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ ai experimentat aceasta ezitare? Apare aproape o dată pe oră în viață, începând cu întrebări mărunte, dacă ar trebui să mănânc o bucată în plus sau să mă abțin, dacă ar trebui să mă ridic din pat cu o oră mai devreme sau mai târziu și, uneori, ajungând la coliziuni teribile, tragice, când toată viața mea este la miza Voința care alege plăcerea în locul bunăstării este pasiune; voința care sacrifică plăcerea de dragul bunăstării este prudența Dar lupta pasiunii cu prudența nu epuizează viața omului Pe lângă alegerea între bucuria imediată și o bunăstare mai durabilă, uneori pare necesar să alegem între binele personal (fie că este vorba de plăcere sau de bunăstare) și binele necondiționat - cerința datoriei morale Vibrațiile voinței care apar în același timp reprezintă a doua, cea mai înaltă etapă a luptei interne În comparație cu ciocnirile aproape orare din prima etapă, ele constituie un fenomen psihic mai rar; oricât de plină de tragedie ar fi cea dintâi uneori, cea mai mare tragedie a vieții umane se află în cea din urmă Subiectul mesajului meu va fi tocmai această luptă între egoism și simțul datoriei, pe care o voi numi "morală", în contrast cu lupta lumească a prudenței cu pasiunea Aș dori să elucidez această luptă subliniind acei Factori psihici care, participând la ea, întăresc și slăbesc ambele părți ostile Dar întrucât această luptă aparține acțiunilor psihice conștiente, trebuie mai întâi să subliniez natura specială a acțiunilor conștiente, care le deosebește de cele instinctive și, în al doilea rând, să stabilesc mai îndeaproape ce înțeleg exact prin clarificarea și interpretarea acțiunilor conștiente Principala diferență dintre acțiunile conștiente și cele instinctive este că acestea sunt motivate, adică sunt însoțite de o idee pre-dezvoltată a scopului dorit, în timp ce cele instinctive, deși sunt Biblioteca "Runivers" P KALENOV ca urmare, sunt oportune, dar sunt comise fără a prezenta un scop, fără un motiv, dintr-un motiv orb, i e de neînțeles pentru noi, necesitate firească Orice acțiune conștientă este precedată de o discuție asupra scopului și a mijloacelor pentru a-l atinge, mai exact, o discuție a două scopuri opuse, care ni se par amândouă mai mult sau mai puțin dezirabile (trebuie să merg sau să rămân, fac sau nu?); astfel există o oarecare șovăială a voinței, o luptă interioară care se rezolvă prin alegerea unuia dintre cele două capete opuse Această alegere, conform unei convingeri ineradicabile la om, se face în mod liber: ea manifestă o capacitate deosebită a omului - liberul arbitru Consider că este necesar să ating ideea liberului arbitru, deoarece opiniile mele se

bazează pe recunoașterea adevărului acestuia Liberul arbitru este respins de mulți ca o iluzie, pe motiv că ideea sa contrazice axioma de bază a rațiunii, legea cauzalității Conform acestei axiome, fiecare fenomen este considerat ca o consecință necesară a cauzei sale, adică ceea ce a precedat-o în timp; iar cauza, ca același fenomen, este la rândul ei considerată ca același efect al altei cauze și așa mai departe la infinit Astfel, fie că a lovit tunetul, fie că mi-am mișcat mâna, atât unul cât și celălalt fenomen a fost fatal predeterminat de la începutul tuturor începuturilor și nu putea să nu se întâmple Dacă, în ceea ce privește unele evenimente așteptate, admitem aparent o dublă posibilitate, de exemplu, spunem că poate ploua sau nu monede, atunci această presupunere este doar conștiința faptului că nu știm suficient despre toate acele condiții care există în momentul prezent, prin care necesitatea ploii este deja predeterminată, sau imposibilitatea acesteia; astfel încât atunci când evenimentul așteptat s-a întâmplat în sfârșit, admitem că trebuie să se fi întâmplat, iar opusul lui a fost imposibil, deși anterior am considerat din lipsă de cunoștințe Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ este posibil Astfel, rațiunea, judecând după axioma cauzalității, este fatalistă prin natură Dar această viziune fatalistă nu se poate extinde la acțiunea conștientă Ar trebui să plec sau să rămân? - ambele mi se par cât se poate de posibil ca ploaie și vreme frumoasă Dar, în realitate, ideea posibilității unui act conștient este destul de diferită de posibilitatea unui fenomen natural Ploaia, care înainte ni se părea posibilă, dar nu a căzut din motive naturale, este acum considerată imposibilă tocmai din acest motiv Și între timp, dacă, dintr-un motiv oarecare, nu am mers acolo unde am considerat anterior că este posibil, atunci și acum rămânem convinși de posibilitatea anterioară a ceva ce nu am făcut Și că recunoaștem cu adevărat prima posibilitate a ceea ce nu am făcut în mod conștient și negăm inevitabilitatea fatală a ceea ce am făcut, acest lucru este dovedit de faptul că fie condamnăm, fie aprobăm acțiunile conștiente ale noastre și ale altora; dar nu are sens nici să condamnăm, nici să aprobăm inevitabilul natural În ceea ce privește lupta internă, o persoană normală nu poate fi indiferentă față de rezultatul acesteia, fără a condamna victoria pasiunii asupra prudenței, a egoismului asupra simțului datoriei și fără a aproba contrariul Mai mult, dacă viziunea rațional-fatalistă ar fi extinsă la acțiunile conștiente, adică dacă o persoană ar putea fi pe deplin convinsă că toate acțiunile sale în fiecare detaliu au fost predeterminate de la începutul tuturor începuturilor, atunci nu ar munci, luând în considerare cum să acționeze, căci, în ciuda oricărei deliberări, fapta sa fie se va face sau nu, cum a fost hirotonit din timpuri imemoriale Dacă luăm în considerare în prealabil acțiunile noastre, atunci cu siguranță plecăm de la gândul că putem, în anumite limite, să dăm cutare sau cutare direcție cursului fatidic al evenimentelor Un fatalist complet convins ar fi un automat complet pasiv, fără să-l ia în considerare Biblioteca "Runivers" P KALENOV acțiunile înainte de a fi făcute și a nu le judeca după ce sunt făcute, iar acest lucru este imposibil pentru o persoană Astfel, recunoașterea liberului arbitru este recunoașterea posibilității simultane a două acțiuni conștiente opuse sau, ceea ce este același lucru, negarea necesității firești a acțiunii care a avut loc Această recunoaștere, cred, aparține tuturor; iar negerii liberului arbitru, care, însă, nu consideră inutil să discute în prealabil acțiunile propuse și să le evalueze pe cele care au avut loc deja, cad în contradicție cu ei înșiși Dar, la urma urmei, o astfel de libertate face ca acțiunile

conștiente să nu fie cauzate, ceea ce contrazice axioma rațională a cauzalității, care este la fel de inerentă omului Da, atât ideea de necesitate naturală, cât și liberul arbitru sunt la fel de inerente conștiinței noastre, deși o contrazice pe prima, este la fel de ineradicabilă Aceasta indică o contradicție fundamentală în conștiința umană, care necesită demarcație Dar cum se face? Recunoașteți liberul arbitru ca o iluzie pentru iraționalitatea sa, adică o contradicție a axiomei raționale și, ca iluzie, nu poate fi respinsă: o persoană nu poate, devenind un fatalist complet consistent, adică automat, să refuze să gândească și să evalueze acțiunile Ideea de libertate este ineradicabilă și, prin urmare, iraționalitatea ei indică nu deficiența ei, ci limitările rațiunii, care, prin urmare, trebuie să renunțe la pretențiile sale de a fi un criteriu universal al adevărului A recunoaște ca adevărat ceea ce este contrar rațiunii este considerată superstiție; dar dacă această mărturisire este inerentă naturii omului și ineradicabilă, atunci este o credință rezonabilă Aceasta este recunoașterea liberului arbitru Așadar, credem neapărat în libertatea acțiunilor conștiente, dar nu o putem dovedi Considerațiile pe care le-am dat aici în favoarea acesteia nu trebuie luate ca o încercare de a o dovedi, ci doar ca o indicație a necesității de a o admite fără dovezi, ca Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ regula a două Funcții ale oricărei activități conștiente: I) Funcțiile unei discuții preliminare a acțiunilor și) evaluarea lor după finalizare Deci, lupta morală, ca activitate conștientă, o consider liberă Ce înseamnă să interpretezi acțiunile conștiente ca produse ale liberului arbitru? Științele care studiază fenomenele naturale nu se mulțumesc cu stabilirea Faptului fenomenului, ci se străduiesc, pe cât posibil, să interpreteze fenomenul, i e indicați cauzele cărora a fost o consecință necesară Interpretarea fenomenelor duce la cel mai înalt grad de cunoaștere, la înțelegere rațională Astfel, faptul unei eclipse de soare este cunoscut de oricine o vede, dar numai un astronom o înțelege, cunoscându-i cauzele și, prin urmare, văzând nevoia ei în momentul prezent și prezicând-o cu exactitate în viitor Este posibilă aceeași înțelegere rațională și predicție fără greșeală a acțiunilor conștiente? Unii oameni resping liberul arbitru tocmai pentru că acesta, negând necesitatea acțiunilor și făcându-le ele sunt astfel fără motiv, astfel, ca și cum, neagă posibilitatea interpretării și înțelegerii lor Dar înțelegerea lor este posibilă, deși este oarecum diferită de înțelegerea fenomenelor necesare De multe ori spunem: nu înțeleg acest act, dar îl înțeleg pe acesta Ce înseamnă înțelegerea aici? Doar acel act conștient este de înțeles, al cărui motiv este pe deplin cunoscut Ce este un motiv? Un motiv este o idee realizată în mod conștient de voință - un scop Dar pentru ca ideea să devină un motiv, un scop, trebuie să aibă o oarecare atracție, implementarea ei trebuie să fie de dorit Așadar, a cunoaște pe deplin motivul înseamnă nu numai a ști în ce constă exact ideea motivatoare, ci și a simți atractivitatea acesteia Nu înțelegem o acțiune dacă nu simțim atractivitatea motivului ei Biblioteca "Runivers" P KALENOV O acțiune poate fi scăzută și imorală, dar pentru a o înțelege, noi, cu toată sinceritatea dezgustului nostru față de ea, trebuie să simțim în același timp atractivitatea motivului ei O persoană este cu atât mai capabilă să înțeleagă acțiunile celorlalți, cu atât are mai mult dreptul să-și spună: sunt om și nimic uman nu-mi este străin Simțind atractivitatea motivului, simțim posibilitatea, dar nu și necesitatea actului, iar asta înseamnă înțelegerea actului Astfel, înțelegerea unui fenomen natural este luarea în considerare rațională a necesității lui,

iar înțelegerea unei acțiuni conștiente este luarea în considerare estetică a posibilității sale Deci, după ce m-am angajat să interpretez lupta morală conștientă, trebuie, în al doilea rând, să atrag ideea care o motivează și, în al doilea rând, în măsura în care pot, să fac să simt atracția acestei idei Ce idee motivează lupta morală? În lupta de zi cu zi, motivul tuturor acțiunilor este reprezentarea binelui personal în nenumăratele sale forme, ca plăcere senzuală, putere, faimă, liniște sufletească și așa mai departe Centrul tuturor acestor idei, în jurul cărora se învârte totul și cărora totul este subordonat, este conștiința eului nostru, egoismul conștient Dar în lupta morală, în reprezentarea binelui necondiționat și în datoria necondiționată de a-l îndeplini, acest eu regal este redus la nivelul de slujitor a ceva mai înalt, universal, care devine acum reprezentarea centrală, atotsubordonată Diferența esențială a unei persoane, raționalitatea sa, constă tocmai în capacitatea de a depăși limitele personalității sale și de a alege în mod liber ideea universală ca motiv al activității, punând în plan secund și chiar uitând complet de l-ul său egoist Astfel, ideea universală a lumii, cosmosul, motivează activitatea rațională a omului în două ramuri ale acesteia: activitatea cognitivă, Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ știința nașterii și activitatea morală, organizarea vieții sociale Voi considera această idee universală despre lume la început doar ca un motiv științific Ce este pacea? Această întrebare este o sarcină grozavă, pe care gândirea umană încearcă să o rezolve de câteva milenii Dar un răspuns la această întrebare se află a priori în conștiința oricărei persoane care gândește, chiar înainte de a se familiariza cu orice știință experimentală, ca să spunem așa, adormită în el și necesită doar ca el să fie trezit Lumea este un sistem unic, veșnic neschimbător, care cuprinde întreaga multitudine infinită de lucruri și fenomene în continuă schimbare Iată ideea a priori a lumii, care se trezește în conștiință nu numai independent de experiență, ci chiar dând naștere tuturor cunoștințelor experimentale, pentru că observația și experiența nu sunt altceva decât o întrebare pusă în mod conștient naturii despre ce anume constă aceasta, și fără nicio experiență în sine, fără îndoială, construi? Să nu-mi fie reproșat dacă în locul cuvântului rusesc "mir" folosesc grecescul yakosmos A primit de mult dreptul de cetățenie în limbajul filosofic datorită bogăției conținutului său Zveltețea este o proprietate obiectivă a lumii, aparținând acesteia indiferent de percepția umană, iar frumusețea este subiectivă, exprimând plăcerea cu care omul contemplă lumea Într-adevăr, în lume se simte cea mai înaltă, deplină frumusețe, combinând în sine ambele elemente estetice ale frumosului: arhitectura care ne face plăcere și măreția care stârnește uimirea reverentă De aceea prefer cuvântul kosmos, deoarece indică caracterul estetic al ideii de lume Deci, cosmosul este un sistem unic, etern, frumos, care îmbrățișează tot ceea ce există Voi completa această idee a priori cu câteva caracteristici mai a priori Cosmosul infinit de mare (macrocosmos) îmbrățișează o multitudine infinită de lucruri separate și fiecare lucru este O Întrebări de filosofie, KN , u Biblioteca "Runivers" P KALENOV care este același cosmos, dar limitat doar la o anumită sferă - microcosmosul Lumea este un macrocosmos de microcosmos, iar acest mare sistem nu pare a fi ceva gata făcut, parcă înghețat în plenitudinea lui, ci după legi imuabile, un întreg creat veșnic Tocmai în această variabilitate armonioasă a microcosmosului mereu creator, în moartea lor, constă viața veșnic neschimbătoare, nemurirea macrocosmosului, iar a observa nemurirea în moarte este scopul ultim al științei în

plinătatea ei ideală În acest sens, ideea de cosmos este motivul activității cognitive Sarcina cea mai înaltă a gândirii umane, care dă naștere științei, este să găsească și să vadă cu cea mai mare claritate cosmosul care se creează în natură Dar pentru a deveni motivul voinței, ideea trebuie să fie atractivă Care este atracția ideii de cosmos? Această atracție este în principal în caracterul său estetic, despre care am vorbit deja, explicând însuși termenul de "cosmos" Pentru a determina mai bine efectul asupra sufletului acestui personaj estetic, cel mai bine este să apelați la ajutorul unui mare poet, de exemplu, Goethe Îmi voi aminti acel loc de la începutul lui Faust, unde Faust, spulberat moral de îndoială și descurajat, după ce a deschis cartea mistică, găsește semnul macrocosmosului Deodată, conștiința sarcinii științifice se trezește în el în toată vivacitatea ei estetică și îi inspiră voința, însetată de cunoaștere, la o nouă activitate Astfel ideea de cosmos acționează revigorant, deja doar ca o sarcină, ca o formă ideală, încă lipsită de conținut real Și cum acționează contemplarea naturii asupra sufletului, adică spațiu, în splendoarea vie a fenomenelor, lăsați-l pe Lermontov să vorbească despre asta: Atunci neliniștea sufletului meu se smerește, Apoi ridurile de pe frunte se împrăștie, Și pot înțelege fericirea pe pământ, Și în cer văd pe Dumnezeu Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ Dintre filozofii care au reușit cel mai mult să elucideze sentimentul cosmic (așa voi numi sentimentul estetic, al cărui obiect nu este un lucru frumos separat, ci ideea de cosmos), voi numi două mari nume : Platon şi Spinoza Platon, în conceptul său de iubire (Eros), a indicat în primul rând efectul inspirator al sentimentului cosmic, iar Spinoza, în conceptul de "iubire mentală a lui Dumnezeu" (amor Dei intellectualis), la efectul său calmant Personalitatea lui Spinoza în sine este o întruchipare vie a acelei purități morale și liniște sufletească care sunt insuflate în sufletul unui adevărat filozof prin contemplarea cosmosului Scopul principal al articolului meu este de a elucida ideea cosmosului ca motiv al luptei morale; dar după ce am lămurit această idee ca motiv și sarcină a activității științifice, voi vorbi pe scurt despre metodele de rezolvare a unei probleme științifice, pentru că aceasta va pune în lumină problema principală care mă interesează Ideea de cosmos, așa cum am descris-o, macrocosmosul microcosmosului, este o formă ideală, dar lipsită de conținut real și, prin urmare, nu satisface nevoia de cunoaștere Așa cum orice operă de artă constă din elemente reale îmbrățișate de o formă frumoasă, tot așa și cunoașterea, și mai ales știința, un sistem de cunoaștere, ar trebui să reprezinte același material real îmbrățișat de o formă cosmică Și astfel, pentru a umple ideea formală a cosmosului cu conținut real, sunt prezentate gândirii două moduri diametral opuse Prima modalitate este aceea că gândirea, pornind de la ideea a priori a cosmosului și dezvoltând-o, încearcă a priori să-și dezvolte și conținutul real Acest proces mental, în cea mai mare parte, începe cu faptul că macrocosmosul este definit ca plan creativ, ca scop al minții divine, iar microcosmosul ca mijloc necesar pentru realizarea acestui scop cel mai înalt Și din moment ce mijloacele pot fi explicate doar dintr-un preliminar Biblioteca "Runivers" P KALENOV scopul luat, apoi din scopul presupus înțeles, divin, macrocosmosul, gândirea deduce și ideile de microcosmos A doua cale este acea gândire, pornind de la lucruri și fenomene separate, adică observându-le, încearcă să sesizeze mai întâi formarea unor microcosmos separate, iar în final, dacă este posibil, marea legătură macrocosmică care le unește Mergând pe prima cale, gândirea este conștientă de metafizică și de așa-numita filozofie naturală,

mergând pe a doua cale - științe experimentale speciale Care dintre aceste două căi duce mai corect la scopul dorit, la cunoașterea estetică și exactă în același timp? Pentru nevoia nerăbdătoare de cunoștințe estetice, calea a priori pare a fi mai concisă și duce direct la scop Dar din Ideea Formală nu se poate deriva a priori conținutul ei real, iar lucrările filozofice întreprinse în această direcție - marile sisteme filosofice naturale ale lui Bruno, Spinoza, Schelling și Hegel - nu au putut atinge acest scop, deși au contribuit, fără îndoială, la un dezvoltarea mai completă a ființelor umane conștiința ьchesky "ideile de cosmos cu latură formală și conținutul său real, dacă sistemele lor nu îi sunt străine, este împrumutat de ei, deși nu în mod conștient, din experiență Dar din moment ce acest experiment a fost efectuat fără o metodă strict definită, rezultatele acesteia sunt atât insuficiente, cât și adesea arbitrare, astfel încât nu pot satisface nevoile de cunoaștere exactă Lungă și dificilă este a doua metodă, experimentală, de a construi sisteme științifice Noțiuni de bază la experiența științifică conștientă, o persoană are deja, pe lângă ideea a priori, pur formală, a cosmosului, o reprezentare reală a acestuia, împrumutată din experiența de viață involuntară Tocmai din acest motiv o persoană procedează la observarea lucrurilor, pentru a se convinge mai clar de această concepție reală a lucrurilor Dar aici el observă acosmismul unor fenomene, dezacordul lor cu ideea lui despre cosmos Realizarea acestui lucru îl uimește, pentru că el este a priori convins Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ în imposibilitatea acosmismului Apoi supune observarea deja metodic organizată a fenomenelor care îl uimesc, fie pentru a descoperi în ele cosmosul pe care nu-l observase până acum, fie pentru a-și corecta reprezentarea reală a cosmosului, poate eronat compilată În acest fel, are loc dezvoltarea lentă a științei, constând în subordonarea fenomenelor aparent acosmice față de cosmos și în dezvoltarea unei reprezentări reale tot mai corecte a cosmosului, în timp ce ideea sa formală a priori, rămânând de neclintit în esență , este îmbogățit în conștiință cu noi caracteristici Dar primii pași pe calea construcției experimentale a științei sunt dificili și chiar nefericiți Cunoașterea prin experiență a fenomenelor care nu este încă adusă în cosmos, deși poate fi utilă pentru unele scopuri cotidiene, nu numai că nu satisface nevoia estetică a unei Forme complete și nevoia mentală de cunoaștere exactă, dar chiar și poveri gândite ca un gunoi științific O asemenea stare rudimentară a științelor la începutul noilor ere a fost prezentată de Goethe în Faust Încărcat cu o masă de material științific care nu este încă organizat într-un sistem cosmic, Faust se complace în magie Adesea și acum vedem că oamenii care nu au răbdarea să depășească munca științifică ușoară se îndreaptă spre misticism, sperând să găsească în el o satisfacție mai ușoară a nevoii estetico-cognitive Și științele experimentale înaintează toate pe o cale lentă, dar sigură, către idealul lor, umplând, ca să spunem așa, schema cosmosului cu carne și oase; iar din cauza imaginilor vii ale microcosmosului, contururile misterioase ale macrocosmosului devin din ce în ce mai clare Mă întorc acum la scopul meu principal, de a considera cosmosul ca un motiv moral, ca o idee, a cărei implementare este absolut necesară tuturor și tuturor Indiferent de modul în care sentimentul cosmic înnobilează o persoană, cu toate acestea, urmărirea științei nu poate fi considerată o datorie necondiționată a tuturor și a tuturor Ce este considerată o astfel de datorie? Biblioteca "Runivers" P KALENOV O astfel de îndatorire este considerată nu numai o contemplare pasivă a cosmosului creat în natură, ci o participare activă la crearea sa,

desigur, într-o societate accesibilă omului - într-o comunitate umană Nu există nicio îndoială că, din vremea când s-a format comunitatea umană și până astăzi, fiecărui membru al acestei comunități i s-a prezentat o cerință morală de a sluji binele comun, de a sluji cu devotament dezinteresat, ajungând la disponibilitatea de a se sacrifica pentru nu este doar interesul personal, ci chiar și viața unui individ Însăși această idee a obligației de a sluji dezinteresat în toate epocile a rămas neschimbată, în timp ce progresul moralității a constat doar, în al doilea rând, în extinderea treptată a ideii acelui întreg, organul de serviciu al cărui individ se considera a fi fie, și în al doilea rând, în clarificarea a ceea ce anume ar trebui să-l considere un bun comun Ideea întregului, extinzându-se treptat de la familie, clan, oraș, oameni, în conștiința creștină, a îmbrățișat deja întreaga umanitate Cum, atunci, a fost determinată ideea binelui comun în conștiința modernă, a cărui realizare, deși nu toată lumea se străduiește, dar toți trebuie să se străduiască cu siguranță? Un bine comun este recunoscut ca o astfel de comunitate în care bunăvoința reciprocă activă a tuturor membrilor ("iubiți-vă aproapele ca pe tine însuți") este dirijată, și uneori limitată, de simțul dreptății Spun limitat, pentru că la fel cum trebuie să ne sacrificăm binele personal, dacă acest lucru este cerut de ideea de dreptate, de binele comun, la fel și fericirea individuală a aproapelui, pe care trebuie să-l tratăm ca pe noi înșine, trebuie plasată sub nivelul ideea dreptății universale În conștiința religioasă, această cerință este exprimată de cea mai înaltă poruncă: iubește-L pe Dumnezeu din toată inima ta și din toată mintea , Deci, două idei stau la baza conștiinței noastre morale: i) ideea de milă (compasiune și bunăvoință față de toată lumea ca față de sine) și) ideea cea mai înaltă a dreptății Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ politeţea, reglementând primul Această idee cea mai înaltă a dreptății universale este, așadar, cosmosul comunității umane, echilibrând și armonizând interesele personale individuale, un cosmos, pentru a stabili pe care voința se recunoaște obligată necondiționat și, prin urmare, capabilă Pentru conștiința religioasă, acest cosmos este Adevărul lui Dumnezeu, iar stabilirea acestui adevăr, Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, este sarcina morală a tuturor și a tuturor Deci, în timp ce scopul științific este doar o contemplare pasivă a cosmosului care este creat independent de noi în natură, sarcina morală este crearea sa activă în societatea umană Este un fapt indubitabil că o astfel de cerere necondiționată (imperativ categoric) este inerentă conștiinței; dar poate că este nefondată, ca izvorând dintr-o iluzie Mai multe despre asta înainte De dragul acestei sarcini, se desfășoară realizarea cosmosului într-o comunitate, acea luptă morală internă, analiza psihică pe care am întreprins-o și pe care acum mă angajez Lupta morală este o activitate conștientă, iar la baza oricărei activități conștiente stă un instinct, din care se dezvoltă printr-un proces mental lent Deci, la baza luptei conștiente dintre ideile de datorie și egoism, trebuie să presupunem și o luptă instinctivă între două pulsiuni oarbe opuse: impulsul spre autoconservare, un instinct personal și către protecția rasei, chiar și dacă este combinat cu sacrificiul de sine, instinctul familiei Mai rar, în comparație cu instinctul personal, manifestările genericului se observă, așa cum se știe, la animale Vedem cea mai frapantă manifestare a ei în iubirea maternă inconștientă Satisfacția dorințelor instinctive este însoțită de un sentiment de plăcere și, prin urmare, dacă recunoaștem instinctul generic, duce la sacrificiu de sine Biblioteca "Runivers" I KALENOV nu, atunci trebuie să recunoaștem și plăcerea

naturală, combinată cu sacrificiul de sine Există, de asemenea, o luptă inconștientă între două instincte opuse Așadar, o pasăre se învârte în jurul cuibului său, care este în pericol, ceea ce indică lupta dintre instinctul de autoconservare, care o îndeamnă să zboare, și instinctul strămoșilor, îndreptându-l direct către pericol Nu mă angajez să urmăresc pas cu pas procesul lent de dezvoltare a luptei instinctive în luptă morală conștientă, ci voi indica cele trei etape principale ale acestei dezvoltări la om Prima etapă este un instinct generic, inerent ca bază naturală, oricărei dezvoltări morale ulterioare, a doua etapă este moralitatea, iar a treia, cea mai înaltă, religia Ce este moralitatea? La om, impulsurile inconștiente ale instinctului tribal în lupta cu instinctul de autoconservare sunt însoțite de un simț din ce în ce mai crescut al datoriei, iar în cele din urmă ia naștere o conștiință neîndoielnică, ca fapt, dar inexplicabilă a unei datorii necondiționate de a sacrifica pe sine pentru binele familiei O luptă motivată de o astfel de conștiință este moralitatea Credința în liberul arbitru este indisolubil legată de conștiința datoriei necondiționate Dacă consider că ceva este necondiționat obligatoriu, atunci atât îndeplinirea, cât și neîmplinirea acestuia în același timp, îl consider necondiționat posibil, adică nelegat prin necesitate fatală de prezenţa a tot ceea ce le-a precedat Prin urmare, credința în liberul arbitru este un postulat al oricărei activități conștiente în general și mai ales al moralității Dar morala, ca activitate motivată de conștiința datoriei, este ceva neterminat mental Se pune firesc întrebarea: de ce, în cazul unei coliziuni a binelui personal cu genericul, sunt obligat să sacrific personal? Se ridică o întrebare sceptică cu privire la soliditatea conștiinței morale Răspunde la asta Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ Întrebarea, Justificarea filozofică a datoriei, conduce la o anumită viziune asupra lumii, care trebuie numită religioasă Religia însăși, ca a treia, cea mai înaltă etapă a dezvoltării morale, este o activitate motivată nu doar de conștiința datoriei, precum moralitatea, ci și de conștiința datoriei, justificată într-o viziune religioasă asupra lumii Deci, religia, în ansamblu, este o combinație organică a trei elemente: i) viziunea principală asupra lumii - un element teoretic,) acțiunile cauzate de această viziune asupra lumii - un element practic al) sentimentelor excitate de viziunea asupra lumii și făcând-o capabilă de vointa motivanta, un element estetic Analiza motivului religios, i e legat de un sentiment de viziune religioasă asupra lumii, trebuie să evidențieze atât acele aspecte ale acesteia, care în lupta morală dau putere conștiinței datoriei, cât și cele care sunt accesibile atacului din partea ostilă, din partea egoismului conștient înarmat cu motiv Viziunea religioasă asupra lumii, care justifică datoria morală, în toate epocile, în lumea păgână, ca și în lumea creștină, era în trăsăturile ei esențiale una și aceeași Cerința necondiționată ca un individ să servească binele comun a fost întotdeauna recunoscută ca o poruncă a lui Dumnezeu, iar o persoană a fost astfel recunoscută ca un slujitor responsabil al Minții Mondiale, obligat să realizeze pe pământ adevărul Său, Împărăția lui Dumnezeu Deși această ultimă expresie aparține gânditorilor creștini, păgânul Socrate nu a dovedit prin viață și moarte că a purtat-o în minte? Religia a fost întotdeauna, este și va fi conștiința serviciului responsabil al unei persoane față de adevărul lumii În acest sens, desigur, idolatria combinată cu frica sclavă față de unele creaturi misterioase și cu acțiuni de vrăjitorie, al căror scop este de a potoli o zeitate teribilă, nu poate fi numită religie La idolatri, psihicul nu a avut loc încă Biblioteca "Runivers" P KALENOV Procesul ceh de

dezvoltare a instinctului generic în religie Religiile pozitive diferă între ele în detalii, dar la baza oricărei religii stau și stau două dogme: I) existența minții lumii - Dumnezeu și) responsabilitatea omului în fața Lui Dar în conștiința responsabilității se află un anumit pericol care abate uneori o persoană de la puritatea ideală a efortului moral Acest pericol constă în teama de pedeapsă pentru neîndeplinirea voinței atotputernice, în frica, deși poate fi utilă în scopurile vieții comunitare, reduce virtutea de la înălțimea ei ideală la gradul de prudență, care atinge fericirea durabilă prin suprimarea pasiunilor Dar sentimentul egoist de frică este contracarat de sentimentul inerent al iubirii pentru Dumnezeu - un element necesar al religiei în sensul ideal al acestui concept Sentimentul de iubire pentru Dumnezeu este adesea, ca să spunem așa, antropomorfizat, adică identificat incorect cu dragostea pentru o persoană, care este fie compasiune, fie bunăvoință Evident, dragostea pentru Dumnezeu nu este nici una, nici alta Am vorbit deja despre sentimentul cosmic, despre acea uimire reverentă care este trezită de contemplarea cosmosului Realizarea activă a cosmosului în viața comunității este evocată de același sentiment cosmic contemplativ, dar încă întărit de disponibilitatea dezinteresată de a servi cel mai înalt adevăr Acest devotament dezinteresat, combinat cu bucuria uitării de sine, este ceea ce se numește iubire pentru Dumnezeu În acest sentiment se află acel element estetic al religiei, care, legând organic activitatea morală cu viziunea religioasă asupra lumii, conferă acestei viziuni asupra lumii în lupta morală puterea unui motiv volitiv Acum să luăm în considerare acele părți ale viziunii religioase asupra lumii, care sunt accesibile atacului din partea ostilă ■ Viziunea religioasă asupra lumii nu este foarte complicată și constă, după cum spuneam, din două elemente fundamentale: I) Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ adică Dumnezeu, principiul necondiționat al lumii, care domină asupra lumii, ca atotputernic Voință-Rațiune, și) responsabil, adică liber, slujirea omului față de Dumnezeu Aceste două propoziții conțin trei idei: I) ideea de omnipotență,) liberul arbitru și h) sinteza primelor două, ideea de responsabilitate în fața lui Dumnezeu Să luăm în considerare aceste trei idei din punctul de vedere critic al rațiunii Am vorbit deja despre liberul arbitru; Am subliniat iraționalitatea sa, adică o contradicție cu axioma de bază a rațiunii, fenomenul cunoașterii, axioma cauzalității, din punctul de vedere al căreia fiecare fenomen este fatal predeterminat de prezența a tot ceea ce l-a precedat în timp Recunoașterea liberului arbitru rupe lanțul necesității naturale a fenomenelor, introducând în el un element de miraculos, de supranatural Cu toate acestea, ca postulat al activității conștiente, ideea liberului arbitru nu poate fi respinsă ca o iluzie, ci trebuie recunoscută ca fiind în afara sferei rațiunii, un fenomen cunoaștere Dar dacă ideea liberului arbitru este irațională, atunci cu atât mai mult este ideea atotputerniciei care domnește peste lume Libertatea omului, i e capacitatea sa de a întrerupe lanțul fatal al fenomenelor, introducând în el un element de miraculos, pare doar limitată, dar atotputernicia lui Dumnezeu este libertate nelimitată, transformând întregul mecanism natural al cosmosului într-un miracol continuu; iar cosmosul nu poate fi înțeles decât prin rațiune ca mecanism Liberul arbitru este negat de minte, care vrea sa vada necesitatea naturala in actiunile constiente ale omului, iar atotputernicia lui Dumnezeu este negata de aceeasi minte in numele unui mecanism care se presupune ca cuprinde tot ceea ce exista Ideea unei voințe divine perfectă prezintă următoarea contradicție criticii raționale Voința în general, ca

străduință conștientă pentru un scop, până la atingerea acestui scop, reprezintă incompletitudinea, imperfecțiunea Biblioteca "Runivers" P, KALENOV fiind Deci, o voință perfectă este o imperfecțiune - o contradicție logică Ideea existenței lui Dumnezeu apare minții care o neagă ca pe o creație a subiectivismului uman, transferând în cosmos proprietăți mentale umane - voință și rațiune, dar ridicate doar la un grad infinit Astfel, realizând în sine existența liberului arbitru limitat, omul vrea să vadă în spațiu aceeași voință, dar deja infinit de liberă, atotputernică În acest sens, desigur, credința în Dumnezeu este subiectivism, ca să spunem așa, antropoism; dar ideea de necesitate mecanică, această axiomă a minții umane, ca idee umană, trebuie recunoscută ca fiind același tip de antropoism Ne este imposibil să ieșim din antroposism într-o lume pur obiectivă Antropomorfismul nostru nu trebuie să treacă doar în antropomorfism, în care trece atunci când imaginația vine ilegal în ajutorul înțelegerii, care nu poate face față iraționalului Acestea sunt obiecțiile criticii raționale împotriva ideii atotputerniciei lui Dumnezeu Ideea de responsabilitate umană este la fel de irațională ca și primele două Întrucât responsabilitatea presupune în mod necesar liberul arbitru, toate obiecțiile la adresa celui din urmă se aplică în mod egal celui dintâi Dar chiar dacă se admite ideea irațională de responsabilitate, atunci responsabilitatea în fața lui Dumnezeu, din rațiune, prezintă noi dificultăți Dacă Dumnezeu este voința atotputernică, atunci toate mijloacele pentru realizarea scopurilor Sale trebuie să fie infailibile și, în consecință, tot ceea ce există, conform unui aforism binecunoscut, este rezonabil Atunci cum sunt posibile greșelile, contrar voinței atotputernice a acțiunilor omului și, în consecință, responsabilitatea lui față de aceasta? Dar odată cu negarea responsabilității, ideile morale despre binele și răul necondiționat sunt de asemenea negate și totul devine indiferent din punct de vedere moral Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ Deci, cele trei idei principale ale viziunii religioase asupra lumii: libertate, omnipotență și responsabilitate, contrazic axiomele rațiunii și, prin urmare, fie trebuie aruncate ca iluzii superstițioase, fie recunoscute ca dogme ale credinței raționale, dacă se dovedesc a fi postulate necesare ale unor astfel de idei Funcțiile mentale, în care ъ este o diferență semnificativă a unei persoane față de un număr de alte ființe și apoi, desigur, competența rațiunii, ca și cum ar fi criteriul universal al adevărului, ar trebui limitată Am încercat să arăt că ideea liberului arbitru este un postulat necesar al oricărei activități conștiente în cele două funcții ale sale: în discutarea preliminară a acțiunii intenționate și în evaluarea celei realizate Dar chiar și fără ideile lui Dumnezeu și responsabilitatea morală în fața Lui, putem atât să discutăm despre acțiuni, cât și să le evaluăm ca nerezonabile, adică dictat de pasiune și rezonabil, dictat de dorința de fericire durabilă; într-un cuvânt, ceea ce am numit lupta lumească a rațiunii cu pasiunea este posibilă chiar și fără ideile lui Dumnezeu și responsabilitatea morală Dar fără aceste idei, o evaluare morală a acțiunilor ca fiind rele și bune este imposibilă, iar o luptă morală conștientă este imposibilă în general, în care, cred, se află una dintre diferențele esențiale ale unei persoane Diferența esențială a omului, raționalitatea sa, constă, așa cum am spus deja, în capacitatea, renunțând la individualitatea sa, uitând de ea, de a alege ideea universală ca scop al activității sale conștiente Această raționalitate se manifestă în două feluri de activitate: în științific, explorarea cosmosului în natură, și în morală, realizându-l într-un cămin În

cercetarea științifică, o persoană își privește personalitatea ca pe o modificare trecătoare a cosmosului etern și, în plăcerea contemplației cosmice, uită de nevoile sale personale Într-o luptă morală conștientă, el vede în sine doar un organ de serviciu al unui scop mondial, dându-și seama de care, ajunge la bucuria tăgăduirii complete de sine Biblioteca "Runivers" P KALENOV caniya Deci, sunt posibile activitățile științifice și morale fără ideile lui Dumnezeu și responsabilitatea ca postulate necesare? Activitatea științifică se poate desfășura fără ele, postulatul său necesar este ideea cosmosului ca ordine mondială, chiar dacă numai mecanică Această ordine mecanică poate fi studiată în scopul practic de a crește confortul vieții Ideea irațională a lui Dumnezeu nu poate servi nici măcar ca fundament științific Se știe ce inexactitate și arbitrar fantastic suferă acele sisteme metafizice și natural-filosofice, care se bazează pe ideea unui cosmos divinizat, adică cosmos, considerat ca obiectivul realizat al minții divine Dar activitatea morală este de neconceput fără o astfel de îndumnezeire a cosmosului și, prin urmare, fără ideea de Dumnezeu și responsabilitate Cel mai esențial lucru în activitatea morală, care deosebește moralitatea de prudență, este acel sentiment de devotament dezinteresat față de scopul mondial, care se numește dragoste pentru Dumnezeu Un cosmos nedefinit, un cosmos-mecanism lipsit de atributul psihic al inteligenței, nu poate trezi un asemenea devotament dezinteresat; conștiința responsabilității morale față de mecanism nu are sens; nu se poate decât să-și recunoască slăbiciunea în fața lui și să manevreze cu pricepere pentru a amâna momentul inevitabilei absorbții Cu conștiința cosmosului-mecanism este posibilă doar o luptă externă generală a animalelor pentru existență, precum și o luptă interioară a prudenței cu pasiunea, dar este imposibilă o luptă morală internă special umană, al cărei postulat nu poate fi decât ideea a unui cosmos zeificat Deci, într-un sentiment de devotament dezinteresat față de cosmosul divin, în dragostea față de Dumnezeu, trezită de viziunea religioasă asupra lumii, stă acea atracție care dă putere motivului moral în lupta sa împotriva egoismului Dar, pe de altă parte, iraționalitatea viziunii religioase asupra lumii provoacă critici raționale Biblioteca "Runivers" VIAȚA CA LUPTA MORALĂ ku, scuturând dogmele credinței și dând naștere la îndoială în adevărul lor Așa cum în lupta lumească a prudenței cu patima, prudența își trage puterea din cunoașterea experimentală, cu a cărei slăbire patimile sunt și mai neînfrânate, tot așa în lupta morală cu slăbirea credinței, egoismul conștient capătă putere, deja în sine o nevoie naturală puternică de plăcere senzuală, determinată de instinctul personal Deci, sensibilitatea, adică instinctul personal și îndoiala sunt cele două elemente psihice care se opun efortului moral al omului, efort întemeiat firesc în instinctul ancestral și întărit de credință Pentru a proteja credința de criticile unei minți care se îndoiește, unii încearcă să-și raționalizeze și să-și dovedească propozițiile Dar aceste încercări ale raționaliștilor credincioși, îndreptate împotriva raționaliștilor necredincioși, nu au reușit niciodată, pentru că dovada - dispozitivul rațional - este inaplicabilă iraționalului Mai mult, aceste încercări se reduc în mod greșit la nivelul adevărurilor care necesită dovezi, adevăruri care se dezvăluie direct sensului, pe care le-aș numi axiome practice, în contrast cu axiomele teoretice ale logicii care le contrazic Aceste adevăruri nu trebuie dovedite, ci doar subliniate lor, adică trezește acele sentimente rădăcină ale cărora sunt postulate; și această indicație este suficientă pentru a le face irefutabile, deși în iraționalitatea lor ei vor fi pentru totdeauna zdruncinați de îndoială

De asemenea, eșuate au fost toate încercările de a dezvolta într-o viziune mai deplină și mai definită asupra lumii acele adevăruri religioase, care sunt conturate de sentimentul moral uman general doar prin trăsături slabe Toate aceste încercări au condus la dezintegrarea sistemelor din contradicțiile interne și chiar cu un amestec de antropomorfism, când imaginația a venit involuntar în ajutorul rațiunii epuizate Biblioteca Runiverse Q KALENOV Deci, conform proprietăților rațiunii umane, viziunea religioasă asupra lumii rămâne doar conturată în termeni generali și, cu toată irefutabilitatea ei, supusă fluctuației eterne a îndoielii Astfel, viața unei persoane, ghidată de această viziune asupra lumii, pare a fi o sarcină, mai sus indicată unei persoane, o sarcină mondială, rezolvată prin lupta internă neîncetată a doi adversari, dintre care niciunul nu poate fi complet distrus Pesimismul vede în această luptă ceva ce otrăvește viața, în timp ce optimismul viguros este sarea și bucuria vieții Terminând articolul, nu pot să nu amintesc binecunoscuta zicală care exprimă rezultatul filozofiei lui Xenofan din Elea: "totul este una, iar acesta este Dumnezeu" Înainte de Socrate, filosofia greacă, care încerca să înțeleagă esența lumii, nu și-a pus încă întrebarea despre semnificația omului în lume și, prin urmare, nu se spunea nimic despre om în spusele lui Xenofan La această zicală ambiguă, ar trebui făcută următoarea completare: "iar eu, un om, sunt un executor responsabil al voinței Sale" Apoi, în cei trei termeni ai săi, această zicală ar exprima principiul care motivează atât activitățile în special umane - științifice și morale Primul său termen "totul este unul" ar indica sarcina activității științifice - de a descoperi un singur cosmos, care să cuprindă toate lucrurile și fenomenele separate; iar ultimele două - "acesta este Dumnezeu, iar omul este executantul responsabil al voinței sale", arătând spre sarcina morală a vieții umane, ar trebui să încurajeze realizarea cosmosului ca scop divin Astfel, ele ar conține trei idei de bază ale viziunii religioase asupra lumii - ideea omnipotenței divine, liberul arbitru al omului și moralul responsabilitate Și nu este necesară nicio dovadă a acestor idei, cu excepția unei astfel de indicații Oricine le poate respinge ca și cum ar fi iluzii P Kalenov Biblioteca "Runivers" Activitatea științifică a lui A M Ivantsov-Platonov *) Când evaluăm lucrările științifice ale lui A M Ivantsov-Platonov, nu trebuie să uităm că defunctul, cu toată erudiția și meritele sale neîndoielnice pentru știință, nu a fost doar un om de știință, că serviciul său public nu poate fi caracterizat ca un serviciu al științei Dacă luăm o listă cu numeroasele sale lucrări, articolele sale împrăștiate în reviste spirituale și laice, predicile sale, în sfârșit, nu este greu de observat că cea mai literară activitate a defunctului a fost consacrată mult mai mult de o știință Nu a existat o singură întrebare de interes moral și public la care să nu răspundă Dintre societatea rusă educată în care s-au desfășurat activitățile sale, a rămas în primul rând preot, pastor al bisericii El nu a compromis nimic în credința sa curată, sinceră, în Ortodoxia sa luminată, conștientă, în dragostea lui pentru templul lui Dumnezeu, pentru însăși slujba bisericească Și, în același timp, el a asimilat cu sinceritate cele mai bune interese ale societății ruse educate în lupta sa pentru reformă *) Discurs rostit la martie , la o ședință publică a Societății Istorice din Moscova în memoria regretatului Ivantsov-Platonov, profesor de istorie a Bisericii la Universitatea Imperială din Moscova Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY neajunsuri ale sistemului nostru, la dezvoltarea largă a iluminismului, la dezvoltarea liberă a gândirii în sfera

religioasă, socială, științifică Salutând renașterea societății ruse în acea epocă a reformelor, când a intrat în domeniul său de activitate, Ivantsov-Platonov și-a înțeles corect sarcina, ca slujitor al bisericii, - să arate în practică că preceptele eterne ale lui Hristos nu legitimează orice nedreptate, orice calomnie, cerând implementarea activă a adevărului și a bunătății nu numai în viața privată, ci și în viața publică El a văzut în Biserică plinătatea adevărului, sarcina cea mai înaltă a omenirii și, în același timp, cel mai înalt principiu iluminator al ei, care în esența sa nu poate fi o forță ostilă științei, iluminării, dezvoltării sociale Și de aceea, în serviciul său cinstit și conștiincios pentru știință și iluminismul rus, el și-a îndeplinit datoria pastorală de a "sluji Dumnezeului cel viu" eu În primii pași ai activității sale religioase și sociale, în străduința sa de a reînvia știința bisericească, de a aduce gândirea seculară mai aproape de acea biserică, care servise cândva drept singurul focar al iluminismului din Rusia, Ivantsov-Platonov s-a întâlnit cu oameni care aparțineau rangul laic, dar mergând spre aceleași scopuri Îi înțeleg pe slavofili cu idealurile lor largi bisericești-sociale, încercările lor de sinteză filozofică a religiei și științei pe baza ortodoxiei, predicarea lor a libertății nelimitate de conștiință și a libertății de cercetare Unul dintre primii reprezentanți ai clerului nostru, Ivantsov-Platonov, a salutat acest prim pas original în gândirea teologică a societății noastre laice S-a unit cu slavofilii prin credința în forțele vii ale Ortodoxiei, credința în unitatea celor mai înalte interese morale ale omului A participat la aproape toate publicațiile lui Aksakov, în special în "Ziua" Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV și "Rus", unde au apărut o serie de articole remarcabile ale sale, încheind un proiect de reformare a bisericii și a sistemului nostru social A publicat unele dintre scrierile lui Homiakov (de exemplu, "Scrisorile lui lui Palmer"), care au apărut în "Prav Review" cu remarcile sale lungi , în sfera gândirii teologice, s-au îndepărtat de ele mai mult decât s-ar putea crede, " referindu-se la punctele de vedere ale lui Homiakov cu deplină independență și critică atentă" *) În ciuda celor mai înflăcărate laude, deja în remarcile sale cu privire la a -a "scrisoare către Palmer", el exprimă o atitudine oarecum diferită (și, ni se pare, mai corectă) față de confesiunile occidentale decât cea care constituie o trăsătură distinctivă a lui Homiakov postulează învățăturile confesiunilor occidentale drept pure/ortodoxie, dar de fapt încă mai vede în ele biserici - creștine, deși nu ortodoxe, în timp ce Homiakov a recunoscut Biserica numai în ortodoxie, negând-o în catolicism și protestantism Biserica Răsăriteană și orice sacramente, precum acte de har, este un punct de vedere pe care Ivantsov-Platonov o respinge hotarat, recunoscand-o ca fiind "prea cruda, grea si inconsecventa cu punctele de vedere ale Bisericii Ortodoxe", in orice caz, cu practica ei**) Aici există un dezacord destul de semnificativ cu privire la ideea principală a lui Homiakov - celebra sa propoziție: "Biserica este una", care se referă la Biserica greco-rusă, indiferent de cerească și pământească Oricât de semnificativ este un astfel de dezacord, Ivantsov-Platonov, aparent, nu i-a acordat nicio importanță fundamentală, *) Vezi "Drept Review " , p "O privire asupra trecutului și speranțe pentru viitor" **) Vezi "Corect Obozr " , p - și urm Ivanțov se referă, printre altele, la părerea mitropolitului Filaret, care a inspirat "cu ce precauție este necesar să se pronunțe sentințe asupra bisericilor întregi", ib * Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY exprimându-l numai în treacăt şi subliniind importanţa

profundă şi dificultatea întrebării*) În general, el s-a abținut de la toate teoriile și propozițiile dogmatice îndrăznețe și hotărâte, realizând toată responsabilitatea morală pentru ele A urmărit cu înflăcărare simpatie dezvoltarea gândirii filozofice și teologice în societatea rusă, i-a dorit cea mai mare libertate și originalitate posibile, dar în același timp i-a recunoscut nevoia unei școli strict științifice, a unei pregătiri istorice și a unei educații Iar știința lui Ivanțov era "reala, nu falsă", știință pozitivă - în domeniul istoriei Bisericii, al istoriei creștinismului Ferm convins de adevărul creștinismului, a considerat pe bună dreptate că cea mai bună scuză a sa constă în expunerea adevărată a credinței lui Hristos în istoria sa Din punctul său de vedere, orice eroare împotriva adevărului într-o asemenea prezentare este condamnată de adevărul credinței însuși, al creștinismului însuși "Direcția creștină în istorie" este pentru el nu doar o direcție științifică, ci una care acordă o sancțiune morală și religioasă cerințelor științifice de imparțialitate și critică conștiincioasă Așa a fost de acord pentru interesul religios și științific Ivantsov-Platonov, cerințele credinței și rațiunii Aceasta a fost convingerea interioară care i-a călăuzit activitățile științifice și didactice În prelegerile sale introductive susținute la Universitatea din Moscova**), regretatul profesor a subliniat în mod corect ce decalaj uriaș în educația istorică avem de obicei în absența cunoștințelor științifice cu istoria bisericii, cu istoria creștinismului - acest principiu de legătură al culturii mondiale În știința istorică europeană, cu greu există un domeniu dezvoltat cu mai multă completitudine, cu mai multă critică, cu mai multă dragoste decât istorie *) Ibid mier laude fierbinți pentru Hhomyakov în "Drept Prezentare generală" p - și în alte articole de Ivantsov **) Vezi "Corect Recenzie/ Sept Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV Bisericile și istoria literaturii creștine și a Vechiului Testament Această zonă a atras și atrage muncitorii cei mai talentați, zeloși, ale căror lucrări pot servi drept modele de cercetare istorică Și între timp, chiar numele acestor lumini ai istoriei bisericii sunt aproape necunoscute societății noastre educate, cu excepția a doi sau trei, departe de cei mai mari, care au primit faimă mai degrabă literară decât științifică ' A populariza pe scară largă istoria bisericii, a inspira interes științific pentru ea, a-i pune studiul pe o bază științifică - aceasta a fost sarcina principală a lui Ivantsov-Platonov, pe care a urmărit-o constant în activitatea sa didactică de lungă durată - în instituțiile de învățământ secundar, la universitatea, în cursuri private, în multe dintre lucrările sale publicate Unul dintre cei mai buni profesori universitari, a eliminat imediat prejudecățile asupra materiei sale, prin talentul său, prin însăși metoda de predare Și-a propus să-și introducă ascultătorii în știință, în însăși metodele cercetării științifice I-a familiarizat sistematic cu principalele lucrări ale istoriografiei bisericești, antice și noi, cu metodele, direcția, rezultatele lor; le-a expus cursul ultimei lucrări critice din Europa Occidentală, istoria criticii Noului Testament și monumentele literaturii creștine antice Și, în același timp, s-a străduit să le dea o cunoaștere directă cu aceste monumente, să dezvolte în ele dragostea și priceperea pentru studiul lor critic independent Conform unor lucrări critice ale regretatului nostru profesor, care au atras atenția oamenilor de știință europeni, se poate judeca ce lider excelent a fost în o astfel de muncă, cât de strict și, în același timp, cât de larg a înțeles sarcinile acesteia Această activitate didactică vie corespundea activităţii literare a

defunctului, în care Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY el, de asemenea, pe lângă câteva lucrări pur științifice, s-a străduit mai ales pentru popularizarea largă a subiectului său Aceasta era, în mod necesar, sarcina tuturor întreprinderilor științifice din acele domenii care păreau a fi noi pentru știința rusă Eseurile populare ale lui Ivantsov-Platonov, la fel ca și cursurile sale, privesc cele mai diverse departamente ale istoriei bisericii și ale gândirii teologice Acestea includ studiile sale despre creștinismul slavilor occidentali, despre confesiunile occidentale și, în special, mulți ani de colaborare la Pravoslavny Obozreniya , la a cărei publicație a participat împreună cu prietenii săi-G P Smirnov-Platonov, regretatul prof Sergievski și regretatul P A Preobrazhensky Apropo de Ivantsov-Platonov, este imposibil să nu-i amintim cu o vorbă bună de asociații săi și de acest jurnal, cel mai bun dintre toate jurnalele spirituale pe care le aveam, care la vremea lui au reușit să dobândească o semnificație socială serioasă În cuvintele unuia dintre redactorii revistei "Drept Obozr " *), încă de la început, pentru tot timpul publicării, Alexandru Mihailovici a fost sufletul problemei: "Corect Review" a fost stabilit de același scop larg pe care l-a urmărit pretutindeni - de a reuni biserica și gândirea seculară, de a reînvia știința bisericească, de a disemina cunoștințele teologice și istorice bisericești în societate **), de a clarifica atitudinea normală a bisericii față de societate modernă Nu este de mirare că acest jurnal a reunit cele mai bune forțe ale clerului nostru și nu puțini reprezentanți ai gândirii seculare și ai științei seculare Așa a fost activitatea literară și didactică a lui Ivanțov-Platonov Am văzut deja cum a comunicat * ') G P Smirnov-Platonov - în "Întrebări de filosofie", noiembrie , p **) "Jurnalul nostru, care a stabilit dezvoltarea direcției istorice în știința spirituală ca una dintre sarcinile sale principale, a încercat să rămână fidel acestei sarcini chiar în realizarea lucrării " Așa a scris Ivantsov-Platonov în , adresându-se cititorilor și angajaților "Prav Review " (Viziuni asupra trecutului și speranțe pentru viitor), feb , p Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV interesul său religios și științific pentru studiul și predarea istoriei bisericii, știm cu ce simț al răspunderii și-a tratat sarcina - o prezentare liberă și în același timp adevărată, veridică a acestei istorii Această sarcină este cu adevărat grea și responsabilă, mai ales pentru istoricul ortodox, care, părăsind școala din Bizanț, se dă față în față cu rezultatele eforturilor de secole ale științei europene, catolice și protestante Pentru a-și îndeplini sarcina fără a-și încălca nici Faptele, nici conștiința ortodoxă, un astfel de istoric, pornind de la cercetare, trebuie să-și dea o seamă clară despre toate dificultățile și pericolele care îl așteaptă pe parcurs ea trebuie să fie? II Știința medievală, atât în Răsărit, cât și în Apus, nu cunoștea decât cronica, și nu istoria Bisericii: mai precis, istoria, ca și filosofia, nu era decât un slujitor al teologiei dogmatice O astfel de relație între știință și dogmă a fost determinată foarte devreme, chiar înainte de a se forma în sfârșit dogma însăși, de pe vremea apologeților și a primilor teologi alexandrini Gândirea medievală a identificat revelația vie a creștinismului cu dogma abstractă Creștinismul însuși, transformându-se într-o astfel de dogmă, a încetat să fie recunoscut ca un proces de creștere și dezvoltare: a fost prezentat nu ca drojdie al Evangheliei, ci ca un fel de pâine nedospită pregătită din timpuri imemoriale, care nu a cunoscut niciodată interiorul fermentaţie Adevărul, adevărul abstract al dogmei, este străin istoriei, fiind în afara timpului și spațiului; numai ceea ce

este contrar adevărului, adică are istorie minciuna sau erezie Aceasta determină însăși istoriografia epocii bizantine Întregul "adevăr", adică, cu alte cuvinte, întreaga dogmă a conciliilor ecumenice, sub acoperirea transparentă a Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY numai în Noul, dar și în Vechiul Testament, familiar nu numai apostolilor și profeților, ci și strămoșilor înșiși, până la Adam inclusiv Orice abatere de la dogmă, oricât de ușoară, este definită drept erezie Și în conformitate cu aceasta, se pierde orice înțelegere nu numai a dezvoltării și istoriei Bisericii, ci și a ereziilor înseși, care sunt înțelese nu ca un sistem integral de credințe și idei, nu ca mișcări religioase speciale, ci ca private concepții greșite asupra anumitor puncte ale dogmei ortodoxe După cum arată Ivantsov-Platonov în studiul său despre ereziologia antică, o erezie este adesea împărțită în mai multe erezii în funcție de numărul învățăturilor sale false și, dimpotrivă, diferite erezii care sunt similare într-o anumită opinie eretică se contopesc împreună Aceste trăsături caracteristice istoriografiei medievale se regăsesc în toată acuitatea lor deja la Epithenius, un scriitor din secolul al IV-lea, care a numărat de erezii chiar înainte de venirea Mântuitorului, referindu-le pe unele la o epocă foarte îndepărtată Pornind din cuvintele apostolului Pavel că în Hristos Isus nu există nici grec, nici evreu, nici barbar, nici scit, Epifanie împarte cele de erezii menționate mai sus în patru grupe: barbarie - o erezie antediluviană, Scitismul - o erezie care a prevalat înaintea pandemoniului Babilonului, - erezia rea căreia îi aparținea Assur, care a fost și Zoroastru, inventatorul magiei și astrologiei; apoi, a treia erezie este elenismul, cu diversele sale școli filozofice, iar a patra este iudaismul, îmbrățișând sectele evreiești și samaritean *) Astfel, în domeniul teologiei, învățarea istorică este îndreptată, pe de o parte, spre alcătuirea de cataloage detaliate de erori și clasificarea acestora după o schemă pur externă sau arbitrară, iar adesea chiar numărul ereziilor este determinat a priori, la fel de, *) Mier Ivantsov-Platonov "Erezii și schisme ale primelor trei secole de creștinism", Moscova, , p Biblioteca "Runivers" ACTIVITATEA ŞTIINŢIFICĂ A A M IVANTSOV-PLATONOV de exemplu, la Epifanie, după numărul concubinelor și sclavilor regelui Solomon *) Pe de altă parte, această bursă istorică este îndreptată spre o revizuire dogmatică a monumentelor literaturii creștine timpurii O astfel de critică a monumentelor, în special în primele secole ale erei bizantine, a condus nu numai la rezultate științifice, ci și la rezultate practice - sub forma distrugerii în masă a multor lucrări ale gândirii creștine antice care nu se potriveau cadrului dogmei, și sub forma a numeroase falsuri și interpolări în alte monumente, neexcluzând uneori pe cele mai sacre Dacă monumente valoroase au ajuns până la noi, uneori doar în liste unice, în traduceri sau Fragmente, după care putem judeca geneza și dezvoltarea gândirii antice creștine, atunci multe dintre ele își datorează păstrarea doar unui accident sau greșeală a fanilor care le-au atribuit un sens şi o origine diferită de cea pe care o aveau de fapt**) Abia în secolul al IX-lea, la sfârșitul marilor dispute dogmatice, a venit o întorsătură, s-a trezit un interes arheologic, anticar independent pentru biserică și antichitatea clasică Vom numi doar marele om de știință și bibliofil, Patriarhul Fotie, căruia știința îi datorează atât de mult și căruia Ivantsov-Platonov i-a dedicat ultima sa lucrare științifică Φώτιος - το μέγα ονορ,α! ***) *) Ib **) Mier Harnack Gesch d Altchristlichen Litteratur Leipzig V I introducere (Grundzüge der Ueberlieferungsgeschichte der vornicanischen Litteratur in altérer Zeit) După cum remarcă pe bună dreptate Harnack,

trebuie totuși amintit că Biserica antică, în lupta ei grea împotriva ereziilor și schismelor, a avut "sarcini mai importante și mai dificile decât să livreze biblioteci posterității" , "formularea corectă a întrebării nu va fi de ce a pierit cutare sau cutare veche lucrare creștină, ci pentru ce a supraviețuit Pagină XXVII ***) Aceasta este prima epigrafă aleasă de Ivantsov pentru lucrarea sa "A cerceta, despre Fotie, Patriarhul Constantinopolului (cu ocazia mileniului trecut de la moartea sa)" SPb Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY Știința europeană s-a eliberat de mult de capotele scolasticei S-au cheltuit secole de efort pentru a restaura însuși textul și semnificația istorică a monumentelor literaturii bisericești antice, pentru a denunța falsurile, interpolările, pentru a înțelege și a verifica tradiția istorică În secolul nostru, în special, metodele criticii istorice și filologice, transferate la studiul monumentelor Vechiului Testament și celei mai vechi literaturi creștine, par să fi prezentat într-o lumină cu totul nouă tot materialul literar folosit nu numai de istoriografie, dar şi de dogmă creştină bifarea tuturor confesiunilor A existat mult entuziasm în această critică, multă arbitraritate extremă, fără temei Un filolog sobru, familiarizat cu tehnicile unei astfel de critici în studiul lui Homer, Xenofon, Platon, Livius sau Tacit, își poate imagina la ce ar putea duce acest sport critic în studiul lui V și N , unde tot felul de operațiunile critice păreau deosebit de semnificative Nu a existat nici un monument, a cărui autenticitate să nu fie zano-viziune, care să nu fie transformată de critici într-un fel de mozaic pestriț de "surse" originale și "interpolări" succesive Și, totuși, aici, ca și în domeniul literaturii clasice, critica, în ciuda tuturor abuzurilor individuale ale oamenilor de știință, a dus la o serie de rezultate puternice și bine întemeiate - în istoria cărților din V , în istoria canonului Noului Testament, în istoria patristicii, dogmei, simbolismului Aceasta este starea de lucruri în știința europeană Întrebarea este, ce atitudine față de aceste rezultate, obținute prin eforturile de secole ale științei europene, ar trebui să stabilească știința ortodoxă, care, din multe, multe motive, externe și interne, nu a putut participa la mișcarea mentală a Occidentului ? Dacă gândirea ortodoxă continuă să ignore această știință, protejându-se de ea cu bariere externe, sau ar trebui Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV ea acceptă rezultatele finale? Nici unul nu pare posibil sau de dorit Nicio frână nu va împiedica răspândirea cunoașterii și, în cuvintele lui Ivantsov-Platonov, credința nu ar trebui să fie pusă de rușine de constrângerea științei *) Pe de altă parte, concluziile științei istorice și teologice occidentale în ansamblu sunt departe de a fi prezentate ca "rezultate gata făcute" finale și niciun cercetător independent nu le poate accepta fără a examina critic diferențele dintre acestea Rezultatele precise și precise au atât Dată de departe doar critica monumentelor individuale Dar știința istorică nu este epuizată de această singură critică, o analiză a Faptelor: ea explică sensul lor, scopul lor, legătura lor reciprocă, asigură sinteza, construcția lor Gândirea filozofică a încetat de mult să mai fie slujitorul teologiei; dar istoria în construcția ei de Fapte "Ma refer la istoria Bisericii aici", departe de a fi emancipată de dogmă, parțial confesională, parțial filozofică Nu mă refer la subiectivismul inevitabil al istoricului în atitudinea sa morală față de creștinism, fie că sunt pozitive sau negative Înțeleg în primul rând acele concepte gata făcute despre creștinism, ♦) "În interesul credinței, așa cum arată experiența însăși, se dovedește nu numai că nu este util, ci pozitiv dăunător, să

restrângem și să restrângem libertatea științei sau să o forțezi să fie vicleană, ipocrită, timidă și părtinitoare; acest lucru este indecent mai ales pentru cei care servesc ei înșiși ca reprezentanți și lucrători ai științei Nicio restricție, restricție și direcție artificială nu poate distruge știința, nu o poate priva de libertatea ei, nu o poate face un lucrător supus al credinței, care ar fi întotdeauna de acord cu ea și nu ar îndrăzni să o contrazică niciodată; cu toate acestea, este posibil să înarmezi știința împotriva credinței și să o umilești - să dezonorezi credința în fața ei " (Din un articol de Ivantsov-Platonov O privire asupra trecutului și speranțe pentru viitor "Prav Obozr" , p) Biblioteca "Runivers" KN SERGIA TRUBETSKOY fără de care niciun istoric nu procedează să o studieze, acele idei extrem de concrete despre ce este credința, Biserica, ce este adevăratul creștinism - idei care diferă semnificativ în diferite confesiuni și, nu mai puțin, au cea mai puternică influență asupra atelierelor de cercetare, aparent lipsite de confesiuni prejudecăți Care este esența creștinismului adevărat? - în mesianism, în morala lui Hristos, în conștiința lui Dumnezeu-bărbăție, în ideea teocratică, în credința personală a poetismului luteran? Oricât de ciudat ar părea, orice construcție istorică reprezentând o transmitere semnificativă a procesului de dezvoltare a creștinismului este determinată de unul sau altul concept dogmatic, sau etic sau filozofic al creștinismului Toate aceste concepții, în special cele care s-au format istoric pe teren confesional, au o anumită bază în realitate, într-o parte sau alta a "creștinismului" istoric Și totuși, toți suferă de limitări inevitabile, excluzându-se unul pe celălalt și nu dând o explicație completă a istoriei bisericii Dar într-un asemenea caz, ce drept sau temei are istoricul ortodox de a accepta unul sau altul dintre aceste concepte fără o critică suficientă? Dacă, la fel ca Ivanțov, crede în viitorul științei ortodoxe și așteaptă de la aceasta o sinteză istorică lipsită de neajunsurile și incompletitudinea altor concepte, trebuie în primul rând să se străduiască la verificarea lor critică Dacă știința ortodoxă va îndeplini sau nu o sarcină atât de largă, acest lucru nu poate fi încă predeterminat, deoarece până acum gândirea noastră teologică a fost ocupată cu întrebări mai ceremoniale și dogmatice decât cu întrebări de istorie În orice caz, toate construcțiile pozitive vor fi pripite și premature până când terenul pentru ele va fi pregătit printr-o critică strict științifică Ivantsov-Platonov era profund impregnat de aceasta constiinta; De aceea Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV În scrierile sale științifice, el s-a pus în primul rând cu sarcini critice, văzând în critica obiectivă o verificare a ipotezelor subiective, a viziunilor și teoriilor istorice unilaterale Era conștient că în știința europeană această critică, această analiză științifică, care părea atât de negativă, servea adesea la păstrarea și restabilirea adevărului istoric, încălcat de construcții arbitrare În anii academicieni ai lui Ivantsov-Platonov și la începutul activității sale didactice în știința europeană, a avut loc o luptă acerbă între școala teologică din Tübingen și diferiții ei adversari, o luptă, al cărei curs general l-a conturat regretatul profesor în lecturile sale pe istoriografie Oricât de mare ar fi meritul științific al lui Baur, încercând să ofere întregul concept filozofic al genezei și dezvoltării Bisericii, oricât de fructuoase au fost ideile sale, lipsa sa construită a unui singur dezavantaj de bază: eliberarea istoriei dogmelor, a subordonat-o construcţiilor dialecticii prelungite Eliberat de prejudecățile confesionale înguste, Baur a pierdut adesea odată cu ei acea înțelegere

a creștinismului pozitiv în sensul său religios real, fără de care istoricul Bisericii încetează să simtă orice teren pozitiv sub picioarele sale A încercat să explice creștinismul fără creștinism, fără Hristos, din iudaism și păgânism, din ideile filozofiei hegeliene Prin urmare, găsim printre oponenții școlii din Tübingen, pe de o parte, teologi care s-au răzvrătit împotriva ei în numele creștinismului pozitiv și, pe de altă parte, asemenea mari istorici precum Hase, Reuss, Weizsâcker, Ritschl, care s-au înarmat împotriva metodelor dialecticii hegeliene, transferate nu numai în construcţia istoriei, ci şi în domeniul însăşi criticii monumentelor Ca teolog și ca istoric, Ivantsov Ldgetonov Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY s-a alăturat mișcării anti-Tubingen Făcând dreptate meritelor științifice ale școlii din Tübingen în domeniul cercetării critice, Ivantsov-Platonov, într-o serie de numere private, a căutat să verifice, prin intermediul unui studiu independent și imparțial, atât aceste studii critice, cât și construcția istorică a Oamenii din Tübingen III Cea mai mare lucrare științifică a defunctului este studiul său asupra "surselor pentru istoria celor mai vechi secte" , care este exemplar prin completitudinea sa, prin acuratețea metodelor sale și prin claritatea prezentării*) Ereziile și schismele primelor secole de creștinism nu fără motiv i s-au părut una dintre cele mai dificile și în același timp importante subiecte ale istoriei bisericii În lupta împotriva acestor erezii, conștiința de sine a Bisericii a fost întărită, în ea s-au format treptat "teologia bisericească și disciplina bisericească și ritualul bisericesc însuși" (p) Ereziile și schismele bisericii antice care au apărut din zilele apostolilor, în însăși diversitatea lor, mărturisesc atât puterea impresiei făcute de creștinism asupra tuturor straturilor, asupra tuturor religiilor lumii antice, cât și asupra profundului, originalitatea originală a creștinismului; ele arată cât de puternice erau acele aspirații centrifuge în mijlocul societății creștine timpurii, pe care Biserica le-a învins prin integritatea și superioritatea spirituală a credinței sale, subordonându-le dezvoltării organice a vieții creștine Ivantsov-Platonov admite că studiul ereziilor antice este "necesar pentru înțelegerea teologiei creștine și a vieții bisericești însăși, deoarece teologia creștină *) Erezii și schisme ale primelor trei secole ale creștinismului Prima parte Revizuirea surselor pentru istoria celor mai vechi secte Moscova, Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV Cuvintele și viața bisericească se dezvoltă în lupta Bisericii împotriva ereziilor și schismelor* *); în opinia sa, un astfel de studiu "explicează relația religiei creștine cu religiile antice, evreiască și păgână, și cu filosofia antică, deoarece multe dintre sectele antice reprezintă o reflectare directă a vechii, precreștine, religioase și filozofice influenţe asupra solului creştin *' (p il) Dar școala Tübingen a acordat și mai multă semnificație ereziilor antice: ea a explicat din ele nu numai dezvoltarea, ci și însăși apariția creștinismului, producându-l "din acel contact al conceptelor păgâne și evreiești, din acea fermentare a ideilor religioase și filozofice , care a fost atât de puternică în epoca educaţiei şi a dezvoltării iniţiale a Bisericii Creştine* Astfel, originalitatea individuală a creștinismului, ca credință a lui Hristos, asociată cu persoana lui Hristos, a fost complet desființată Potrivit școlii din Tübingen, în lupta împotriva ereziilor și schismelor, nu a avut loc doar dezvoltarea gândirii și a vieții creștine, ci a fost elaborat însuși conținutul credințelor creștine și al principiilor de viață În opinia poporului Tübingen, sectele eretice "reprezintă nu

numai reflecții ale influențelor precreștine pe pământ creștin, ci, ca să spunem așa, momente de tranziție, prin care vechile idei păgâne și evreiești, în contact reciproc și în diverse combinații , a format o nouă religie creștină Astfel, aici se pune întrebarea fundamentală a întregului creștinism *) Ibid Cu io Înaintea Bisericii însăși, secte gnostice separate au dezvoltat acele forme exterioare de cult bisericesc care afectează cel mai puternic masele și au creat o bogată literatură populară, în care se află explicația multor legende, credințe, apocrife ale literaturii europene de mai târziu În același timp, unele dintre aceste secte au dezvoltat și o dogmă teologică extrem de gândită: conceptele și termenii ανομοούσιος, ομοούσιος, care au căpătat ulterior o semnificație atât de enormă, se regăsesc deja în Valentine ian (cf scrisoarea lui Ptolemeu către Flora, p) ; întreaga hristologie a Valentinienilor este definită prin termenii μονογενής, πρωτότοκος, εἰκών mier Heinrici-Die valentinian Gnoza (Berlin), p Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY a istoriei tian - întrebarea originii creştinismului^ (p), care s-a transformat într-un simplu fenomen al aşa-zisului "sincretism" religios al epocii decăderii lumii antice Este clar ce valoare ridicată primește în acest caz studiul izvoarelor despre istoria ereziilor antice Ivantsov-Platonov susține pe bună dreptate "că un studiu imparțial al monumentelor antice ale istoriei creștine în sine și al istoriei sectelor antice pe multe probleme ar trebui să conducă la concluzii care sunt complet opuse concluziilor școlii din Tübingen" Ivantsov și-a scris studiul, această școală a trebuit să renunțe la multe dintre propunerile sale iubite Acum, toată construcția ei îndrăzneață a fost abandonată, grație unui studiu critic al monumentelor, s-ar putea spune, punctul de plecare de la care încearcă să-și derive presupunerile incorecte despre originea creștinismului, despre natura dezvoltării inițiale a Bisericii, despre originea cărților sacre ale Noului Testament, despre formarea canonului Noului Testament etc , deci pentru un student imparțial al studiului istoriei bisericii ereziilor antice ar trebui să devină baza sau punctul de plecare pentru o atitudine mai corectă și mai pozitivă față de întrebările menționate mai sus" (p) Nu am ocazia să prezint sau să analizez aici progresul cercetărilor lui Alexandru Mihailovici Aceasta este o istorie completă a literaturii erezeologice, în care autorul urmărește să indice toți mediatorii, unele dintre verigile pierdute în sensul și relația lor reciprocă, pentru a aprecia natura monumentelor, demnitatea și gradul de fiabilitate a izvoarelor lor Ivantsov-Platonov a fost precedat de generatii intregi de patrulari savanti, care au lucrat timp de cateva secole fara deosebire de marturisiri, in cercetari atente Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV monumente ale antichității comune bisericești, creștinismul indivizibil în lupta sa cu învățăturile și influențele străine Ivantsov-Platonov și-a trecut cu onoare numele printre aceste nume onorabile, cunoscute de oricine apreciază progresul științei ecleziastice În opera sa, el dă multe indicații importante și noi, apreciate de știința occidentală și, în același timp, pare să însumeze rezultatele lucrării anterioare - vechi și noi - cu un rar tact critic, cu acea prudență sobră, cu acea blândețe și delicatețe atentă, care au constituit trăsătura morală distinctivă a tuturor judecăților sale, chiar și în domeniul științific, și care este atât de pertinentă în cele mai complexe și mai complicate chestiuni ale criticii istorice Examinarea cea mai amănunțită și atentă îl poate conduce pe cercetător la urmele fostei legături a tradițiilor fragmentare separate Nu sclavia tradiției sau textului, ci atenția față de tradiție servește peste tot

drept canonul critic al lui Ivantsov În opera sa întâlnim acel conservatorism de cel mai bun fel, care este indispensabil oricărui filolog și critic amănunțit și care trădează adesea atâția filologi și critici moderni, care, într-un fel de grabă veselă, aruncă materiale nu puțin valoroase în forma unui scor excesiv o sută Așa a fost regretatul profesor într-un studiu critic al monumentelor antichității bisericești Dar sarcina criticului nu se limitează la o astfel de cercetare: ea implică analiza construcțiilor științifice ale istoriei bisericești, a metodelor istoriografiei În a doua lucrare critică semnificativă a lui Ivantsov, "Despre mișcările religioase în secolele IV și V", scrisă în legătură cu cartea Prof Lebedev despre conciliile ecumenice, suntem opriți în primul rând de considerații metodologice de importanță fundamentală, în legătură cu care A M exprimă o serie de indicații foarte valoroase privind o înțelegere comună a istoriei religioase în epoca conciliilor la Questions of Philosophy, carte a Biblioteca "Runivers" KN SERG'Y TRUBETSKOY Aici, ca și în altă parte, el insistă asupra uneia dintre propunerile sale preferate, pe care a prezentat-o constant împotriva majorității istoricilor germani, în special împotriva tubingenilor: creștinismul nu este o școală teologică, iar dezvoltarea sa nu poate fi considerată ca dezvoltarea vreunei ideea teologică, învățăturile de dezvoltare prin excelență, omițând sau relegând organizarea și cultul pe plan secundar I s-a părut că poziția de istoric aparținând Bisericii Ortodoxe facilitează înțelegerea tocmai a acestor aspecte ale vieții bisericești, aprecierea semnificației lor istorice, între timp, ca o reprezentare unilaterală a istoriei creștinismului, ca un teologic mișcarea prin excelență, este determinată în mare măsură de particularitățile dezvoltării protestantismului german Școala istorică a lui Ritschl, acum dominantă în Germania, a reușit în mare măsură să renunțe la această unilateralitate Uneori se întâlnește extrema opusă Oricum ar fi, Ivantsov insistă pe bună dreptate că cele mai multe dispute teologice ale epocii care îl ocupă, în ciuda victoriei finale a intereselor pur religioase, nu sunt în niciun caz determinate numai de ele și, în orice caz, nu de interesul științific al teologiei Vrăjmășia tribală și politică, lupta bisericii, partidele ierarhice, lupta intereselor personale, reacția elementelor păgâne, acele forțe centrifuge ale societății creștine, pe care Ivanțov le-a studiat în prima lor manifestare - în ereziile și schismele timpurii - într-un cuvânt, întreaga lume politică, culturală și morală de stat creștină în secolele IV și V, definește o serie polisilabică de evenimente care alcătuiesc istoria ei Dezvoltarea dogmei ortodoxe, care a triumfat în această luptă veche de secole, nu poate fi înfățișată ca dezvoltarea unei doctrine speculative care are loc în școlile filozofice, ca o auto-revelare dialectică a ideii de divinitate sau de bărbăție divină conform la schemele filozofiei hegeliene În special, Ivan Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV] Tsov insistă asupra diferenței dintre școlile teologice și partidele din Biserica antică - din școlile pur filozofice Și în acest sens, nu se poate decât să fie de acord cu el Dacă interesul filozofic a ocupat un loc subordonat, oficial, în teologia creștină, antignostică încă de pe vremea primilor apologeți, atunci teologia însăși se străduiește în primul rând să slujească credința corectă, urmărind un scop religios, și nu pur științific Nu creează dogmă, ci urmărește doar să o clarifice și să o întărească - din rațiune și din Scriptură - după ceea ce acceptă ca tradiție, ca părere sau învățătură a bisericii universale Studiind lucrările înseși întemeietorilor școlii alexandrine - Clement

și Origen, vedem în ei nu filozofi care creează liber un sistem de metafizică religioasă, ci teologi pozitivi, reverenți în fața tradiției apostolice, în fața bisericii "stăpânirea credinței", înaintea dogmei emergente în contururile sale încă neclare da: cele mai îndrăznețe idei filozofice ale lui Origen sunt prezentate de el doar ipotetic Dar dacă pentru el adevărurile credinței și permit ghicirea parțial iscoditoare a minții umane, atunci teologia bisericii din secolele următoare, în fața curții căreia însuși Origen s-a dovedit a fi eretic, a fost incomparabil mai strictă: în diferite școli, în ciuda diferenței private de metode și tendințe, ea urmărea un singur scop, avea un singur interes și o singură normă - în Ortodoxia, care a fost dogmatic din ce în ce mai hotărâtă egezy Sfânta Scriptură, dezvoltată la Alexandria, și metoda critică, empirico-rațională, dezvoltată în școala din Antiohia care a apărut puțin mai târziu Dar cu o dorință generală pentru Ortodoxie strictă, i e odată cu subordonarea perfectă a gândirii față de revelație, aceste diferențe au fost adesea netezite și nici în relația științifică și teologică nu au avut o semnificație necondiționată δ* Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY Prin urmare, dezvoltarea gândirii creștine în școlile teologice este determinată nu de lupta contrariilor abstracte, ci mai degrabă de o serie de compromisuri private între diferitele curente ale acestei gândiri, care nu au fost niciodată complet izolate, recunoscând asupra lor singura autoritate vie comună a Bisericii Desigur, tendințele mentale ale unei școli sau alteia i-ar putea predispune pe teologi individuali să se îndepărteze de Ortodoxie într-o direcție sau alta Marile erezii ale epocii conciliilor ecumenice au constat în despărțirea ipostazelor Sfintei Treimi (Arie, macedonean), în despărțirea naturii divine și umană în Iisus Hristos (nestorian), sau în contopirea acestor naturi (monofiziți)) Tendința critică, raționalistă, a predispus la împărțirea a ceea ce credința onorează inseparabil; tendința speculativă, în abstractitatea ei, a condus, dimpotrivă, la contopirea acelor deosebiri concrete pe care le simțea credința Dar în primul rând, așa cum arată Ivanțov, ereziile care îmbrățișează triburi și regiuni întregi nu pot fi privite ca simple abateri de la gândirea teologică școlară: pentru explicarea lor ele necesită studiul cel mai atent al stării culturale, eclesiastico-politice și moral-religioase a societății În al doilea rând, Ivanțov arată perfect cât de mult interesul ortodox, religios a fost mai puternic decât tendințele filozofice în școlile bisericești; prin urmare, nu putem asocia necondiționat ereziile cu școli: nici o erezie nu s-a limitat la școala în rândul căreia a apărut, captivând adesea adepții altor școli și, mai ales, laici, străini tuturor școlilor Apoi, școlile în sine nu pot fi privite ca tabere ostile în rândul Bisericii, unindu-se într-o luptă comună pentru Ortodoxie, uneori într-o luptă comună împotriva ereziei *) *) Nu numai școala alexandrină, ci și antiohiană, reprezentată de principalii ei reprezentanți în secolul al IV-lea, a intrat în luptă cu arianismul? C- Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV "În disputele origeniste ale secolului IV protectorul memoriei marelui profesor alexandrin (Origen) și patronul elevilor săi este antiohianul prin origine, educație și direcție - Ioan Gură de Aur, iar adversarul și persecutorul - Alexandrianul Teofil *) Poate că Ivantsov greșește negăduind originea arianismului din mediul școlii antiohiene, fondată de martir Lukian; mesajul lui Arie însuși către prietenul său pso-lucianistul "Eusebiu de Nicomedia, la fel ca și mărturia lui Alexandru al Alexandriei **), primul dintre adversarii lui Arie, nu permite să ne

îndoim de acest lucru Dar în orice caz, întemeietorul școlii antiohiene, Lucian, care multă vreme a fost în schismă cu Biserica, apoi s-a împăcat cu ea și a fost martirizat sub Maximinus ( ), a asimilat ideile de bază ale doctrinei orieniste Astfel, reiese că școala din Antiohia, încă de la începutul existenței sale sau al convertirii la Ortodoxie, a intrat într-un compromis cu școala alexandriană, cu învățătura ei despre Logos Potrivit recenziilor oponenților ortodocși ai arianismului, profesorii săi sunt Lukian și Origen Prin urmare, în erezia însăși, nu găsim predominanța exclusivă a vreunei influențe scolastice unilaterale IV În general, remarcile critice ale lui Ivantsov-Platonov în această lucrare mărturisesc cunoștințele sale profunde și Luan, Diodor din Tars, Teodor din Mopsuet Vezi Mișcări religioase în Orientul creștin din secolele IV și V M i i, p *) Ib pagina **) Însuși Ivanțov arată adversarului său mărturia acestuia din urmă mier Theodoret "Hist ess ", - , iar Epifanie h Explicația lui Ivantsov-Platonov, care derivă arianismul numai din "subdinasionism" în teologia lui Origen, este cu greu admisibilă: disputa nu era despre poziția subordonată a celei de-a doua ipostaze, ci despre coexistența sau alteritatea Fiul cu Tatăl Aparent, pentru însuși Alexandru al Alexandriei, problema subordonării nu era clară și nu părea discutabilă Biblioteca "Runivers" QY SERGEY TRUBETSKOY fler istoric subtil Am văzut deja că în critica lui Ivantsov este un conservator strict El se opune tuturor judecăților hotărâtoare, chiar și împotriva ereticilor, dușmani ai Bisericii, condamnând intoleranța oriunde și în orice se manifestă El tratează cu neîncredere față de empiric orice fel de generalizări îndrăznețe, decisive, de teamă să nu violeze Faptele, sau chiar inexactități în transmiterea lor Cele mai frecvente greșeli care se întâlnesc la Ivantsov, ca și la orice alt cercetător, se datorează mai degrabă precauției excesive decât ideilor preconcepute Așa este, de exemplu, explicația nu în întregime corectă a arianismului, cauzată de dorința de a înlătura acuzația nemeritată din școala Antiohiei și a fondatorului ei, sfântul mucenic Lucian Aceasta este o combinație extrem de spirituală, dar poate oarecum forțată, prin care Ivanțov încearcă să împace tradițiile complet inconsecvente despre viața lui Ippolit - tradiții adesea raportate de scriitori relativ târzii*) Aici, în sfârșit, poate, ar trebui atribuite unele inexactități, *) Hippolytus, care, se pare, era conducător de biserică deja la sfârșitul secolului al II-lea sub Papa Victor , a intrat într-o schismă cu succesorii săi Zephyrinus și Callist, proclamat papă-episcop al comunității romane secedate Majoritatea celor mai noi cercetători cred că Hippolytus, exilat în Sardinia în anii înaintați (în , deci, óo-ty sau mai în vârstă), nu a suportat climatul acestei "insule nesănătoase" (Catalogus Liberianus din) Potrivit lui Ivantsov-Platonov, după acest exil, începe o serie de aventuri ale lui Hippolit: ajunge în Orient, rătăcește în Arabia și Siria, trage Bisericile antiohiene în schisma novaționistă; apoi, pocăindu-se, contribuie la pacificarea bisericilor și, cu o scrisoare a lui Dionisie al Alexandriei, se întoarce la Roma, unde devine cunoscut nu mai ca un fost papă, ci ca un "străin celebru din Răsărit", ca un presbiter al Antiohiei sau chiar un diacon În cele din urmă, la bătrânețe extremă (?), Hippolit se mută la Ostia, unde se transformă din presbiter sau diacon într-un simplu pustnic, pentru a experimenta moartea unui martir la sfârșitul vieții, asemănătoare cu moartea lui Hippolit, cel fiul lui Tezeu (a cărui imagine, după Dellinger, a fost luată destul de devreme pentru a descrie execuția martirului creștin) Ivantsov-Platonov însuși, însă, exprimă aceste considerații, armonizând diverse legende despre

Hippolyta, doar sub forma unei presupuneri Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV Õ lansat de Ivantsov în apărarea unor tradiții destul de târzii cu privire la originea așa-numitului simbol Nikeo-Tsaregradsky, în ciuda unui număr de indicii extrem de valoroase pe care le raportează cu această ocazie *) Repet, astfel de erori se datorează nu vreunei teorii preconcepute, ci mai degrabă unei neîncrederi în teorii, unei frici de metode prea îndrăznețe de critică în raport cu textele istorice, în conștiința extremei inadecvare și fragmentare a materialului la îndemână Însăși convingerile lui Ivan Tsov, care l-au ghidat în opera sa, părerile sale personale asupra esenței creștinismului erau prea largi și înalte pentru a-i cere mici exagerări de la el, sau pentru a-l forța să păstreze tăcerea vederi Cea mai bună dovadă a adevărului și divinității creștinismului a fost pentru el învățătura lui Isus Hristos însuși despre împărăția Sa Dumnezeu: acceptarea în sine a lui Isus Hristos și a proprietăților Sale - smerenie, pregătire pentru suferință, umilire și moarte de dragul lui Dumnezeu și de dragul vecinilor" împărăție, și nimeni nu și-a exprimat vreodată o încredere atât de fermă în superioritatea forței morale asupra elementelor lumii exterioare "Și dacă în Evanghelie, spune Ivanțov, nu existau alte dovezi a divinității personalității și a învățăturilor lui Iisus Hristos, dacă acestea sau alte Fapte din viața Sa au fost negate (de exemplu, miracole), chiar dacă problema originii Evangheliilor înseși a fost rezolvată în sensul că au fost scrise în secolul al II-lea sau chiar mai târziu, simpla prezență a unei astfel de învățături în ele este neobișnuită *) Religioase Mișcarea, cap VI Biblioteca "Runivers" KN SERGEY TRUBETSKOY Am simplu și neobișnuit de mare, suficient martor! vorbește despre adevăratul caracter al acestuia din urmă i Aceste cuvinte ne explică cum, în însăși sinceritatea / și puritatea credinței sale, Ivanțov și-a găsit baza pentru independenţa gândirii sale Farmecul moral al personalității sale stă tocmai în această armonie interioară a minții și inimii, a gândirii și a credinței Caracteristica sa distinctivă,; ca gânditor și persoană, trăsătura pe care atâția rie au indicat-o la mormântul său a fost toleranța, cea mai largă și mai umană - nu acea toleranță rece, care este dată de "indiferența față de oameni și față de adevăr, nici măcar nu acel intelectual! toleranța reală care se dezvoltă prin adevărata educație, dar acea toleranță morală a inimii care vine din dragostea față de om și credința umilă într-un adevăr care îl depășește pe om În ceea ce privește o activitate științifică a lui Alexandru Mihailovici, nu-i pot oferi o evaluare mai bună, mai corectă decât cea pe care el însuși o acordă activității ¡ "Pravoslav Recenzii * pentru primul său deceniu - în anul - adică pentru prima jumătate a propriei activităţi, când încă nu ne dăduse toate acele lucrări de care am pomenit mai sus*) El se întreabă cât de mult și-a îndeplinit sarcina această revistă, care i-a servit scopurilor prețuite, cât de mult a făcut pentru ea "Oare am reușit cu adevărat", întreabă Ivantsov-Platonov, "să dezvoltăm în literatura noastră spirituală independența completă și directitatea gândirii, libertatea și profunzimea cercetării, lărgimea opiniilor? Am reușit cu adevărat să ne dezvoltăm propria știință ortodoxă și în ea, dintr-un punct de vedere independent, să aplicăm toate metodele, să rezolvăm toate întrebările, să procesăm tot materialul al științei occidentale, ne-ortodoxe? Este ar fi ciudat să pui astfel de întrebări și speranțe! Cine suntem și cât de mult *) "O privire asupra trecutului și speranțe pentru viitor De la redacție până la cititori și angajați ianuarie Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV

timp în care acționăm și cu ce forțe am intrat în câmpul nostru? Ce au însemnat forțele noastre, mai ales la începutul acțiunii în comparație cu acele forțe enorme cu care am fost înconjurați și cu care a trebuit să intrăm în anumite corelaţii şi parţial în luptă? Ivantsov indică în primul rând literatura spirituală "învechită" din prima jumătate a secolului nostru, "declinul și umilirea" profundă a științei în școlile noastre teologice superioare în această perioadă, absența completă a științei însăși, în ciuda remarcabilului bursa reprezentanţilor individuali ai vechii şcoli teologice *) El își amintește cât de aproape era vremea în care gândirea teologică era înstrăinată de întrebările fundamental importante ale istoriei, când nu numai lucrările literaturii creștine antice erau tipărite cu omisiuni, modificări voite, ci și când Sfânta Scriptură însăși era supusă aceleiași soarte **); deținerea unei traduceri scrise de mână în limba rusă a acesteia încă din anii patruzeci era considerată aproape o crimă ***) Și între timp, reprezentanții vechii școli teologice *) Vezi descrierea vie de la paginile - : "de multe ori chiar de la lucrătorii acelei științe se puteau auzi batjocuri despre ea" **) În vechea școală se obișnuia "să nu se atingă deloc alte subiecte și întrebări, să se impună altor fapte gata făcute, deși nu corespund naturii lor de vedere, alte monumente ar trebui să nu fie publicate deloc, altele ar trebui publicate cu ediții și modificări De aici a venit, printre altele, fenomenul nefericit că, până de curând, nu aveam cărțile Sfintei Scripturi V în traducere rusă De aici se explică astfel de țări ! dovezi că atunci când s-a recunoscut că era posibilă tipărirea cărţilor Sfintei Scripturi niya în traducerea rusă, mulți oameni serioși au avut o întrebare dacă să imprime o astfel de traducere în întregime, sau cu trecerea locurilor, în opinia lor, sunt seducător Și într-o revistă spirituală există într-adevăr o traducere | un preot cartea B s-a început direct de la capitolul Până ce | O astfel de tendință ar fi putut ajunge în literatura noastră spirituală? " (p) | ***) Consultați "Navigare corectă" (ian) un articol extrem de curios al lui P S Kazansky: "Gândurile și sentimentele mitropolitului Filaret cu privire la alegerea unei traduceri litografiate a cărților Vechiului Testament Acest caz a servit, printre altele, drept motiv pentru înlăturare de Filaret de la Sfântul Sinod CU Biblioteca "Runivers" KN, SERGEY TRUBETSKOY au fost forța cu care personalul și redactorul Prav Revizuirea " trebuia luată în considerare cu seriozitate O altă forță a fost știința europeană: ce au însemnat forțele tinerilor oameni de știință ruși în comparație cu ea? "Noi înșine a trebuit să învățăm multe de la această forță, cu munca ei bogată; cunoaște societatea și, în același timp, prin propriile ei metode, trebuia să dezvăluie ceea ce în aceste lucrări s-a dovedit a fi fals! " În cele din urmă, Ivantsov subliniază și condițiile externe nefavorabile - neîncrederea în societate, care nu știa dacă să ia în considerare noi cifre "pentru prieteni sau dușmani ai luminii și libertății", și obstacole externe chiar mai grave "pentru dezvoltarea deplină a independentei gândit": "Ne-am început activitatea în acele condiţii ale cartei de cenzură şi ale influenţelor administrative, de care vechea literatură spirituală se simţea cu totul legată Și deși aceste condiții s-au slăbit încetul cu încetul în decursul a zece ani, în parte datorită cursului general mai liber și mai favorabil al afacerilor din țara noastră și în parte a opiniilor luminate și bine intenționate ale acelor persoane asupra cărora aplicarea acestor condiții depindea de activitățile noastre, parțial, în cele din urmă, grație eforturilor noastre și propriilor noastre constante, ferme, deplin! gata să întâmpine noi obstacole în

calea activităților lor În această stare de lucruri, am putea face mult pentru a rezolva acea problemă largă și complexă, care este semnificativă; pret mai mare? (p -)" ; Și totuși, nu mai puțin, Ivantsov-Platonov este conștient că "ceva" s-a făcut Biblioteca "Runivers" ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE ALE AM IVANTSOV-PLATONOV digresiuni, omisiuni și modificări "*) A atins "multe chestiuni teologice, filozofice, istorice bisericești, morale, canonice și, în multe dintre ele, a conturat căile cercetării independente" A introdus societatea rusă în operele literaturii teologice occidentale și în fenomenele remarcabile ale vieții religioase a popoarelor europene și slave "Am pus bazele unei critici libere și imparțiale în domeniul literaturii spirituale Principalul dar - ne-am străduit în mod constant să excităm și să menținem în literatura spirituală, în cler, în societate, spiritul unei atitudini conștiente, vie și serioasă față de problemele religioase, față de interesele bisericești, și am încercat; explicaţi-le în conformitate cu nevoile şi condiţiile j timpului Dacă în același timp nu trebuia să aducem multe întrebări la o explicație satisfăcătoare, altele trebuiau doar atinse, în altele doar să schițăm calea către o clarificare serioasă, sperăm că oamenii imparțiali nu vor cere mai mult de la noi, Ð cât am putut să facem De-a lungul căilor, în multe domenii ale științei și vieții, doar stabilite și conturate de noi, se deschide multă muncă serioasă pentru liderii gândirii ortodoxe vie și independente Nefiind necesar, în principal, să avem grijă să dobândim doar un domeniu pentru activitate liberă și, pe cât posibil întregul dicționar enciclopedic disponibil Iar creierul nostru mi se pare a fi un dicționar enciclopedic, care nu este citit sau răsfoit, dar de fiecare dată, cu fiecare act de reprezentare, funcționează într-un mod deosebit; pentru că viața noastră spirituală este acea organizație vie care este trezită dacă lumina conștiinței trece prin ea - lumina din lumina a tot ceea ce există - Este posibil acest lucru? Nu este oare dorința mea aici să înțeleg și să intimidez pur și simplu cu enormitatea cifrelor introduse în calcule? Poate fi realizată și exista o astfel de organizare nemăsurat de complexă? La aceasta voi răspunde cu o considerație generală: ceea ce se dovedește a fi o sarcină infinit de dificilă pentru noi, există de fapt peste tot în jurul nostru și ceea ce este imposibil - în ea complexitate - pentru construirea manuală a artei, este creată în mod natural de natura omnipotentă, ca de la sine Să luăm un exemplu A sculpta o minge mai mult sau mai puțin corectă este cea mai dificilă sarcină pentru un strungar Și în natură? Tot ce este nevoie este de cele mai simple circumstanțe sau, ca să spunem așa, de absența oricăror circumstanțe, pentru a produce o minge corectă din punct de vedere matematic, adică, este nevoie doar de un agregat de materie (dacă este haotic, cu atât mai bine) și de absența tuturor celorlalte, iar o minge absolut corectă va ieși în virtutea legii gravitației universale A desena un portret este o lucrare și o sarcină grozavă, dar în fotografie este nevoie de un moment și totul este gata Dar cea mai complexă, cea mai complicată natură, unitatea vieții spirituale, cum se dezvoltă? La fel, probabil, simplu și de la sine Pentru clarificare, iau cel mai sofisticat joc, inventat pentru distracție Aruncă o privire la tabla de șah: nu și-a creat o persoană o adevărată oglindă a propriului suflet în șah? Consiliul, desigur, în sine nu reprezintă nicio organizație; jucătorul de șah își pune tot sensul în el și reînvie arborele fără sens la gradul de unitate extrem de organizată, o reflectare a unității care domină Biblioteca "Runivers" ANALIZA PRINCIPALELOR CONDIȚII ÎN ASOCIAREA DE IDEI în propriul său suflet Uite: starea jocului la un moment dat este

determinată de poziția tuturor pieselor, a fiecărei piese individual și a tuturor pieselor împreună, și de relațiile lor reciproce Un singur pas poate fi făcut în același timp Aceasta este regula jocului, la fel ca o lege în viața mentală, conform căreia un singur obiect al gândirii poate exista într-o unitate de timp Fiecare pas făcut de orice cifră se reflectă imediat în poziția și valoarea relativă a oricărei alte figuri Ultimul pion, înghesuit într-un colț îndepărtat, simte imediat schimbarea care a avut loc în joc Pe o figură această schimbare se reflectă mai puternic, pe alta mai slabă, dar nu există una pentru care pasul făcut să fie indiferent Pentru unele cifre situația se îmbunătățește, pentru altele se înrăutățește; pentru unii crește oportunitatea de a face un pas bun, pentru alții scade; pentru unii, probabilitatea de a face un pas cât de cât crește, pentru alții scade Unitatea care domină astfel pe tabla de șah este, desigur, doar o imagine, parcă într-o oglindă, a acelei unități care domină în suflet, unitatea fundamentalului, organic, vital Baza acestei unități, evident, se bazează pe particularitățile organizației Conexiunea anatomică completă a elementelor creierului explică legătura lor funcțională completă, conform căreia activitatea unui element se reflectă în mod necesar în starea tuturor celorlalte elemente Și ceea ce afirmăm din punct de vedere extern ca o conexiune funcțională cuprinzătoare a elementelor creierului între ele (pe care o notăm în abscisă), apoi din punct de vedere intern descoperim în aceeași legătură cuprinzătoare de idei între ei înșiși (pe care le vom înfățișa pe ordonată) Și la fel cum pe o tablă de șah mișcarea oricărei piese se reflectă imediat în poziția oricărei alte, tot așa în viața spirituală mișcarea oricăruia dintre factorii ei trebuie neapărat să se reflecte în starea oricărui alt factor al ei Deci, recunoașteți, împreună cu mine, că fiecare idee care a apărut la un moment dat provoacă toate celelalte echivalente ale tuturor celorlalte idei care sunt disponibile în depozitul de experiență și cunoștințe acumulate de toate anterioare Biblioteca "Runivers" V R BUDKE viaţă Toate intră în mișcare, iar poziția relativă a fiecăruia se schimbă în grade diferit, și poate și în formă, în funcție de legătura în care se află fiecare cu ideea că la momentul dat ia locul obiectului gândirii Tensiunea unora crește, tensiunea altora scade, iar probabilitatea de apariție, la rândul ei, ca obiect de gândire pentru fiecare crește sau scade A apărut un alt obiect al conștiinței, iar reacția tuturor substraturilor ideilor existente se schimbă din nou, privind relațiile existente O presupunere de acest fel se autoimpune, odată ce am admis teza că unitatea în suflet este alcătuită din armonia multora Dacă ar fi altfel, nu ar exista unitate în această complexitate Indicatorul acelor relații care există între idei, prin intermediul echivalentelor lor fiziologice, este, pentru observarea de sine, după cum am spus deja, intuiția sau sentimentul În acest sentiment se află latura subiectivă, care, fără îndoială, însoțește întotdeauna orice reprezentare obiectivă Acest sentiment, deci, indică reacția subiectului la obiectele sale Dacă da, atunci reacția subiectului la obiectele sale este coordonată cu suma reacțiilor echivalenților fiziologici Reacția fiecărui echivalent separat se contopește cu reacțiile tuturor celorlalte echivalente într-un singur act și dă naștere unui sentiment, care de cele mai multe ori nu are un nume, dar care, dincolo de orice îndoială, există ca un fapt al conștiinței de sine; această reacție este diferită pentru reprezentări diferite, diferită pentru aceeași reprezentare în împrejurări diferite, dar este întotdeauna și în toate împrejurările reacția unuia și aceluiași subiect la obiectele sale Astfel, în urma

cercetărilor mele, reiese că subiectul este o funcție a sumei reprezentărilor echivalente Și întrucât echivalentele reprezentărilor sunt funcții ale substraturilor anatomice corespunzătoare, rezultă că fiecare subiect este o funcție (în sensul matematic) a sumei substraturilor funcționale (în sensul fiziologic) ale reprezentărilor - Dar o astfel de definiție are nevoie încă o corecție substanțială Ideea este că ideile nu apar ca unități independente Fiecare idee există ANALIZA PRINCIPALELOR CONDIȚII ÎN ASOCIAREA DE IDEI ca membru al unui grup de idei asemănătoare lui ca sens; și mai departe, fiecare idee se manifestă și se înregistrează în anumite serii de alte idei, ca membru al diferitelor gânduri și gânduri Și, prin urmare, echivalentele acestor idei nu reacționează separat, ca fiind desprinse din întreaga unitate independentă, ci răspund la reprezentarea dată ca membri ai anumitor grupuri și serii Reacția fiecărui echivalent individual trebuie să fie în întregime dependentă de poziția pe care o ocupă în anumite grupuri și ranguri Dacă da, atunci subiectul nu poate fi definit - ca o simplă funcție a sumei echivalentelor; este mai degrabă o funcție a sumei raportului reciproc al acestor echivalenți sau o funcție a sumei echivalenților în raportul lor reciproc O astfel de concepție a subiectului gânditor nu coincide deloc (și consider necesar să subliniez această împrejurare) cu ceea ce ne referim când folosim pronumele I Așa-numitul "eu" nu este subiectul real al activității noastre spirituale, este doar obiectul său cel mai activ Fără a nega toată importanța practică a acestui obiect, vreau doar să spun că nu sunt conștientul, ci doar conștientul și, în plus, conștient în cele mai variate grade și în cele mai variate sensuri, în funcție de circumstanțe Subiectul real al gândirii nu poate fi cunoscut direct prin simpla autoaprofundare Ar fi prea ușor Desigur, fiecare se cunoaște pe sine cel mai intim, dar cunoștința subiectivă, oricât de foarte, foarte intimă, nu este încă cunoaștere Fiecare se numește eu și fiecare face asta cu același drept pentru sine; fiecare are o anumită idee despre sine; dar despre cine poate spune că conceptul său despre sine este real, științific, adevărat? În ceea ce privește investigația mea analitică, m-am bazat în principal pe date din punct de vedere extern, iar când vorbeam despre subiect sau persoană, mă refeream, desigur, la mult mai mult decât la orice altceva decât însuși eu Nu vorbeam despre acest mers și, în plus, obiect foarte variabil al conștiinței mele personale, ci despre subiectul spiritual în general, ca despre subiectul oricărui predicat al spiritului; într-un cuvânt, am vorbit despre tot ceea ce simte, gândește și V R, B U Ts K E o ființă care lătră, despre conștient spre deosebire de conștient Am prezentat pe scurt teoria completă a compoziției și coordonării vieții mentale ca întreg și una dintre multele componente Dar nu am atins deloc problema importanței relative a părților individuale din care este compusă această totalitate a spiritului Dar în realitate sensul acestor termeni este extrem de diferit Jocul are regii, reginele, cavalerii, turneele și pionii săi În plus, semnificația pieselor se schimbă, în funcție de starea temporară a jocului Un pion prost, și care poate, în anumite circumstanțe, să joace un rol și nu lipsit de importanță Pe scurt: nu am atins deloc ideile călăuzitoare, interesele practice etc , cu instinctele, entuziasmele și pasiunile care stau la baza lor și cu ezitarile, îndoielile și lupta care decurg din ele, într-un cuvânt, nu m-am referit deloc la fenomenele sferei morale și voliționale, care constituie o bună jumătate din toată psihologia În prezentarea tuturor acestora, pentru teoria propriu-zisă, nu era nevoie esențială De asemenea, nu am atins

detaliile proceselor fiziologice care stau la baza fenomenelor psihologice pe care le-am descris, cel puțin în măsura în care este posibil în funcție de starea cunoștințelor științifice la momentul actual; și acesta este deja un decalaj semnificativ, deoarece lasă multe aspecte ale teoriei în sine neexplicate În plus, inutil să fiu scurt, ele nu îmi permit să descriu nici măcar pe scurt, din punct de vedere al teoriei, modul în care se așează, se formează și se dezvoltă acea unitate armonioasă, pe care avem dreptul să o numim personalitate; Nu am spus nimic despre cum, în condiții normale și patologice, temporar sau permanent, încet sau rapid, cantitativ și calitativ, această unitate este schimbată, pervertită, tulburată sau dezintegrată Cu privire la toate acestea, mă voi limita la o singură teză: viața spirituală, de fapt, nu este armonie fără disonanță; este o luptă necruțătoare, acerbă și teribilă Unitatea personalității este doar un ideal (limită), care nu se realizează niciodată, dar de care putem fi apropiați, în condiții de sănătate fizică și morală, doar cunoaștere adevărată și educație sănătoasă Trebuie să termin Nu pot rezista tentației Biblioteca "Runivers" ANALIZA PRINCIPALELOR CONDIȚII ÎN ASOCIAREA DE IDEI - pentru a nu prezenta măcar pe scurt ultimele mele concluzii Toate echivalentele reprezentărilor și gândurilor care alcătuiesc persoana sau subiectul spiritual reacționează, așa cum am încercat să demonstrez, fiecare individual și toate în agregat, într-un fel sau altul asupra obiectului de gândire care există în acest moment, iar starea fiecărui echivalent este exact în concordanță cu obiectul care există Întregul subiect în orice moment se concentrează în întregime asupra obiectului său Fiecare obiect, făcând loc altui obiect, își lasă în urmă substratul anatomic și echivalentul fiziologic, după care, devenind parte a subiectului, acceptă, ca atare, participarea la reacția față de alte obiecte, pentru ca mai târziu, când se va avea ocazia apare, ea însăși devine din nou obiect al gândirii Astfel, obiectele, prin intermediul echivalentelor lor, intră în relație reciprocă, unul cu altul individual și fiecare cu toți ceilalți împreună Interacțiunea este, din punct de vedere extern, o reacție fiziologică, iar din punct de vedere intern, un fenomen psihologic Din punct de vedere intern (marcat pe abscisă), reacția subiectului la obiectele sale ne este cunoscută ca sentiment; din punct de vedere exterior (marcat pe ordonată), acesta este și sentimentul, o manifestare particulară a proprietății generale a materiei Prin urmare, putem spune: obiectele se simt reciproc în cadrul fiecărui subiect Obiectul este conștientul, subiectul este conștientul; în consecință, tot ceea ce este conștient se simte reciproc în conștient Nu îndrăznesc deloc să cred că am prezentat o explicație a ceea ce este conștiința în cele de mai sus Probabil că conștiința va păstra pentru totdeauna proprietatea de a ne apărea ca ceva complet de neînțeles, un miracol al miracolelor Dar aici am prezentat o teorie psihofizică completă a coordonării obiectului și subiectului, conștient și conștient, prezent și trecut, corporal și spiritual, pentru a ajunge măcar puțin mai aproape de adevărata înțelegere a acelor legi, conform care acea unitate în fenomenele spirituale infinit complexe, care a fost subiectul studiului meu analitic Biblioteca "Runivers" V R B U Ts K E Principalele concluzii la care am ajuns atât în acest articol al meu, cât și în articolul intitulat "Analiza condițiilor spațiului și timpului în asociația ideilor", plasat la Nr din "Probleme de filosofie și psihologie" (mart), poate fi formulată în următoarele prevederi: Fenomenele psihice trebuie studiate în primul rând în raport cu condițiile generale ale existenței lor Trebuie luate în considerare

cele mai generale condiții: condițiile de spațiu, timp și număr Fenomenele psihice, din punct de vedere intern, sunt absolut lipsite de proprietăți spațiale; cu toate acestea, faptele psihice nu se întâmplă indiferent oriunde și nicăieri și, prin urmare, necesită o definiție spațială Faptele psihice sunt comise fiecare în organul său fiziologic specific; părți din aceste fapte au loc în diferite părți ale acestui organ: de aici rezultă că faptele psihice au o distribuție într-un spațiu de trei dimensiuni Această concluzie nu ne împiedică deloc să recunoaștem un singur paralelism între fenomenele psihologice și fiziologice sau, mai precis, o singură coordonare a acestora Fenomenele psihologice sunt legate de fenomene fiziologice cunoscute, ca fapte despre același subiect, notate, pe de o parte, pe abscisă, iar pe de altă parte, pe ordonată Latura psihologică, în sine, nu este proporțională cu latura fiziologică: aceste laturi nu coincid, ci doar se coordonează Obiectul comun căutat este sufletul, poate un punct absolut imaterial, a cărui poziţie în spaţiu şi timp este determinată de ambele coordonate Fiecare fenomen psihologic are propriul substrat anatomic și este coordonat cu o anumită funcție a acestui substrat Fiecare substrat are propria sa formă spațială; dar fiecare idee sau fiecare gând, coordonându-se cu funcția substratului său, are și distribuția sa spațială sau traiectoria sa definită în spațiu De aici rezultă că diverse fapte psihice, sau părți ale acestora, pot exista simultan una lângă alta, intrând în relație reciprocă, subordonare sau acord ANALIZA PRINCIPALELOR CONDIȚII ÎN ASOCIAREA DE IDEI · Conceptul de unitate a vieții mentale nu numai că nu exclude conceptul de complexitate, dar necesită acest concept ca adaos logic; unitatea vieții spirituale este simplitatea sau armonia în complex, ca orice unitate de ordin superior Când ideile se adună din semne elementare și când ideile se schimbă, activitatea mentală trece dintr-un punct al substratului comun în altul Aceasta este, în exterior, asociația Există o asociere mecanică și o asociere semnificativă, sau gândire Așa-numitele legi de asociere prin adiacență obișnuită determină numai asociere mecanică; gândirea folosește prinderea mecanică a ideilor ca material gata făcut, dar gândirea, ca atare, este opusul oricărei repovestiri pe de rost Apariția cutare sau cutare asociere într-un curs semnificativ al gândirii nu depinde neapărat de ideea imediat anterioară, ci adesea de o idee despărțită de o perioadă de timp mai mult sau mai puțin semnificativă, dar cel mai adesea de trăsăturile comparării unei număr mai mare sau mai mic de idei anterioare și deja dispărute Întrucât o reprezentare care a dispărut, ca atare, continuă să o influențeze pe cea ulterioară, iar o reprezentare dispărută încetează să mai fie o reprezentare, influența reprezentărilor una asupra celeilalte nu poate fi directă Întrucât factorul care mediază între reprezentări nu este supus observării - din punct de vedere intern, psihologic, ci este accesibil doar din punct de vedere extern, acest factor nu poate fi exprimat în termeni de experiență internă, ci trebuie exprimat în termenii experienței externe, acelea Acest factor trebuie recunoscut nu ca psihologic, ci ca fiziologic Întrucât acest factor fiziologic înlocuiește într-o anumită privință ideea dispărută, legând-o pe cea anterioară de conținutul ulterior al gândirii, poate fi numit (într-un anumit sens) echivalentul fiziologic al ideii Echivalentele fiziologice ale reprezentărilor se leagă V R B U Ts K E rânduri de reprezentări într-un întreg, cu condiția ca acestea să existe simultan cu obiectul de gândire care există în acest moment ij Orice reprezentare generală (înțelegere), care este conformă cu finalul menținerii, conține

Implicitul (în perspectiva echivalentelor fizice atinse de reprezentările cu totul respectabile, iar toată reprezentarea privată, însoțită de înțelegere, conține înțelegere directă Gândirea nu este o trecere mecanică de la o idee la alta după contiguitatea cel mai frecvent repetată: este dezvoltarea analitică a particularului din general și adăugarea sintetică a generalului din particular, într-un cuvânt, unitatea armonioasă dintre toți membrii separați ai seriei precedente mai mult sau mai puțin nesfârșite Toată bogăția conținutului nostru mental constă în principal din combinații ale unui număr relativ mic de semne sau semne senzuale și din combinații ale acestor combinații Sensibilitatea este o proprietate generală a materiei, iar o reacție sensibilă în creier devine un fapt psihologic doar dacă este percepută (aperceputä) de o anumită personalitate spirituală Ideile (engleza) sau ideile (germanii) nu sunt indivizi spirituali O idee sau idee fără orice alt conținut spiritual nu ar fi, de asemenea, altceva decât o combinație de reacții fizice din creier, dar nu un fenomen psihic ■ Fiecare reprezentare intră, prin intermediul echivalentelor sale fiziologice, într-o anumită relație reciprocă cu alte reprezentări precedente, care este subliniată direct de simț sau sentiment Unitatea vieții noastre spirituale necesită recunoașterea faptului că toate reprezentările anterioare (prin echivalentele lor fiziologice) reacționează într-un fel sau altul la fiecare reprezentare care apare la un moment dat Intuiția indică (din partea subiectivă) modul în care personalitatea noastră intelectuală percepe sau cum înțelege (într-un cuvânt, percepe) reprezentarea care există la un moment dat Și din moment ce (din partea obiectivă) asta este Biblioteca "Runivers" ANALIZA PRINCIPALELOR CONDIȚII ÎN ASOCIAREA DE IDEI coincide cu reacția sumei echivalentelor fiziologice, rezultă că suma acestor echivalente este personalitatea intelectuală Dar întrucât reprezentările nu sunt unități de sine stătătoare, izolate, ci apar întotdeauna în legătură cu alte reprezentări, atunci, în consecință, echivalentele lor fiziologice se găsesc întotdeauna în combinații diverse, formând serii sau grupuri De aici rezultă că personalitatea spirituală nu poate fi definită ca o simplă sumă de echivalente fiziologice ale reprezentărilor, ci ca suma acestor echivalente în relația lor reciprocă particulară Personalitatea spirituală, însă, nu este un întreg format odată pentru totdeauna; se naște, se formează și se modifică în cursul vieții; se schimbă în funcție de stările temporare ale corpului (stăpâni, afecte) și, de asemenea, în conformitate cu interesele și intențiile sale temporare Viața noastră spirituală, în condițiile existenței noastre pământești, nu este armonie fără disonanțe; unitatea personalității noastre este doar un ideal (limită), care nu se realizează niciodată, dar de care putem fi apropiați, în condiții de sănătate fizică și morală, cunoaștere adevărată și educație sănătoasă Toate cele de mai sus formează baza pentru teoria unității în viața spirituală, unitatea personalității, unitatea conștiinței și unitatea sufletului și trupului V R Butske Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" IV G Shad În cartea a IV-a a "Notelor Universității din Harkov" pentru , am publicat un articol: "Influența filozofiei naturale a lui Schelling" (asupra profesorilor Universității din Harkov în primul sfert al acestui secol), în care am arătat cum această influență s-a exprimat: a) în discursul prof Koritpari sub titlul: "De nexu studii Medicinae cum studio Philosophiae" și b) în discursul act al adjunctului Gromov sub titlul: "Despre forțele organice generale și relația lor graduală între ele" Aceeași influență a filozofiei lui Schelling poate fi văzută în discursurile profesorului de filozofie de la Universitatea Harkov Iv

G LUaàa (Sellad) Avem două dintre discursurile sale: unul a fost rostit la ședința solemnă a Universității din Harkov din august sub titlul: "De fine hominis ultimo", iar celălalt, rostit de el în aceeași ședință din decembrie , s-a intitulat: "De libertate Europae vindicata "*) *) Un exemplu care să dovedească acest lucru este următorul pasaj, preluat din ultimul discurs: "De libertate Europae vindicata" (p și) "Legea universală a vieții, acțiunii și producției în univers constă în opoziția de lucruri care sunt în esență aceleași, astfel încât, dacă ar fi distrusă, atunci ar veni domnia morții veșnice Prin această opoziție, scânteia vieții este aruncată în întreaga lume fizică și morală, iar ea, dezvăluindu-se constant în fiecare punct al dezvoltării universale de noi contrarii, arde cu un foc etern, care își găsește propria hrană în propria sa natură Prin urmare, natura în toate lucrările ei, aparținând regnului anorganic, organic și animal, acționează prin forțe, principii și substanțe opuse Cu cât această opoziție este mai mare, mai variată și mai complexă, cu atât mai mult Biblioteca "Runivers" IE G SHAD Influența filozofiei lui Schelling asupra lui Schad a fost deja recunoscută de contemporanii săi Astfel, Rommel (care a fost la Harkov în același timp cu Schad și a fost în relații bune cu el) spune că "prelecțiile lui Shad de la Universitatea din Harkov despre metafizică au rezonat cu filozofia lui Schelling *)" Dar nu este suficient să spunem doar că Shad era shellia- Cu cât un organism este mai perfect, cu atât are loc și se dezvăluie viața mai mare, mai activă, mai plină și mai perfectă Conform acestei legi, care predomină în toată natura, nu există moarte în univers, astfel încât tot ceea ce nu există de la sine este viață și spirit, iar moartea însăși nu este altceva decât o manifestare a echilibrului de forțe, ceea ce este de neconceput fără acțiunea lor continuă Omul ocupă cel mai înalt nivel dintre toate creaturile, deoarece puterea divină, ca izvor absolut al întregii vieți, trebuie să se manifeste predominant în el; prin urmare, atât natura sa trupească, cât și cea spirituală este astfel aranjată, încât conține multe și foarte semnificative opuse, a căror luptă și tensiune neîntreruptă, precum focul, produce cea mai frumoasă armonie a vieții Și acest lucru este absolut corect Căci, deși corpul este un singur organism, totuși toate părțile sale sunt astfel aranjate încât în sfera unui singur organism există o mulțime nenumărată de organisme particulare și particulare, pe care viziunea cea mai subtilă nu le poate discerne Fiecare parte cea mai mică și aparent lipsită de sens este atât un scop, cât și un mijloc, adică prin acțiune și reacție obligă alte părți să se servească pe sine, întrucât ea este ea însăși, fiind excitată și adusă într-o anumită stare de puterea lor, în același mod este necesar să-i slujească pe alții Fiecare membru își manifestă puterea în așa fel încât, în mișcarea sa către realizarea propriei bunăstări, pare să servească bunăstarea generală, la fel cum în lupta pentru aceasta din urmă își realizează propriul bine Iar boala apare atunci când acțiunea liberă și opoziția sau comunicarea nestingherită între părți este distrusă, când una dintre ele își exercită dreptul celui mai puternic sau autocrația asupra celeilalte; în același mod, de îndată ce orice sistem de părți prevalează absolut asupra altuia, astfel încât acesta din urmă este complet subordonat, nefiind raportul obișnuit cu primul, atunci urmează inevitabil moartea "și așa mai departe *) Rommel este aparent înclinat să afirme că acesta a fost motivul înlăturării lui Schad de la Universitatea Harkov; cel puțin spune că "a fost făcut un denunț împotriva lui: prelegerile sale despre metafizică au fost trecute drept ateism și a fost escortat de la Harkov până la frontieră" N A Lavrovsky

în articolul său sub titlul: "Episodul din istoria Universității din Harkov", publicat în "Lecturi ale istoriei și antichităților Rusiei" pentru (ianuarie-martie, cartea întâi), pe baza Consiliului de la Harkov Universitatea, a subliniat în detaliu motivele înlăturării lui Shad de la Universitatea din Harkov Aici din scrierile filozofice ale lui Shad fi- * Biblioteca "Runivers " θ A ZELENOGORSKII hist După cum se știe, filosofia lui Schelling s-a schimbat în diferite perioade ale vieții sale Și aici există un fel de dezacord între istorici În istoria filozofiei lui Iberweg-Heinze se spune că Shad se apropie de Schelling în Sistemul Naturii Judecând după locul pe care l-am citat din discursul lui Shad, această viziune asupra filozofiei sale naturale este corectă Dar Zeller și Noack îl consideră pe Schad printre adepții "filozofiei identității" a lui Schelling Alături de aceasta, istoricii notează că inițial Shad a fost un adept al filozofiei lui Fichte și abia apoi a trecut la Schelling; conform "Dicționarului filozofic" (Gogotsky), Shad "în primele sale scrieri a aderat încă în mod semnificativ la spiritul doctrinei catolice"; și nu e de mirare, din moment ce era elev al școlii iezuite Astfel, Shad în dezvoltarea sa filozofică a experimentat influența mai multor sisteme și tendințe filozofice Shad însuși în scrierile sale ulterioare, publicate la Harkov (după aceea, aparent, nu a publicat nimic, cu excepția: Lebensgeschichte, von ihm selbst geschrieben, , a lui Schade), nu este lipsit de pretenții la o încercare independentă de filosofare; cel puțin în prefața logicii sale, publicată în , spune: "în logică pură nu puteam să urmăresc niciun conducător (nullum ducem sequi potui); A trebuit să deschid o cale complet nouă, bazându-mă doar pe propriile mele idei (mihi, solis meis ideis innixo, nova prorsus via erat perrumpenda) Deci, conform uciderii sale, așa cum el însuși, așa cum spune el însuși, după analizarea celor mai importanți filosofi toți, motivul dezacordului și al disputei dintre filosofi este interpretarea perpetuă a logicii și a legilor, atunci a vrut a oferi un serviciu bun cu experiența sa o singură logică, dar toată filozofia (non solum de logica, sed etiam de universa philosophia bene mereri) În eseul nostru de față, ne vom concentra exclusiv asupra acelor lucrări ale lui Shad, care au fost publicate de el la Harkov, unde a fost profesor de filozofie între și nu metafizica este cea care ghidează, ci o altă lucrare a lui sub titlul: "Institu-tiones juris naturae", apărută în Biblioteca "Runivers" IV G SHAD an Pe lângă cele două acte de discurs și logică, pe care le-am subliniat deja, Shad a publicat un interesant eseu la Harkov sub titlul: "Insti tutiones juris naturaci În "Dicționarul filozofic";? mai sunt indicate câteva discursuri, pretins tipărite de Shadom la Harkov: a) De existentia stimmi numinis; b) De immortalitate animorum și c) Dissertatio de studio philosophiae ejusque genuina natura Primele două discursuri nu au fost în Biblioteca Universității din Harkov În ceea ce privește teza "Despre studiul filosofiei etc ", sub acest titlu, Biblioteca a păstrat o disertație pentru gradul unui anume Grinevici, student al lui Shad, despre care o comisie de membri ai Consiliului universitar a mărturisit că a fost scos pe cuvânt din notele nepublicate ale lui Shad Deoarece aceleași gânduri care sunt expuse în această disertație sunt adesea repetate în logica lui Schad pe care am indicat-o, nu avem nicio îndoială că tot ceea ce este conținut în disertația lui Grinevich îi aparține lui Schad, fără a exclude prezentarea și limbajul; prin urmare, ignorând Grinevich ca presupus autor al disertației, o vom folosi ca o lucrare a lui Shad Cu ea vom începe prezentarea Shad, ca un critic al lui Kant Cea mai mare parte a disertației menționate: "Despre studiul

filosofiei" este dedicată criticii lui Kant (disertația aproape că nu se referă la alți filozofi anteriori) Criticând învățăturile filosofice ale lui Kant, autorul se pare că spera să clarifice cititorului direcția propriei sale filozofii Această direcție este de așa natură încât binecunoscutele învățături ale filozofiei critice a lui Kant sunt acceptate de autor ca neîndoielnice și, mai mult, ca atare, prin care Kant a făcut un pas înainte în filozofie, în comparație cu toți filozofii anteriori Dar astfel de învățături filozofice ale lui Kant constituie doar o parte a filozofiei sale Potrivit autorului, filosofia critică a lui Kant este doar o "introducere în adevărata filozofie", "propedeutica la filosofia viitoare" "Pentru dobândirea adevărului, spune autorul, este nevoie de o dublă cale; unul este pozitiv, celălalt este negativ Critica lui Kant constituie doar o cale negativă Limitându-se la aceasta, Kant aproape că a oprit dezvoltarea ulterioară a filosofiei Filosofia critică a lui Kant este plină de scepticism extrem Însuși autorul Biblioteca "Runivers" θ A ZELENOGORSKII a trăit, după cum vom vedea mai târziu, cele mai grele momente de scepticism și dezamăgire extremă sub influența filozofiei critice a lui Kant, până când acesta a intrat pe un drum pozitiv în investigarea adevărului Se știe că în Critica rațiunii pure a lui Kant este expusă celebra sa doctrină a antinomiilor Despre aceste antinomii se vorbește destul de multe în disertația autorului nostru; doctrina lor, așa cum este prezentată de Kant în Critica rațiunii pure, a fost motivul cel mai apropiat al scepticismului la care autorul a cedat "Nu am nicio îndoială", spune el, că mulți vor găsi surprinzător cum este posibil ca două propoziții direct opuse una cu cealaltă să fie ambele false Căci aceasta este împotriva principiului logicii, care a fost considerat de toți filozofii ca o axiomă și acceptat de ei ca nu permite excepție în materie de adevăr Acest început se mai numește și începutul treimii excluse, iar sensul său este următorul: de îndată ce falsitatea uneia dintre ele este dovedită în două poziții direct opuse una față de alta, atunci adevărul celuilalt (poziție) este deja o necesitate Toată argumentarea în silogismele distributive, adică, se bazează pe acest început în cazul în care sunt doar doi membri ai diviziunii și, în plus, direct opusi unul altuia În cele din urmă, fiecare dovadă indirectă depinde de acest principiu și toată puterea ei este împrumutată de aici Dacă două propoziții, absolut opuse una față de alta, pot fi ambele false, așa cum demonstrează clar Kant în antinomiile sale, atunci rezultă în mod necesar că începutul treimii excluse și concluziile din aceasta sunt concluzii false și sunt supuse unei îndoieli constante Astfel, dintr-o singură lovitură, Kant a distrus tot ceea ce până atunci fusese luat drept cele mai înalte și absolute principii ale gândirii Căci aceste principii sunt atât de strâns legate între ele, încât de îndată ce unul dintre ele este distrus, toate sunt distruse Astfel, începutul treimii excluse se bazează pe începutul contradicției Începutul identității diferă de începutul contradicției doar prin formă Căci una și aceeași lege a gândirii este exprimată negativ în una și pozitiv în cealaltă În cele din urmă, începutul unui motiv suficient contează doar dacă este corect Biblioteca "Runivers" IV G SHAD folosirea restului începuturilor Deci, întrucât Kant a arătat prin însăși fapta că începutul treimii excluse este fals, atunci nicio încredere nu poate fi pusă nici în începutul contradicției, nici în începutul identității, nici în începutul rațiunii suficiente, nici în orice regulile logicii si metodele de argumentare Dacă, în plus, aceste principii, de care depind toate celelalte legi ale gândirii, sunt cele mai înalte și singurele, așa cum

dorește cel puțin Kant, atunci, desigur, tot ceea ce crezi tu este fals și acoperit de întuneric etern "Mărturisesc, spune autorul, că atunci când am citit prima dată antinomiile rațiunii, propuse de Kant, și le-am analizat cu atenție, apoi, parcă lovit de fulger, am fost cuprins de groază, pentru că imediat am înțeles bine că odată cu distrugerea de fiabilitatea primelor principii de gândire, poate fi loc pentru nicio cunoaștere sigură a adevărului În adevăr, cunoașterea fatală, și mai rea decât orice ignoranță, este cunoașterea că nimic nu poate fi știut se întâmplă în vis cu cei care, fericiți în vis, când dobândesc avere, la trezire sunt triști că bogăția care era în mâinile lor s-a transformat în nimic? Învățătura lui Kant despre postulatele rațiunii practice nu inspiră autorului nici consolare, nici încredere Dacă nu putem ști nimic despre cum există lucrurile în sine, atunci ce ne poate elibera de frică, care este și ceea ce postulează rațiunea practică? Mai mult, cum putem crede (și Kant ne cere să credem) postulatele rațiunii practice atunci când aceasta din urmă, potrivit lui Kant, este în ostilitate deschisă față de rațiunea teoretică? Dacă rațiunea este în război cu ea însăși, nu se poate avea încredere nici în funcțiile rațiunii teoretice, nici în funcțiile rațiunii practice Și de ce ar trebui să mă încred în primul rând în postulatele rațiunii practice, respingând în același timp autoritatea rațiunii teoretice? Kant a prevăzut această obiecție și, prin urmare, a atribuit primatul rațiunii practice, subordonându-i rațiunea teoretică Dar cine nu vede în asta arbitrariul permis de Kant? Autorul nu poate găsi altă cale de ieșire din filosofia practică a lui Kant decât scepticismul Kohl Biblioteca "Runivers" θ A ZELEN G RSKI în curând mintea teoretică suferă de orbire eternă, atunci mintea practică nu poate vindeca această orbire prin postulatele ei "Afirmația lui Kant că rațiunea teoretică, plină de contradicții, nu se poate apropia niciodată de lumina adevărului și că numai rațiunea practică, prin postulatele ei, îl poate vindeca de orbirea cu care suferă, este, spune autorul, asemenea păcatului originar, sau, folosind termenul de Kant, folosit de el în altă parte, este un rău radical al filozofiei lui Kant Kant nu a acordat atenție faptului că rațiunea teoretică nu se oprește la contrarii, ci se străduiește să le unească cu ajutorul unui membru mediator "Rațiunea (intellectus), spune autorul, nu poate admite nimic care s-ar nega pe sine, fără să se gândească la contrariile directe ca la ceva unul sau întreg; prin urmare, el creează concepte generice (conceptus genericos), ca puncte mediatoare, cu ajutorul cărora membrii opusi ai oricărei zone se leagă între ei Deci, de exemplu, dacă mintea consideră lumile materială și spirituală în opoziția lor absolută, atunci creează un concept generic al lumii sau al ființei în genere, astfel încât să fie posibil să se gândească la lumile materială și spirituală ca o singură lume Adevărat, această asociere este doar formală: prin conceptul generic al lumii, nu va deveni niciodată evident cum lumile materială și spirituală pot fi o singură lume Însă înțelegerea, limitată în activitatea sa doar de lumea experienței și a fenomenelor și care nu merge mai departe decât reflecția și abstracția în domeniul experienței, nu se poate ridica deasupra unificării formale Cu toate acestea, acest lucru indică faptul că spiritul (bărbații) omului nu poate, prin natura sa, să se sprijine pe contrariile și contradicțiile pe care le întâlnește constant în domeniul experienței și al fenomenelor și se străduiește pentru unirea contrariilor, deși această unire este în domeniul rațiunii doar formal - cu ajutorul conceptelor generice Dar nu suntem lipsiți de cunoștințe și de unitatea reală a contrariilor: pe lângă conceptele generice, avem și idei Proprietatea

ideilor este tocmai de a aduce unitate peste tot în lume și Biblioteca "Runivers" IV, G SHAD armonie Sursa ideilor în spiritul nostru este diferită de cea a conceptelor generale; această sursă este rațiunea (rația) în contrast cu rațiunea (intellectus) "Tocmai aceasta este greșeala lui Kant, spune autorul, că ignoră natura rațiunii și o confundă cu funcțiile superioare ale reflecției și abstracției, care sunt proprietatea minții" Deci, potrivit autorului nostru, este necesar să se facă o distincție între înțelegere și rațiune, între concepte și idei generice sau generale Cu o astfel de formulare a materiei, diferența radicală dintre rațiunea teoretică și rațiunea practică, stabilită de Kant, este distrusă "Același motiv este, spune autorul, atât în funcția de a gândi (cogitando), cât și în funcția de a dori (volendi) Raţiunea investighează fie: quid sit et quare quid sit, fie: quid fieri oportet et qua ratione În prima funcție rațiunea se numește teoretică, în a doua este numită practică În ambele funcții, el folosește o singură lege superioară; de aceea există o singură minte; pare diferit doar în măsura în care este văzut în diferite funcții Prin urmare, o opoziție absolută între rațiunea teoretică și cea practică nu poate fi în niciun caz admisă Legea comună atât rațiunii teoretice, cât și celor practice, și supremă în funcțiile ambelor, este legea armoniei absolute Mintea, atât în gândire, cât și în acțiunile practice, nu se străduiește pentru nimic altceva decât pentru armonie absolută și nu se poate odihni până nu ajunge la ea Armonie în gândire, adică un astfel de mod de a gândi, cu ajutorul căruia se realizează acordul gândirii cu sine și cu obiectele, se numește adevăr; armonie în acțiuni, a cărei proprietate este că nu ar trebui să existe nicio contradicție între propriile acțiuni și acțiunile alte ființe înzestrate cu rațiune (în măsura în care sunt în acțiuni urmează rațiunea) astfel încât, dimpotrivă, există un acord necesar și universal, se numește decență (honestas) "decența", spune autorul, nu este altceva decât adevăr (veritas) exprimat în acțiune Filosofia teoretică interpretează căutarea adevărului; despre decență, practic, dar din moment ce mintea este una, atunci filosofia nu poate fi decât una, deoarece folosește una mai înaltă Biblioteca "Runivers" θ A ZELENOGORSKII economie, fie că este în plan teoretic sau practic Definind mai departe relația dintre rațiunea teoretică și cea practică, autorul spune că spiritul nostru în funcția de gândire face lumea reală ideală; dimpotriva, in functie de dorinta, ea transforma lumea ideala intr-una reala Căci atunci când ne gândim la ceva, prin concept stabilim în noi obiecte care se află în afara noastră Spiritul nostru dezvăluie aici, parcă, o forță atrăgătoare (vim attrativam) Când vrem ceva, aducem ideea în afară cu scopul de a produce ceva în afara noastră, conform ideii spiritului nostru Această funcție a spiritului nostru exprimă, parcă, funcția unei forțe de respingere (vis expansiva); pentru că această forță merge spre exterior În funcția de a dori, ne stabilim întotdeauna un scop pe care căutăm să-l atingem Dar fără ideea spiritului nostru, nu ne putem stabili niciun scop În acest fel, ceea ce era ideal devine real · Din acest punct de vedere, ideea reprezintă posibilitatea realului Adevărata filozofie nu se învârte în simpla cunoaștere a fenomenelor, așa cum afirmă în general empirismul, sau în cunoașterea temeiurilor din care se dezvăluie că nu putem cunoaște decât fenomene, așa cum a vrut Kant să demonstreze prin critica sa, ci în mod absolut și unic cunoaşterea posibilităţilor fenomenelor Baza acestei posibilități absolute și unice stă în ideile prin care cunoaștem lucrurile așa cum există în sine Fără idei nu există cunoaștere adevărată, nici în filozofie, nici în alte științe Cine crede că se poate crea știință

prin simpla cunoaștere a fenomenelor, nu are concept de știință, pentru că fenomenele pot reprezenta doar materia, nu forma Prin urmare, există un dublu mod de a gândi: unul este caracteristic înțelegerii, celălalt este motivul Cu ajutorul conceptelor înțelegerii, numai fenomenele sunt cunoscute ca fiind corespunzătoare înțelegerii reflexive, adică sub forma unui opus absolut, dar numai lumina ideilor rațiunii luminează noaptea fenomenelor Întregul univers nu poate fi altceva decât tipul și imaginea rațiunii absolute Prin urmare, lucrurile în sine corespund în natura lor ideilor care provin din sursa cea mai pură, mintea Idei, cum altfel afirma Platon Biblioteca "Runivers" IV G SHAD așteptat, esența formei eterne și adevărate a întregii existențe De fapt, prin idei cunoaștem lucrurile așa cum există în sine Aceasta epuizează aproape întregul conținut al unei mici broșuri (de pagini), care este o disertație Tezele conturează un întreg curs filozofic; ele se referă la: a) logică și metodologie, b) filozofie naturală și c) filozofie morală și politică (Sfârșitul urmează) θ A Zelenogorsky Biblioteca "Runivers" G S Skovoroda ca teolog*) G S Skovoroda, care este mândria Ucrainei ca filozof, nu a fost doar un filosof, ci și un teolog, și poate chiar mai teolog decât un filozof Adevărat, el a fost un tip de teolog pentru vremea lui (și pentru prezent), nu chiar obișnuit, dar în orice caz, un tip de ireproșabil, neobscen, provenit de la străvechii și slăviții părinți și învățători ai Bisericii O explicație de tipul căruia i-a aparținut teologizarea lui Skovoroda va fi subiectul discursului meu În dezvăluirea doctrinei creștine de către profesorii bisericești din antichitatea creștină, încă de la început, două direcții ale gândirii teologice au fost clar și, s-ar putea spune, chiar clar identificate Unul, care a fost urmat în principal de scriitorii occidentali, latini și al cărui reprezentant extrem era Tertulian, se credea că dezvăluie doctrina creștină doar pe baza Scripturii (înțeleasă, de altfel, doar în sensul ei imediat, literal) și a Tradiției, fără a atașa credința la fapta - cel puțin, principiile nu - nicio semnificație pentru acțiunea minții, ca doar înclinată spre eroare Odată cu acceptarea creștinismului, după Tertulian, toate întrebările minții sunt rezolvate, astfel încât orice cercetare ulterioară și, în general, orice cunoaștere externă, neîmprumutată din creștinism, devine inutilă, inutilă "Ce au în comun Atena și Ierusalimul, Academia și Biserica, ereticii și creștinii? După Iisus Hristos *) Discurs la celebrarea aniversară a memoriei lui G S Skovoroda, noiembrie Biblioteca "Runivers" G S SKOVORODAS CA BOGOSLOV orice curiozitate este de prisos, după Evanghelie nu avem nevoie de cercetare" (Terțul Praescript haeret VII) *) Credința conține toată cantitatea de cunoștințe de care avem nevoie și "a nu ști nimic împotriva regulii credinței înseamnă a cunoaște totul": adversus regulam nihil scire, omnia scire est (Prescript Iiaer XIV) Iar obiectele acestei credințe, care înlocuiește orice cunoaștere, nu au nevoie de ajustări la conceptele de rațiune Absurditatea, absurdul absolut, din punct de vedere al rațiunii, cu deplină comoditate, poate fi un obiect de credință, a cărui valoare este cu atât mai mare, cu cât depășește obstacolele, percepând lucrurile incomode pentru rațiune Apelul deosebit al lui Tertulian la credință, care nu vrea să cunoască nicio cerință a rațiunii, sună uneori ca o batjocură a rațiunii și, în același timp, ironia și credința însăși - în raționamente, de exemplu, de acest fel: "Natus est Dei Filius - non pudet, quia pudendum est; et mortuus est Dei Filius-prorsus credibile est, quia ineptum est; et Sepultus resurrexit-certum est, quia impossibile" (De carne Christi-sti, V) Credo, quia absurdum - acesta este principiul credinței, sau

credinței, după Tertulian! O altă direcție, care a fost urmată în principal de Părinții Răsăriteni și Doctorii Bisericii, în special de scriitorii școlii alexandrine, a încercat, dimpotrivă, să pună în legătură, să împace credința cu cunoașterea; a permis ca omul, chiar și prin forțe naturale, fără nicio revelație externă, pozitivă, cu o singură influență internă asupra acestor forțe ale Divinului, întotdeauna aproape de om, să poată - dacă nu stăpâni pe deplin adevărul, atunci măcar să se apropie de el, așa cum sa dovedit aceasta este mai ales filozofia elenă și cu atât mai mult poate percepe, explica și afirma în mod activ pentru conștiința sa adevărul deja descoperit cu propria sa minte Așadar, Sfântul Iustin, filozof și martir, a susținut că întregul neam uman participă la Cuvântul Divin, care este Hristos, datorită căruia păgânii l-au putut cunoaște pe Dumnezeu; prin urmare, lui Iustin nu îi este greu să-i numească pe cei din păgâni care au trăit în conformitate cu Cuvântul, precum printre eleni, ca cititori ai Cuvântului divin și chiar direct creștini *) Aceste citate și următoarele sunt din Patrolog curs Cu migue Biblioteca "Runivers" A S LEBEDEV Socrate, Heraclit și altele asemenea (Justin Apolog I,)v pentru că, potrivit lui Iustin, ei, în esență, erau ucenici ai aceluiași Dumnezeu Cuvântul, care luminează oamenii în creștinism Recunoscând că există o singură sursă de iluminare spirituală pentru greci și creștini, Iustin ajunge la concluzia că tot ceea ce este frumos spus de gânditorii păgâni este creștinul nostru (Apolog II,) Asemenea lui Iustin, Clement al Alexandriei a mai învățat că în lumea precreștină Cuvântul lui Dumnezeu nu era ascuns nimănui: este o lumină comună care strălucește pentru toți oamenii; în raport cu Dumnezeu Cuvântul nu există cimerian (Coliort ad gent , cap IX) Filosofia, după Clement, a fost dată de Providența divină grecilor în același scop cu care legea a fost dată evreilor, adică pentru un ghid al lui Hristos (Strom I, ; VI,) Cu o asemenea viziune asupra filosofiei, este destul de firesc la Clement acea folosire abundentă și nelimitată a ideilor diverșilor filozofi, care este observată în scrierile sale Deci, după Socrate, Platon și stoici, Clement pune cunoașterea în fruntea virtuții și chiar o identifică cu virtutea (Strom I, ; VI,), și consideră ignoranța ca fiind rădăcina păcatului și a tot răul în viața omenească (Strom VII, și : κακία μέν δΓαγνοιαν), moartea spirituală a unei persoane (Strom II, : aici, citând cuvintele profetului Ezechiel că Dumnezeu nu vrea moartea unui păcătos, Clement remarcă: "Cred că el numește ignoranța moarte") Chiar și de la Epicur, Clement găsește idei demne de atenție - de la el împrumută, de altfel, funcția (fără a numi, însă, sursa), de care G S necesar nu este greu *) O astfel de atitudine simpatică a lui Clement față de filosofia elenă a fost exprimată mai ales în lucrarea sa: "Στρώματα", care, după propria sa explicație, a fost apoi scrisă cu scopul de a *) Strom IV, : ποφά τ θε" În Skovoroda citim: "cu un gust minunat acest cuvânt al lui Epikur respiră: mulțumire naturii binecuvântate pentru că a făcut necesarul ușor și dificilul nu este necesar" (Colectat de G S Skovoroda, ed jubiliar, p) în alt loc : "Mulțumită fericitului Dumnezeu că a făcut ceea ce era necesar să fie ușor și greu să fie inutil" (Ibid , p) Biblioteca "Runivers" G S SKOVORODAS CA BOGOSLOV pentru a arăta că, dimpotrivă, este izvorul virtuții și lucrarea providenței divine pentru oameni (Strom , lib I, cap i) Potrivit lui Clement, celebrul discipol al lui Clement, Origen, a învățat și despre acțiunile Cuvântului Divin în lumea păgână: "Dumnezeu, din motive binecuvântate, a împlinit astăzi întruparea lui Isus, dar a fost întotdeauna bun cu neamul uman , căci nu era nimic bun între oameni fără afluxul Cuvântului Divin asupra

sufletelor acelora, care puteau, chiar și pentru scurt timp, să primească o asemenea acțiune a Cuvântului Divin" (Contra Cels , VI,) "Ceea ce Dumnezeu a învățat prin prooroci și prin Mântuitorul, este sădit de El în sufletele tuturor oamenilor" *) (Ibid , lib I,) Că înțelepții eleni, călăuziți de Cuvântul divin, care nu a părăsit omenirea niciodată, aspirat și în mare măsură abordat de adevăr, revelat în întregime în creștinism - acest lucru a fost ușor recunoscut de astfel de stâlpi ai Bisericii din Răsărit precum Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Maxim Mărturisitorul Așadar, Vasile cel Mare, în "Discurs către tineri despre cum să folosești scrierile păgâne", citează multe zicale apropiate de cerințele moralei creștine din Hesiod, Homer, Solon, Prodic, Platon și alții, precum și exemple instructive din viață a înțelepților păgâni din antichitate și îi sfătuiește pe tinerii creștini, în lupta pentru desăvârșirea morală, să folosească aceste vorbe și exemple, imitând albinele care adună materiale pentru miere de pretutindeni Exact același sfat, și pe aceeași bază, este dat creștinilor pe această temă de Grigore Teologul (Carm ad Seleucum, v și urm); el laudă viața lui Diogene și a adepților săi liberi de grijile lumești, observând că regula acestei vieți este aproape conformă cu porunca Evangheliei de a avea grijă de hrană nu mai mult decât păsările cerului și de îmbrăcăminte nu mai mult decât florile lui câmpul (Sagsh X, de virtute, , v -); el laudă abstinența stoicilor (ibid, V -) și, ceea ce este deosebit de remarcabil, chiar și Epicur, observând că, deși Epicur a propovăduit plăcerea ca fiind cel mai înalt bine al vieții, nu cumva să pară nimănui că el *) Nimeni nu-l laudă pe acest Dumnezeu decât El l-a dat prin profeți și Mântuitorul împrăștiat printre sufletele poporului laudă orice plăcere, trăită decent și sobru (κοσριίως καί σωφρονως), explicând astfel vieții sensul învățăturii sale (ibid, , v -) Maxim Mărturisitorul viziunea sa despre filosofia elenă și în general despre educația ei elenă creștinismului exprimat într-un amplu tratat: "Capita theologica, id est scite dicta atque electa ex diversis, tum christianorum, tum profanorum libris", unde citează din filozofii, poeții și gânditorii păgâni în general ai antichității păgâne multe zicători, referitoare în principal la domeniul eticii, comparându-le, ca identice sau mai mult sau mai puțin asemănătoare, cu zicerile Sfintei Scripturi și ale Părinților Bisericii despre aceleași subiecte, de exemplu iubirea de sine, invidia, necumpătarea, mânia, avariția, pacea minte, război și pace, castitate, prietenie, caritate etc d Apreciind filozofia ca un ghid al lui Hristos, învățătorii răsăriteni ai Bisericii credeau că semnificația ei iluminatoare și slujirea ei pentru interesele creștinismului nu se termină nici în creștinism: aici servește pentru asimilarea și afirmarea conștientă a credinței, pentru ridicarea credinței în cel mai înalt grad cunoaștere Potrivit lui Clement, slujirea filozofiei (și a educației științifice în general) este foarte importantă, de altfel, pentru explicarea Scripturii: ca și în prelucrarea și cultivarea viei, se folosesc diverse lucrări cu ajutorul diverselor instrumente - cu scopul de a obține din vie cel mai bun și mai abundent rod, deci în interpretarea Scripturii, pentru a înțelege adevăratul sens în ea - acest fruct prețios în via duhovnicească (Scriptura), trebuie să folosim, parcă, unelte pentru lucrul acestei vie, cunoștințe diverse, cu filozofia în frunte (Strom , lib I, sar X) În Biblie, profesorii bisericii din direcția luată în considerare, de la sine înțeles, au văzut, în conformitate cu întreaga lume creștină, cea mai înaltă revelație a adevărului divin, care nu a fost dată păgânilor; dar pentru

a înțelege deplinătatea și profunzimea adevărului cuprins în această carte sfântă, pentru aceasta, după conceptele unora dintre ei, mai ales ale alexandrinilor din nou, nu se poate mulțumi cu sensul literal al Scripturii, ci una trebuie, prin explicații alegorice, să descopere în ea sensul interior, ascuns sub Biblioteca "Runivers" G S SKOVORODAS CA BOGOSLOV coperta reprezentării figurative Acest alegorism în interpretarea Scripturii a avut o aplicație deosebit de largă la Origen, care, în înțelegerea literală a Scripturii, vedea o sursă abundentă de eroare și toate pasajele Scripturii, care, în sensul lor literal, i se păreau absurde și imposibile ("quae secundum litteram mini me vera sunt, sed et absurda et impossibilia"), a considerat necesar să o interpreteze alegoric: litera Scripturii era într-un asemenea caz pentru el doar o coajă care ascunde bobul, un trup care înconjoară spiritul Origen a văzut astfel de locuri în principal în Vechiul Testament, căruia, prin urmare, i-a aplicat cea mai alegorică explicație Așa este, de exemplu, atitudinea lui față de narațiunea biblică despre crearea lumii, despre paradisul pământesc și despre șederea primilor oameni în el "Cine în minte", argumentează el, "poate recunoaște că au fost zile una, două și trei - dimineața, seara și noaptea - când încă nu era nici soare, nici lună, nici stele și în prima zi , chiar și cerul? Cine ar fi atât de ignorant (ηλίθιος) încât să creadă că Dumnezeu, ca un om fermier, a sădit diferiți copaci în Eden, iar între ei pomul vieții și pomul cunoașterii binelui și răului că după-amiaza s-a plimbat în grădină și l-a căutat pe Adam, ascuns sub copaci Poate fi vreo îndoială că toate acestea nu pot fi înțelese decât într-un sens misterios" (De Princip , lib IV,) În lucrările teologilor Bisericii Răsăritene cu o asemenea direcție a gândirii teologice, mai ales ale alexandrinilor, se află, fără îndoială, sursa teologizării lui Skovoroda; iată o explicație completă a metodei sale teologice și, odată cu aceasta, în mare măsură, a părerilor sale Convingerea profundă a lui Skovoroda că " Duhul Domnului, reînviind pe toate, respiră peste tot", că "adevărul a fost revelat de Dumnezeu nu numai evreilor și creștinilor, așa cum buna morală nu aparține numai creștinilor, deoarece în lumea antică adesea a înflorit o moralitate înaltă"; recunoașterea pentru filozofii păgâni de înaltă semnificație educațională și, ca urmare, utilizarea pe scară largă a ideilor lor (ideile lui Socrate, Platon, ale stoicilor și chiar Epicur însuși), în convingerea că "nu este foarte rău să strângi aur din bălegar păgân", și, în cele din urmă, recunoașterea generală a lui Skovoroda în spatele minții celui drept Întrebări de filosofie, KN Biblioteca "Runivers" A S LEBEDEV participarea la afacerile de credință, participarea la clarificarea chestiunilor religioase, printre altele, la interpretarea Scripturii, care poate salva și distruge, ilumina și întuneca, în funcție de modul în care cineva se raportează la ea, cum să o explici și să o înțelegi - toate acestea, evident, au o linie dreaptă analogie cu metodele gândirii teologice și concepțiile teologice ale profesorilor amintiți mai sus ai antichității creștine Acordul lui Skovoroda, conform teologiei sale, cu vechii profesori ai bisericii, aparent, a fost înțeles și de contemporanii săi, desigur, mai luminați Aceasta, poate, ar trebui să explice faptul că Skovoroda și-a putut dezvolta destul de liber teologia, fără a fi supus vreunei necazuri de către cei de la putere Numai ignoranța extremă și vulgară a luat armele împotriva lui Skovoroda și chiar și aceasta, aparent, nu a avut prea mult de-a face cu însăși esența concepției sale teologice, ci l-a atacat pe Skovoroda din alte părți, propunând acuzații absurde că el condamnă folosirea cărnii și vinul, este străin de societate, nu are

dragoste față de aproapele, trăiește ca un mizantrop Tot ce este mai luminat, și nu numai în societatea laică, ci și în cler, a fost pozitiv de partea lui Iluminatul episcop Ioasaph Mitkevich de Belgorod a fost foarte simpatic cu Skovorod, i-a oferit postul de profesor la Colegiul Harkov și l-a convins cu râvnă să accepte monahismul, promițându-l să-l aducă în curând la un rang ierarhic înalt, care, desigur, în niciun caz ar putea fi, dacă arhipăstorul m-am îndoit de felul în care gândea Adevărat, următorul episcop de Belgorod, Porfiriy Kraisky, l-a forțat pe Skovoroda să refuze să predea "regulile bunelor maniere" în clasele excedentare ale Colegiului Harkov și chiar înainte de aceasta, episcopul de Pereyaslavl, Ioann Kozlovich, l-a invitat pe Skovoroda la Pereyaslavl școală să predea poezie și în curând l-a alungat din școală - dar apoi și altul s-a întâmplat din motive care nu aveau nimic de-a face cu problema credinței juridice, ci pentru că ierarhii au găsit imaginea învățăturii lui Skovoroda "incompatibilă cu regula obișnuită, neconformă cu vechiul obicei vechi", iar Skovoroda vedea în statornicia pedagogică o mândrie inadmisibilă Cu niște fețe de spirit alb Biblioteca "Runivers" G S SKOVORODAS CA BOGOSLOV venerabil, fără îndoială, cei mai buni și mai vrednici membri ai clerului, Skovoroda a fost într-o corespondență amicală În cele din urmă, monahii înșiși (ai Kievului), convingându-l să accepte monahismul, au spus: "Îți cunoaștem talentele, vei fi un stâlp al bisericii și o podoabă a mănăstirii" Aceasta înseamnă că nici ei nu aveau nici cea mai mică îndoială cu privire la buna calitate a convingerilor sale Astfel, în filozoful ucrainean vedem un gânditor religios îndrăzneț, dar în același timp deloc renunțat, care, fără îndoială, și-a educat mintea asupra celebrilor, străvechi, reprezentanți ai gândirii teologice din Orient A S Lebedev * Biblioteca "Runivers" Teoria artei din punctul de vedere al lui Teichmüller Despre conceptul de art Un studiu speculativ-psihologic al lui Evgeny Bobrov Iuriev O recenzie a acestei cărți îmi oferă ocazia să mă întorc din nou la filosofia lui Teichmüller, despre care am publicat un articol în ultimele două numere ale acestui jurnal în ultimul În eseul său: "Pe conceptul de artă" E A Bobrov se bazează în general pe sistemul filozofic al lui Teichmüller și, în estetica sa, are un punct de plecare pentru "conceptul de artă" Într-o introducere extinsă (p i -) la cartea sa, autorul oferă idei generale despre Teichmüller, despre activitatea sa filosofică, vederi filozofice de bază și, în final, indică lucrări în care materialul este împrăștiat pentru construirea teoriei estetice a lui Teichmüller Acest material constă din mici remarci și prevederi separate adiacente unuia sau altui punct al sistemului filosofic al acestui filosof: de exemplu, metafizicii, teoria cunoașterii (logica), psihologia și așa mai departe *) Pe lângă introducere, cartea lui E A Bobrov cuprinde trei capitole: primul tratează relația dintre estetică și metafizică și *) Deși Teichmüller se angajase de mult în chestiuni estetice, după cum se vede din opera sa, publicată la începutul carierei sale filozofice și având ca subiect teoria artei în filosofia antică, el nu a reușit să elaboreze separat estetica - din punctul de vedere al sistemului său filozofic Prin urmare, E A Bobrov a adunat material pentru acesta din diferite lucrări ulterioare ale lui Teichmüller, în special din lucrarea "Neue Grundlegung der Psychologie und Logik", publicată la scurt timp după moartea lui Teichmüller Biblioteca "Runivers" TEORIA ARTEI Din punctul de vedere al lui Teichmüller ^ se pun întrebări: ce este frumos? de unde si de unde vine? În analiza și rezolvarea acestor întrebări, autorul ia punctul de vedere al filosofiei critice în general și al sistemului Teichmüller în special *) și ajunge la

următoarele concluzii, care pot fi exprimate pe scurt în acest fel Întreaga lume exterioară și, în consecință, și obiectele ei frumoase, pe care, aparent, le percepem cu simțurile exterioare, "nu este nimic mai mult decât mine propria noastră evidențiere și fundamentare a propriului conținut spiritual, abilități și elemente mentale: idei, impresii etc , chiar și concepte și alte forme logice De asemenea, proiectăm starea noastră de frumusețe " De aici rezultă direct că "nu există frumusețe în afara noastră; iar sufletul nostru este singurul loc substanțial al lui, ca funcție, de ședere; în consecință, trebuie să căutăm și să studiem frumosul din noi înșine, din spiritul nostru" (p -) Dar din aceasta nu rezultă deloc, avertizează autorul, că "de parcă în afara "eu"-ului nostru nu există nimic altceva, nici o lume exterioară sau alte substanțe (în afară de Dumnezeu)" Lumea exterioară nu este alcătuită din "lucruri întunecate absurde în sine", ci "este construită de noi, prin analogie cu noi înșine, din substanțe asemănătoare cu noi în spirit, unite într-un sistem armonios, în care "eu" nostru intră ca un parte modestă, agent contributiv sau factor l Frumosul se întâmplă din cauza "comunicarii reciproce a substanțelor între ele în impact și testare", ceea ce înseamnă că "definiția esenței frumosului face parte din problema metafizică a interacțiunii monadelor" Precum acțiunea unei monade asupra alteia, tot așa și experiența acestei ultime acțiuni a primei "este manifestarea uneia și aceleiași forțe de bază a mișcării Prima monada creează, a doua se bucură" (p și urm) Întrucât activitatea creativă în artă este legată *) Deși Teichmüller admite că el a pus bazele filosofiei critice a lui Kant, el crede totuși și, în opinia mea, nu fără motiv, că Kant a rămas infidel acestui început În general, Teichmüller consideră sistemul său ca pe o expresie mai completă și mai adevărată a punctului de vedere critic în filozofie Biblioteca "Runivers" ALEXEY KOZLOV la mișcare în general *), atunci autorul își stabilește sarcina lucrării sale de a studia activitatea motrică în artă, spre deosebire de alte manifestări ale aceleiași activități, cum ar fi, de exemplu, în știință, morală, religie și viața culturală și socială Al doilea capitol constituie partea esențială și cea mai importantă a lucrării domnului Bobrov Aici, cu o atenție deosebită, el examinează arta în comparație cu știința, deoarece, potrivit remarcii sale corecte, filozofii care, mai mult decât alții, s-au ocupat de prelucrarea esteticii și au oferit servicii importante acestei științe, erau în principal idealiști (dintre ei, de exemplu, Hegel și școala sa) și a redus arta fie la un tip special de cunoaștere (arta era înțeleasă ca cunoaștere vagă sau senzuală), fie la o etapă specială (și, în plus, în comparație cu filosofia sau cunoașterea, inferioară) din ea și după acești filozofi, ecouri obscure ale teoriilor lor s-au răspândit în masa publicului educat Cu toate acestea, acestei opinii a idealiștilor i se opune conștiința originală și naturală a oamenilor, că știința și arta sunt lucruri diferite, că artistul nu este un om de știință, că scopul științei - adevărul - este ceva mai serios decât scopul artă - divertisment, un tip special de distracție Prin urmare, E A Bobrov consideră că este necesar să se treacă de la această conștiință inițială și generală la un studiu mai detaliat și mai riguros al asemănărilor și diferențelor dintre știință și artă și punctele lor de contact Dar întrucât, conform sistemului Teichmüller, toate funcțiile unui singur suflet sunt întotdeauna coordonate între ele, atunci în artă, ca și în alte fenomene ale spiritului, participă toate activitățile mentale; în consecință, problema originii artei se reduce la întrebarea: "ce funcții să recunoască pentru artă ca însoțitor sau secundar" **) (p) și ce *)

Teichmüller acceptă în psihologia sa trei activități mentale: senzoriale, în care se contopește într-un singur sentiment și voință, cognitive, sau gândire, și motorii, sub care odată "știe tot ceea ce este desemnat nu numai prin termenul" mișcare* (când prin ea înțelegem în mod specific fenomenul de schimbare a locului în spațiu), dar și toate senzațiile noastre numeroase și, în sfârșit, tot ceea ce se exprimă în termeni: acțiune, faptă, în sensul larg al acestor cuvinte **) Nu pot să nu observ că cuvântul: "însoțitor" - ar fi mult mai convenabil să înlocuim cuvântul: însoțitor · Biblioteca "Runivers" TEORIA ARTEI DIN PUNTUL DE VEDERE AL LUI TEICHMUELLER nym Discutând această întrebare, autorul ajunge la concluzia că în timpul interacțiunii noastre cu lumea lucrurilor (substanțelor), sentimentele sunt coordonate cu celelalte activități ale noastre sub forma unui element secundar care le însoțește diferit, în funcție de natura acestor activități*) Dacă activitatea senzorială este recunoscută ca secundară, atunci trebuie găsite suficiente temeiuri logice pentru o decizie finală și strictă, care dintre celelalte două activități implicate în artă: gândirea sau mișcarea, joacă rolul principal Această cercetare devine cu atât mai urgentă cu cât ambele îmbrățișează la fel de larg o multitudine de produse ale activității umane, și totuși diferența lor în această participare se exprimă nu în modul acțiunilor în sine, ci doar în circumstanțe secundare**) Autorul vede semnul esențial al mișcării, care o deosebește de gândire și de simțire - voință, în faptul că participăm la mișcare "în interacțiune atât cu corpul nostru, cât și în general cu lumea exterioară" (p), după cum o evidențiază de partea noastră și de conștiința noastră directă, între timp, deoarece ne spune clar că gândirea și sentimentul nostru nu pot produce nicio schimbare în lumea transsubiectivă sau exterioară (adică în lumea nu- ; " " X " ;'" " + " ;" % Una dintre cele mai dificile probleme pe care le rezolvă Inaudy este extinderea unui număr dat într-o sumă de patru pătrate perfecte Să presupunem că dat numărul ; după minute, Inaudie găsește numerele ii , , și i, a căror suma pătrate este egală cu numărul dat; un minut mai târziu găsește o nouă soluție: , , și I, apoi un minut mai târziu: , , și Într-o altă problemă, este dat ; dupa minute Inodi gaseste numerele , , si , dupa alte minute da o alta solutie: , , si ; această viteză este uimitoare, deoarece unui matematician îi ia aproximativ o săptămână pentru a găsi cele patru numere potrivite Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Pentru a avea cu ce să comparați viteza calculelor lui Inaudi, s-au efectuat experimente în laboratorul din Paris pe cele mai bune casiere dintr-un singur magazin și s-a constatat că în acele sarcini care sunt familiare casierelor, acestea sunt calculate ceva mai repede decât Inaudi; dar evident că ei nu pot face în mintea lor acele sarcini enorme pe care le face Inodi, din moment ce nu au acea memorie pentru numere așa cum o are acesta din urmă A fost interesant să studiez alte forme de memorie în Inaudia; Binet scoate în evidență mai multe experimente pe acest subiect, din care reiese clar că Inaudie nu este deloc peste medie în acest sens, întrucât își amintește doar șase sau șapte scrisori care i-au fost rostite o dată Diamandi, a doua dintre disciplinele studiate de Binet, este un grec, născut în , a mers la școală de la vârsta de șapte ani, apoi s-a angajat în comerț, a studiat matematica, iar acum a intrat la Ecole des Ponts et Chaussés din Paris Deja la școală se distingea prin capacitatea de a număra în minte; în urmă cu câțiva ani a susținut două reprezentații la București Binet studiază de la el, ca de la Inaudi, memoria lui pentru numere și capacitatea de a număra în minte În ceea ce privește memoria numerelor, la Diamandi se pot

distinge două cazuri: cel în care încearcă să-și amintească cât mai curând și cât mai multe numere, astfel încât să se poată repeta o singură dată, și în al doilea rând, cazul în care încearcă pentru a învăța cunoscut numărul de cifre cu care, astfel încât să fie bine și ferm amintit În primul caz, a memorat cifre în secunde, cifrele G în secunde, cifre în secunde și de cifre în sec În al doilea caz, și-a amintit: cifre în sec , cifre în i m $ sec , cifre B m sec , cifre B m, cifre în m o sec , ° Cifra la m , Cifra Yuo la m , la ore m Să ne amintim pentru comparație că Inodi își amintește de cifre în m la sec și tuo cifre în minute; vedem că viteza de memorare, și, în consecință, de a ajunge la numere, este mult mai bună cu acestea din urmă decât cu Diamandi În ceea ce privește modul în care Diamandi își imaginează cifrele, are o diferență uriașă față de Inaudi: le vede "intern" scrise în fața lui de propria sa mână; deci are * Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE este mult mai ușor să memoreze numerele când le vede decât atunci când i se spun Pentru a verifica dacă Diamandi vizualizează într-adevăr numerele, Binet a făcut următoarele experimente: i-a cerut lui Inodi și Diamandi să memoreze de numere scrise pe cinci rânduri, de exemplu: apoi le-a făcut să se repete în direcții diferite: de la dreapta la stânga, de jos în sus sau de-a lungul diagonalelor etc ; în timp ce timpii de repetiție în direcția în care sunt învățate cifrele sunt aproape egali la Inaudi și Diamandi, în alte direcții Inaudi rămâne cu mult în urma lui Diamandi, deoarece acesta din urmă își imaginează vizual un pătrat de cifre, iar Inaudi nu și-l imaginează vizual Atât în raport cu memoria la cifre, cât și în raport cu capacitatea de a calcula în minte, Diamandi este mult mai scăzut decât Inodi; nu poate face sarcini atât de complexe și, în plus, calculează mult mai încet: de exemplu, pentru a înmulți cu în minte, are nevoie de minute yu sec , Inodi are nevoie de doar de secunde A fost interesant de verificat dacă Diamandi sau Inodi foloseau mnemonice; În acest scop, Binet a făcut experimente comparative cu mine pe aceste două subiecte și pe Arnoux, un tehnician mnemonic Mnemotecnia constă în faptul că în locul fiecărei cifre se înlocuiește o consoană specifică: de exemplu, s în loc de o, t în loc de i, l în loc de , k în loc de etc ; prin urmare, atunci când se dă un anumit număr de cifre, se obțin consoane, iar mnemonistul compune cuvinte din aceste consoane, inserând vocale între ele: de exemplu, dacă se dă și avem consoanele s, t, l, k, atunci avem poate face un cuvânt, de exemplu , spatele capului Deci, prin urmare, în loc să memorăm numere, memorăm un cuvânt, ceea ce este mult mai ușor Mnemonicii buni sunt capabili să găsească astfel de cuvinte încât să alcătuiască fraze întregi; prin urmare sunt capabili să-și amintească câteva sute Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE e cifre, astfel încât numărul de cifre memorate nu poate fi distins de către un mnemonist de o persoană care are o memorie remarcabilă pentru cifre Să comparăm acum timpul necesar memorării unui anumit număr de cifre; să scriem următorul tabel (p): Diamandi Arnu pentru a vă aminti cifre, aveți nevoie sec sec > " "" i m s i m s " "> m p M p " "" s m M C " " "" M p M p " " "" m - " "> m m Vedem că Arnoux își amintește mai încet decât Diamandi, cu un număr mic de cifre; ci, dimpotrivă, mai degrabă învață un număr mare de cifre Când comparăm Arnoux cu Inaudi, diferența de timp de memorare a unui număr mic de cifre este și mai izbitoare: pentru cifre, ambele sunt aproape la fel de rapide și se poate presupune că, cu un număr mai mare de cifre, Arnoux ar fi depășit Inodi Rezultă de aici că pentru a distinge un tehnician mnemonic de o persoană cu o memorie bună, este necesar să se facă experimente nu cu un număr mare de cifre, ci cu unul mic În viteza de repetare, există și

o diferență notabilă între Diamandi și Arnoux: acesta din urmă repetă numerele mult mai încet, deoarece trebuie să înlocuiască literele consoane cu cifre În ultimul capitol al acestei prime părți, autorul încearcă să găsească trăsăturile comune tuturor oamenilor cunoscuți până acum care aveau capacitatea de a calcula în minte Toți au început să numere încă din copilărie - în jur de șase, șapte ani; toți, cu excepția lui Gauss și Ampère, proveneau din familii foarte sărace, au rămas analfabeti toată viața și nu au dat dovadă de abilități speciale în alte privințe Un studiu asupra jucătorilor de șah care joacă fără să se uite la tabla de șah a fost realizat cu ajutorul unui chestionar care a fost întocmit de Binet; acest chestionar conține întrebări despre puterea unui jucător, numărul de jocuri pe care le poate juca în acest fel în același timp, despre Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE în raport cu reprezentările vizuale, auditive și motorii pe care le are în timpul jocului Autorul consacră primul capitol istoriei jocului de șah, în ciuda tablei, oferă o descriere generală a cercurilor de șah și descrie modul în care sunt oferite spectacolele În continuare, el trece la analiza răspunsurilor pe care le-a primit de la cei mai buni jucători din lume Trei condiții principale sunt necesare pentru joc, indiferent de tablă, conform celor mai buni jucători; acestea sunt: i) bune cunoștințe ale tablei de șah, i e cunoașterea tuturor proprietăților fiecărui pătrat;) o memorie bună, care face posibilă repetarea tuturor mișcărilor de la început în orice moment al jocului și) capacitatea de a vizualiza o tablă de șah Binet descrie în detaliu modul în care fiecare dintre jucători își imaginează tabla de șah, forma și culoarea pieselor în timpul unui astfel de joc Majoritatea jucătorilor au reprezentări vizuale în timpul jocului, dar aceste reprezentări sunt uneori mai clare, alteori mai puțin clare: astfel, unii spun că văd o tablă de șah în fața lor cu toate detaliile și toate piesele; alții își pot imagina doar o parte din tabla de șah, tocmai cea care îi interesează; unii își imaginează doar o tablă de șah, nevăzând piesele în sine, ci asociind numele pieselor cu pătratele corespunzătoare În cea mai mare parte, are loc o oarecare abstracție: jucătorul nu își imaginează întreaga figură cu detaliile ei, ci doar trăsăturile cunoscute ale acestei figuri, de exemplu, cum poate merge și relațiile sale cu alte piese; Binet numește această formă de memorie memorie geometrică vizuală Cum poate un jucător să joace mai multe jocuri deodată (până la) fără să se uite la tablă și să nu le confunde? La această întrebare, jucătorii au răspuns că fiecare joc are propria sa caracteristică, care depinde în principal de modul în care este început jocul; Jucătorul încearcă să dea diferitelor jocuri o culoare specială și astfel, când i se spune, de exemplu, nr , își amintește: "Ah, acesta este gambit-ul patinului!" Fiecare mișcare a jucătorului însuși și a adversarului său are întotdeauna un scop cunoscut; jucătorul se gândește la asta și în felul acesta are idei că așa și așa piese stau în așa și așa locuri: își amintește întreaga serie de argumente Toate Biblioteca "Runivers" RECENZIE de cărți ctbo, cu care apare în conștiință, în ciuda lucrării cele mai persistente asupra ei prin reflecție; b) stabilitatea sa istorică în rândul opiniilor în schimbare de secole și generații; c) armonia interioară cu întregul domeniu al cunoașterii noastre și d) utilitatea ei pentru viața spirituală (pp -) În capitolele IX-XIII (p -) autorul înfățișează cele "trei faze" prin care parcurge intuiția teistă completă în dezvoltarea ei: i) conștiința infinitului în spiritul uman (faza intelectuală);) percepția sufletului lumii, disponibilă poetului (faza estetică) și) sentimentul reverențial al dependenței de ceva mai

înalt (faza morală și religioasă) Ch XIV (p -) este consacrat criticii agnosticismului, iar în cap XV (p -) tratează natura cunoașterii noastre despre Dumnezeu, drepturile legale ale antropomorfismului etc P Tihomirov W Davidson Teismul întemeiat pe natura umană, istoric și criticat de ani Londra , pp XXVI Cartea lui Davidson constă din două cursuri de prelegeri susținute la Universitatea Aberdeen în noiembrie și noiembrie Există în total douăsprezece prelegeri Prima prelegere tratează îndoiala religioasă, natura ei și limitele legale Potrivit autorului, îndoiala este inevitabil chiar și pentru cele mai puternice și serioase minți "Orice filozofie și orice religie rațională", spune el, "trebuie să treacă prin testul îndoielii" În același timp, nu este necesar doar să se prezinte adevărului religios criterii imposibile De exemplu, afirmația lui Lalande că a explorat întreg cerul cu telescopul său și nu L-a găsit pe Dumnezeu este lipsită de sens Lumea nu poate fi epuizată doar de obiectele sensibile (p -) Vorbind despre metoda cercetării sale, autorul este un adversar hotărât al intuiției ca mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu, deoarece este extrem de subiectivă (p -) El are aceeași atitudine negativă față de misticism "Misticismul și scepticismul", spune el, "sunt asemenea mărturisiri de disperare Ambele prosperă în aceeași atmosferă, deși pe soluri diferite" (p -ib) A doua prelegere conține o trecere în revistă istorică și critică Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE doctrine ale naturii umane (p -) Aici sunt analizate învățăturile lui Platon, Aristotel, Biblia, Confucius, Buddha, stoici, neoplatoniști, scolastici, filozofi de la Descartes până la Hegel și, în sfârșit, scriitori filozofi moderni În a treia și a patra prelegere (p -) sunt tratate obiecțiile ridicate de Xenofan și Hume împotriva posibilității de a-L cunoaște pe Dumnezeu Kant, neoplatoniști, Mansel, Spencer și Huxley Partea pozitivă a cărții lui Davidson începe cu a cincea prelegere (pp -), unde se dovedește că ideea lui Dumnezeu este "o necesitate a naturii umane" Această dovadă se realizează prin stabilirea a două propoziții: i) ideea lui Dumnezeu apare inevitabil în om, astfel încât nevoia de Dumnezeu este una dintre nevoile esențiale ale omenirii (p v), și) religia este foarte utilă oamenilor, este una dintre principalele condiții ale progresului (pp -) A șasea prelegere (p -) analizează mai întâi conținutul ideii de Dumnezeu, apoi stabilește predicatele Divinității - personalitatea, unitatea, perfecțiunea și imanența și transcendența în raport cu lumea În prelegerile rămase, sunt luate în considerare diferite tipuri de teism, în funcție de diferența dintre fundamentele sale: i) teismul emoțional (lectura a șaptea, pp -),) teismul etic (prelegerile a opta, a noua și a zecea, pp) -) și) teism intelectual (prelegeri unsprezece și doisprezece, pp ° ~ ^) P Tihomirov Cărți și broșuri noi primite de editori Aristotel "Prima analiză" Traducere cu note de H N Lange SPb V+ i STR Kozlov, A, A , prof Religia contelui Lev Tolstoi, doctrina sa despre viață și iubire Ed a doua, corectată și mărită În părți SPb pagini k Biblioteca internationala Ed Beilenson și Yurovsky Odesa - Ts k pentru eliberare - Nr R Paul Sen Hamlet ca o tragedie a pesimismului -Nr G Runelin Ce este o lege socială? - Nr Ferdinand Lagrange Reforma fizică Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE creşterea - Nr Sh Feret Ereditatea unei dispoziții bolnave, Nr K Mittermeier Procesul cu juriu și semnificația lui W Wundt Suflet și creier C ao k -V Preyer Despre menținerea sănătății și prelungirea vieții C k (Editura "Biblioteca Internaţională") Raport al Bibliotecii Publice Penza numită după M Yu Viermontov pentru Programe de citire acasă pentru Ed Comisia de organizare a lecturii la domiciliu, formată din Departamentul Educațional al Societății de Difuzare a Cunoștințelor

Tehnice Ed a II-a, fără modificări M C k* D R Critica infinitului Odesa pagini Ribot, T Cercetarea memoriei afective (Din jurnalul "Educație") Pe E Maksimova SPb STR C k Ribot, T Psihologia germană modernă (Școala experimentală) Transl din a -a franceză, ed , corectată şi completat de L Roizman SPb STR (Supliment gratuit la revista "Scientific Review"), Strahov, H N Eseuri filozofice SPb pagini ° k R A Yantareva Tipuri de copii în operele lui Dostoievski Studii psihologice SPb STR C ° k Redactorii "Întrebări de filosofie și psihologie" fac apel la traducătorii de cărți de științe filozofice cu cea mai umilă cerere să îi furnizeze informații, traduceri ale căror cărți sunt în curs de pregătire și tipărire, pentru ca publicarea la timp a acestor informații să poată împiedică apariția cărților în două traduceri Autorii lucrărilor de științe filozofice au amabilitatea să le trimită la redacția "Întrebări de filosofie și psihologie" dacă doresc ca cărțile lor să fie revizuite în revistă Biblioteca "Runivers" II Revizuirea revistelor minte nou Serie Nr - , aprilie-octombrie W Bosanquet Despre natura emoției estetice Emoția estetică este acea emoție care, creându-și expresia pură ("pură", adică expresia de dragul expresiei) sau adaptându-se la ea, a suferit o anumită modificare a caracterului său A devenit "obiectivă" în sensul că a intrat în contact cu idei extrem de individualizate De aici și caracterul său impersonal, sau mai degrabă suprapersonal James H Hyslop Libertate, responsabilitate și pedeapsă Libertatea poate fi înțeleasă fie ca spontaneitate, adică ca capacitatea de a fi cauza primară a acțiunii cuiva sau ca abilitatea de a face o alegere Dar a face o alegere este doar ratio cognoscendi, nu ratio essendi al libertății; pentru asta este ratio essendi de responsabilitate O ființă care este doar liberă (adică, capabilă doar să fie sursa primară a propriilor sale acțiuni), dar care nu este responsabilă moral (adică, nu este capabilă să facă o alegere) este supusă doar unui sistem de pedeapsă preventivă Doar o creatură capabilă să-și schimbe comportamentul, adică poate fi supusă unei pedepse corective capabil să facă o alegere Shadworjth H Hodgson Conștiința reflexivă Apărarea cărții autorului: Filosofia reflexiei împotriva atacurilor lui Stout WG Smith P o r e d s t v e n n a y asociere Întrebarea a fost ridicată în psihologie dacă toate asocierile dintre Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV ideile au un caracter direct sau sunt posibile asocieri indirecte Hume a fost primul care a recunoscut posibilitatea unor asocieri mediocre Hamilton a dezvoltat foarte mult această teorie Skripchur a fost primul care a încercat să dea o dovadă experimentală a existenței unor asociații mediocre Experimentele sale au condus parțial la rezultate negative, parțial la rezultate pozitive, dar aceste rezultate pozitive au fost puține și ambigue Münsterberg a făcut noi experimente și a venit cu rezultate negative Având în vedere asemenea contradicții, autorul a întreprins o serie de experimente pentru a rezolva problema existenței unor asociații mediocre Experimentele sale au dus și la rezultate negative JS Mackenzie Privirea lui Bradley la "Eul" nostru Alfred Sidgwick Bradley și scepticii Ambele articole sunt dedicate unei analize critice a noii lucrări a lui Bradley: Arreacapse and Reality A Bain Definiția și problemele conștiinței Există un anumit număr de termeni în lexicul psihologic care sunt de la sine înțeles și nu au nevoie de definiție: se referă la fenomene atât de obișnuite și lipsite de ambiguitate încât nu există nicio dezacord în privința lor Prin urmare, ele stau la baza definirii sau explicarii unei alte clase de termeni, exprimand generalizari importante de ordin superior si avand un sens obscur Termenul "conștiință" este în multe cazuri remarcabil de clar și lipsit

de ambiguitate; cu toate acestea, multe întrebări subtile și dificile sunt legate de el și, prin urmare, uneori i se dă un sens greu de determinat Autorul trece în revistă diferite fenomene evidente de la sine clarificând sensul termenului "conștiință" Cuvântul "conștiință" acoperă atât obiectul, cât și subiectul Dar opoziția dintre aceste două manifestări este atât de evidentă încât avem nevoie de un termen care să se refere doar la una și să o excludă pe cealaltă Prin urmare, când omitem în mod deliberat latura obiectivă, desemnăm orice altceva prin termenul "conștiință de sine" Francis Galton Discontinuitate în evoluție Este schimbarea tipului biologic doar prin tranziții infinitezimale sau sunt posibile schimbări bruște? Autorul a dovedit în repetate rânduri posibilitatea unei semnificative Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV aceste schimbări bruște, dar învățătura lui nu numai că nu s-a întâlnit cu simpatie, dar nici nu a trezit atenția Prin urmare, autorul notează cu deosebită plăcere că Batson, în lucrarea sa recentă: "Materiale pentru studiul variației, tratate cu o atenție specială la discontinuitatea în originea speciilor", ajunge să recunoască discontinuitatea în evoluție Prof Sidgwick O conversație despre timp și bun simț Autorul a avut această conversație cu un profesor rus de filozofie, care l-a întrebat ce, în opinia sa, există cu adevărat (What do you think exists realmente?) Evitând un răspuns direct la această întrebare, autorul a întrebat: când există? acum, sau este necesar să includem aici atât ceea ce a fost, cât și ce va fi? Acest lucru a condus la un discurs asupra timpului, a cărui realitate autorul a apărat-o pe motiv că dacă timpul nu este real, atunci succesiunea nu este reală și, prin urmare, studiul istoriei nu are sens La obiecția profesorului rus că decizia lui Kant a fost critică și nu sceptică, că studiul trecutului are sens pentru descoperirea legilor lumii empirice, autorul notează că Kant a explicat foarte spiritual de ce căutăm cauzele de schimbări fenomenale, dar nu de ce le găsim Cât timp Kant își face munca distructivă, el este destul de consecvent; dar când începe să construiască pe baza experienței morale, se simte imediat că toate conceptele sale de bază își pierd sensul dacă este acceptată viziunea lui despre timp Omul adevărat al filozofiei practice a lui Kant este o ființă care se află într-o poziție de neînțeles (neinteligibil) în afara timpului și face o alegere de neînțeles și inexplicabilă În domeniul cunoașterii, argumentul lui Kant se rezumă la faptul că, întrucât timpul este obiectul gândirii mele, rezultă că subiectul gândirii nu este în timp Această conversație a avut un final destul de caracteristic "Dar, în cele din urmă, nu văd răspunsul dumneavoastră la întrebarea ce, în opinia dumneavoastră, există cu adevărat", a remarcat profesorul rus puneți această întrebare oricărui alt filosof din Cambridge? Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV Alexander F Shan d Analiza atentiei Autorul ajunge la următoarele concluzii: claritatea predominantă inerentă atenției nu se poate baza nici pe claritatea ideilor și senzațiilor devenite obiecte ale atenției, nici pe procesul care creează această claritate Ea se poate baza doar pe recunoașterea de către noi a procesului atenției ca element suplimentar, nu identic cu senzațiile, capabil să nu fie redus la senzații și nici să nu fie derivat din acestea Acest element suplimentar, în orice moment în care există și acționează, este simțit și experimentat de noi la fel de direct ca senzația S H Mellone Psihologia, teoria cunoașterii și ontologia, în trăsăturile lor asemănătoare și diferite S-a observat pe bună dreptate că psihologia poate fi definită pe scurt astfel: descrierea și explicarea stărilor de conștiință ca atare Psihologia se limitează la ideile pe care le are

subiectul conștient Dar reprezentările pot fi considerate din două laturi: din partea conținutului lor (conținut) și din partea sensului lor (înțeles) În acest din urmă caz, ele se referă fie la noi înșine, fie la o realitate diferită de noi În acest din urmă caz, se pune o problemă pentru teoria cunoașterii Psihologia începe și se termină cu conștiința individuală Teoria cunoașterii pornește din conștiința individuală, dar acum procedează la apărarea legitimității faptului psihologic al certitudinii în existența realității Sarcina sa este de a face lumină asupra laturii transsubiective a cunoașterii Trebuie să arate că această latură transsubiectivă nu poate fi ignorată, așa cum fac unele sisteme metafizice (de exemplu, cele ale lui Spinoza și Hegel), că nu poate fi pusă la îndoială sau negată, la fel ca "scepticii", "relatiștii" și "idealiştii subiectivi" Sarcina ontologiei este de a coordona rezultatele științelor individuale Idealul său suprem este de a explica toate fenomenele ca manifestări sau moduri de acțiune ale unei singure forțe atotcuprinzătoare - realitatea absolută Cu alte cuvinte, ontologia este "cunoaștere complet unificată" W R Sorley Filosofia lordului Herbert Cherbury Dr JamesWard Asimilare și asociere De obicei, în cercetarea psihologică, asociația este Questions of Philosophy, Vol , Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV este considerat un fenomen primar, iar rolul pe care îl joacă anterior asimilarea este complet uitat Mai mult, această asimilare este considerată una dintre manifestările asocierii Între timp, asimilarea nu numai că nu este identică cu asocierea și independentă de aceasta, ci este chiar o etapă preliminară necesară de asociere: înainte de a asocia obiectele conștiinței, obiectele trebuie recunoscute ca atare; această recunoaştere sau recunoaştere este rezultatul asimilării P Mokievski Rivista italiana di filosofia ianuarie L Ferri Predare despre filozofie și educație socială Un articol foarte interesant și util, care tratează în principal problema predării eticii în școlile secundare În acest sens, statele urmează politici diferite Acolo unde există o religie dominantă (Germania, Anglia), etica ca disciplină specială nu există; cu doctrina moralității, studenții de la gimnaziu se familiarizează cu poruncile și exemplele din viața chipurilor Vechiului și Noului Testament Acolo unde se proclamă așa-zisul principiu al libertății de conștiință, se învață etica, dar nu există educație religioasă Ei cred că a învăța un băiat legea lui Dumnezeu înseamnă încălcarea libertății sale Această stare de fapt pare anormală autorului Fără îndoială că predarea moralei abstracte în gimnazii este complet inutilă, deoarece presupune la elev capacitatea de a gândi independent; ea poate fi, prin urmare, înlocuită cu succes de morala creștină, în primul rând, pentru că cerințele ei sunt pe deplin în concordanță cu imperativele moralității filozofice ("nu face altuia ceea ce nu-ți dorești pentru tine") și, în al doilea rând, pentru că morala fără autoritate este de neconceput Dar acest lucru încă nu este suficient Este necesar să se introducă în gimnaziu "psihologia moravurilor", adică doctrina plăcerii și suferinței, a pasiunilor, a reflecției și a relațiilor lor reciproce Această psihologie va forța studentul să observe în sine nașterea simțului datoriei și să-i arate semnificația acestuia în viață Când devine adult Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV omule, nu avem de ce să ne temem dacă înțelege libertatea de conștiință ca fiind libertatea de orice religie și moralitate N Fornelli La explicația psihologică a jocului Acest articol este o prefață la lucrarea Fântânii: "Il giuoco nella psicologia e nella pedagogia" Teoriile existente pe acest subiect suferă, în opinia autorului, de unilateralitate Cei care privesc jocul doar din punct de

vedere estetic (Spencer), sau vor să vadă în el expresia unui sentiment de plăcere, nu pătrund în esența materiei, căci unul dintre elementele jocului este luat pentru întregul său conținut Nu este mai satisfăcătoare teoria lui Sikorsky, care propune să considere jocul ca pe o dezvoltare a intelectului și, prin urmare, îl împarte în trei tipuri, în funcție de faptul că este o manifestare a gândirii abstracte și a cunoașterii pozitive sau o reproducere a impresiilor primite Greșeala lui fundamentală este că vorbește despre jocuri ca și cum ar fi singurul mijloc de a cunoaște lumea înconjurătoare La o privire mai atentă, există patru elemente în joc: i) vivacitatea (vivezza) copilăriei,) imaginația,) excesul de energie și) libertatea de alegere și execuție L Ambrosi Doctrina imaginației a lui Augustin Deși Augustin nu a scris studii speciale despre psihologie, totuși atât de multe gânduri separate despre suflet și abilitățile lui sunt împrăștiate în scrierile sale, încât s-ar putea compune cu ușurință o doctrină întreagă și completă din ele Facultatea de imaginație, care înaintea lui nu fusese deloc despărțită de memorie și rațiune, o consideră pentru prima dată ca pe ceva independent Meritele sale în acest sens sunt următoarele El a definit imaginația ca fiind capacitatea de a combina simțul dat și rațiunea; între percepție și activitate intelectuală a plasat reprezentări spirituale (rappresentazioni spirituali), al căror creator este imaginația; în cele din urmă, a încercat să reducă visele, extazul etc , la o imaginație lipsită de îndrumarea rațiunii N d'Alfonso Personalitatea lui Hamlet Autor pentru punctul de plecare în explicarea personalității lui Hamlet * Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV se oferă să-i accepte educația filozofică și anemie Un tânăr care tocmai a părăsit universitatea, unde a studiat științe abstracte, cade imediat în viața practică și chiar în circumstanțe atât de neobișnuite Moartea tatălui său, căsătoria mamei sale, apariția spiritului - toate acestea îi oferă material bogat pentru reflecție; dar nu e timp de gandit, este necesar sa actionezi Nu era obișnuit să preia o chestiune serioasă fără să ia în considerare mai întâi toate aspectele ei; Îndoiala se strecoară în sufletul lui, un organism slab nu poate rezista unei tulburări constante și el cade în tulburări mintale Hamlet este tipul de tineret care nu a avut timp să digere filozofia și crede că analiza este întreaga sa ființă, că viața este gândire V Waldenberg Scientific Review, jurnal științific săptămânal Anul I ( ) Din , o nouă revistă săptămânală a început să fie publicată sub acest nume la Sankt Petersburg, modelată în principal după Revue Scientifique "Revista științifică" produce de numere pe an, câte foi și de anexe, din care sunt întocmite o serie de broșuri și cărți la sfârșitul anului Programul revistei este foarte amplu; cuprinde următoarele catedre: matematică, astronomie, fizică, chimie, geologie, mineralogie, botanică, zoologie, antropologie, geografie, etnografie, lingvistică, tehnologie și agronomie Cu toate acestea, această serie de științe nu epuizează pe deplin conținutul revistei: conține și articole cu conținut psihologic și istorico-filosofic Deci, în primul număr al revistei apar articole: prof N A Lyubimova "Știința experimentală în trecutul și viitorul său", dedicată lui Roger Bacon - cu ocazia aniversării benefice a morții sale; V V Lesevich: "Tao și Te după învățăturile lui Lao-tzu" și "Elemente contemplative-ascetice și eficiente ale budismului"; astfel sunt alte articole: G Spencer: despre "Fundamentul biologic al moralei", Brunhofer: "Despre filosofia antică a Indiei", etc Un număr deosebit de articole sunt articole despre zoopsihologie, constituind, parcă, o trecere de la psihologie la

propria psihologie Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV" sens zoologiei sau, mai precis, biologiei, căreia îi este dedicată cea mai mare atenție, printre alte ramuri ale științelor naturale Dintre articolele despre zoopsihologie, se poate indica articolele din Vl A Wagner: "Greșeli ale instinctelor" și "Studiul vieții animale", Goodson: "Feeling of Fear in Birds" și așa mai departe Printre articolele despre biologie se numără atât traduceri, aparținând celor mai autorizate nume în acest domeniu (Huxley, Spencer, Catrfage, Weismann), cât și originale Ele ating majoritatea problemelor de interes vital pentru știință și sunt în prezent discutate activ din diferite puncte de vedere: astfel sunt articolele despre problemele eredității biologice și despre factorii de evoluție și diferențiere ai lumii organice, despre încercările moderne de a reînvie vitalismul, opunându-l unui mecanism în biologie și , - în bacteriologie etc Direcția generală a revistei este caracterizată în nota introductivă "Din Colegiul de redacție" (nr i) astfel: "Având în vedere scopul principal de a dezvolta probleme care pot fi de interes nu numai pentru specialiști, ci și pentru un cerc mai larg a cititorilor educați, nu o pierdem din vedere", spun editorii, "și o altă sarcină, nu mai puțin importantă, lupta împotriva tot felul de curente științifice ostile Printre aceste curente includem nu numai obscurantismul evident, ci și toate aspirațiile metafizice atât în domeniul științific, cât și în cel moral, precum și vagi teorii mistice care au apărut din belșug Direcția filozofică care stă la baza concepțiilor noastre științifice este cel mai bine caracterizată prin denumirea de realism critic, la fel de departe de metafizica naivă, care nu recunoaște decât materia, și de formalismul sec și inutil, construind lumea din concepte abstracte fără ajutorul experienței Astfel, redacția se bazează pe pozitivism în varietatea sa germană, numită de obicei "filozofie științifică" Dar în însăși alcătuirea revistei, elementul critic, filozofic, epistemologic sau psihologic se află, în esență, pe fundal, iar revista este în general un organ al științelor naturale în sens larg, incluzând aici întreaga zonă a revistei generalizări largi științifice naturale, științe ale naturii filozofie "Revista științifică" din a dat o serie de aplicații Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV niy sub formă de pamflete: din lucrările lui Spencer - "Insuficiența selecției naturale", Du-Bois-Reymond - "Principii de cunoaștere în domeniul științelor exacte", Weismann și Spencer - "Selecția naturală", Helmholtz - "Goethe și știința secolului XIX" și altele Mai mult, protocoalele de la Sankt Petersburg sunt tipărite în anexe Societatea Matematică, iar în textul revistei sunt plasate probleme de matematică și soluțiile acestora și sunt date o serie de articole de interes pentru matematicieni V Ivanovski La istoria sofismului grecesc Alessandro Chiappelli Perla storia della Sofistic Greca (Archiv für Gesch der Philos B III, Heft -) Printre cei implicați în istoria filosofiei antice, numele profesorului Universității din Napoli Al Chiappelli s-a bucurat de multă vreme de faima binemeritată Articolele sale, deși în mare parte nesemnificative ca dimensiune, sunt marcate de pătrunderea profundă în subiectul cercetării, amploarea viziunii și pecetea originalității creative În virtutea acestor calități, el reușește adesea să prezinte o anumită problemă într-o lumină nouă, să introducă noi gânduri fructuoase în studiul ei și să adopte un punct de vedere din care întreaga masă a materialului de bază apare ca un întreg armonios, complet Astfel, în articolul sus-menționat: "despre istoria sofismului grec" - Chiappelli abordează rezolvarea chestiunii semnificației acestui fenomen și a motivelor apariției lui dintr-o

latură care până acum s-a acordat puțină atenție la sine În dezacord cu opinia lui Grot, care nu a recunoscut niciun "punct comun de contact între reprezentanții individuali ai sofismului, Chiapelli respinge și punctul de vedere al istoricilor care au prezentat sofisma sub forma unei doctrine holistice, pe deplin dezvoltate Adevărul, potrivit savantului italian, se află la mijloc și, prin urmare, punctul de vedere cel mai corect va fi acela care consideră sofisma în dezvoltarea sa istorică, urmează apariția, modificarea treptată În consecință, Ch el distinge mai multe generații de sofiști, fiecare dintre ei aducând cu sine un nou curent Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV noi puncte de vedere asupra dezvoltării învăţăturii de bază a sofismului - viziuni uneori diametral opuse cu cele predominante mai devreme Prin această doctrină de bază, pe care toţi sofiştii au dezvoltat-o într-un fel sau altul, şi care constituie principala problemă a şcolii lor, Cap consideră doctrina relației dintre natură (φύσις) și dreptul uman (voii ^) în contradicția lor reciprocă Revenind la prezentarea apariției treptate a gândirii acestei contradicții eterne în epoca presofistică, Cap indică faptul că știința greacă, care a crescut pe pământul naturalismului, s-a opus încă de la început imuabilitatea și regularitatea fenomenelor naturale, varietatea nesfârșită a instituțiilor religioase și politice, legile schimbătoare ale societății umane Și într-adevăr, începând cu Xenofan, ne întâlnim cu o serie de filozofi cu o idee similară, care este dezvoltată și de logografii și istoricii greci Apărând ca un indiciu mai mult sau mai puțin definit la Heraclit, Empedocle și Anaxagoras, ea își găsește expresia deplină în tratatul pseudo-hipocratic περί οιαίτης, care poartă urme evidente ale influenței ideilor skih lui Heraclit "Legea este întotdeauna ostilă naturii", spune aici într-un loc (De Diaet VI, , ed Littré) Și același gând revine puțin mai departe într-o formă mai răspândită: "Oamenii înșiși și-au stabilit legea pentru ei înșiși, în timp ce zeii au aranjat natura Instituțiile umane, în esența lor, sunt fie bune, fie rele, dar creația zeilor este întotdeauna frumoasă "(Ibid VI,) Odată cu aceasta, în mintea filozofilor pătrunde și gândul influenței naturii asupra omului, asupra caracterului, obiceiurilor, religiei și instituțiilor politice ale acestuia "Toate legile umane provin din unicul Divin", spune Heraclit (Fragni) În mod similar, găsim aceeași idee la un prieten al compușilor Pseudo-Gippocra-Tovsky περί (c) όσιος ανθρώπου și opiniile autorului necunoscut asupra rolului pe care se apropie climatul și geograficul condensatorului în viața unei societăți omenești izbucnirile științei moderne Pe de altă parte, nu a trecut neobservat că legea pozitivă are, la rândul său, un efect asupra naturii, așa cum demonstrează Hipocrate în tratatul său "Despre aer, apă și sol" În opinia lui, oamenii sunt doar câțiva Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV încetul cu încetul se adaptează la legea care le-a fost impusă inițial cu forța, dar apoi, odată cu trecerea timpului, se obișnuiesc atât de mult, încât în cele din urmă devine o a doua natură pentru ei ("De aere, aquis et loc , II, , ed Littre) Ideea unei contradicții între lege și natură și-a găsit expresie și printre atomiști Potrivit lui Democrit, "natura" sau "natura" este realitatea obiectivă a lumii exterioare, iar "legea" este produsul cunoașterii și experienței individuale "Toate legile", spune el, "sunt esența creației oamenilor, prin natură numai atomii și golul există" (Diog IX) Iar Arche-lai, un student al lui Anaxagoras, transferând contradicția pe tărâmul eticii, susține că "dreptul și rușinosul există numai în virtutea legii, și nu prin natură" (Diog II,) Ideea opoziției dintre φυ'σις și νομος nu se limitează la cadrul îngust al școlilor

filozofice; pătrunde în literatură și în conștiința publică O găsim într-un pasaj binecunoscut din Pindar dat de Platon în Gorgias (Gorg B) Și și mai clar același contrast este recunoscut în poezia dramatică, mai ales la Sofocle, unde, ca, de exemplu, la Antigona, devine un motiv tragic pe care se construiește întreaga acțiune Astfel, când au apărut sofiştii, terenul pentru învăţătura lor era deja suficient de pregătit Dar, după cum am menționat mai sus, această învățătură nu a fost o doctrină completă Convergând în punctul lor de plecare, sofiştii în concluziile lor s-au separat departe unul de celălalt Ch distinge între ele mai multe grupuri: la generația mai în vârstă se referă la Hippias, Prodica, Protagoras și Gorgias Cei mai tineri - Strip, Calicles, Trasimachus și alții, care au dezvoltat pozițiile profesorilor lor până la concluziile lor extreme Hippias și Prodicus sunt încă pe baza naturalismului, alăturându-se cu învățăturile filozofilor-fizicieni precedenti; dar naturalismul lor etic constituie deja, parcă, o trecere la filosofia morală a lui Socrate Fiind angajați în studiul naturii, ei considerau firesc să caute normele și fundamentele vieții morale într-o stare apropiată de aceasta Prin urmare, vedem că atât Prodicus, cât și Hippias extrag materiale pentru activitatea lor pedagogică din trecutul Greciei, din miturile și tradițiile ei Cu toate acestea, astfel de trucuri sunt destul de Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV de înțeles printre oameni, care considerau deja epoca de aur cu mult în urmă, epoca în care, după Platon, oamenii erau mai buni și stăteau mai aproape de zei (Fileb C) Pe de altă parte, părerea larg răspândită conform căreia frumusețea morală, καλοκαγαθία, este un dar al naturii, o moștenire pe care o persoană nu o poate dobândi singură, aparține acestui timp O tendință asemănătoare este pătrunsă de pasajul care ne-a ajuns de la Prodicus: "Hercule la răscruce", citat de Xenofont în cartea a doua a "Memorabilia" Hercule este un om în simplitatea sa primitivă, purtând în sine germenii unor calități morale opuse Și dacă lupta dintre impulsurile senzuale, vicioase (κακία) și eforturile raționale (αρετή) se termină cu biruința acestuia din urmă, este doar pentru că prin natura lui a trăit virtutea înnăscută Calitățile naturale ale unei persoane, conform lui Prodicus, îi determină în totalitate direcția, iar dacă este virtuos din fire, atunci toată viața se va strădui spre bine și va evita răul O astfel de idee poartă trăsăturile clare ale acelui naturalism eudemonist care a contribuit ulterior la dezvoltarea eticii naturaliste a cinicilor Dar ceea ce îl aduce pe Prodicus și mai aproape de cinici este ideea lui despre nevoia de a reveni la simplitatea primitivă și de a deveni cât mai aproape de natură Așa a fost tendința tratatului său de agricultură, unde a pictat un tablou idilic al unei vieți fericite și virtuoase în sânul naturii, printre ocupații simple și sănătoase, sub protecția binevoitoare a zeilor Mai clară decât ideea lui Prodico despre contradicția dintre natură și lege este Hippias, care Ch numește acum Hugo Grotius, acum Rousseau din antichitate Potrivit lui Hippias, toate instituțiile politice, ca produse artificiale ale vieții comunitare, poartă inevitabil principiul discordiei: oamenii sunt legați între ei prin natură, concetățenii prin natură, deși nu prin lege, pentru lege, fiind un tiran al oamenilor , violează multe lucruri contrare naturii (PI Prot C D), înstrăinând oamenii unii de alții Împreună cu Socrate, Hippie recunoaște existența și semnificația legilor nescrise (αγραφοι νόμοι) care stau la baza oricărei legislații pozitive; dar în timp ce Socrate îl recunoaşte ca fiind pozitiv Biblioteca "Runivers" Jurnalul de recenzie Ca lege a forței necondiționate, care necesită o supunere neîntâmpinată, Tippy îl

consideră doar în măsura în care corespunde acelor standarde de dreptate care sunt date oamenilor de natură Astfel, și la Hippias naturii i se acordă o importanță decisivă - și la el, ca și la Prodicus, o viață simplă, apropiată de natură este cea mai fericită: idealul unei astfel de vieți este atras de "Nestor" său către tânărul Neoptolem (PL Hipp major AJ "Această predicare romantică a unei întoarceri la simplitatea primitivă amintește oarecum de învățăturile lui Rousseau și ale sentimentaliștilor englezi din secolul al XVIII-lea Cu conceptul de frăție naturală a omului, conceptul de egalitate naturală și naturală libertatea era uşor asociată Pornind din această ordine de idei, sofiştii individuali s-au răzvrătit împotriva sclaviei (Alcidamantus), împotriva privilegiilor aristocratice (Li-kofron) şi împotriva oricărei inegalităţi sociale în general, ca fiind incompatibile cu natura Dar această strădanie - de a căuta în natură normele vieții morale, fundamentele dreptului natural - a introdus în învățăturile sofiștilor un element foarte periculos, de care adepții lor au profitat pentru a duce la îndeplinire concepții antisociale extreme Bazat pe principiul lui Hippias, Calicles în concluziile sale merge mult mai departe decât profesorul În natură, susține el, prevalează dreptul celui mai puternic; și din moment ce toate legile și reglementările sunt condiționate, nu au valoare pozitivă și sunt create doar pentru a restrânge voința personală a individului în interesul celor slabi - majoritatea, apoi pentru oricine are suficientă putere să rupă cadrul îngust al legile sociale și suprimă rezistența concetățenilor care îi protejează, nu este nimic interzis (Gorg E, B, C) Cu toate acestea, înainte de a ajunge la concluzii atât de extreme, sofistica a trecut printr-o altă formă de dezvoltare, marcată de numele lui Protagoras și Gorgias Ambii sunt reprezentanți ai curentului opus al gândirii sofistice, care marchează o întoarcere de la naturalismul originar la relativism În timp ce Hippias, examinând contradicția primordială dintre "natură" și "lege", se pronunță în favoarea primei, Gorgias și Protagoras stau decisiv de partea dreptului pozitiv Pentru naturile Protagoras Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV această stare este o stare de luptă eternă, bellum omnium contra omnes, și numai legile pozitive și viața socială sunt capabile să salveze oamenii de la anihilarea finală Pentru a evita acest lucru, zeii au pus conștiința și simțul dreptății (αιδώς καί δίκη) în inimile oamenilor, iar Prometeu a adus o scânteie de flacără sacră din cer În dialogul intitulat cu numele său, Protagoras vorbește despre conceptul de virtute ca rezultat al conviețuirii oamenilor, și demonstrează posibilitatea de a-l insufla în toată lumea prin antrenament Viața publică este pentru el principalul educator al individului Protagoras nu întreabă, ca Socrate, ce este virtutea; o ia ca pe ceva dat, sanctionat de legea regelui În "Theaeteta" El arată cum, prin legislație, statul devine norma de viață morală, în care legea este singura măsură a dreptății "Când ceva este considerat de stat drept și bun, așa va fi pentru el, atâta timp cât cetățenii recunosc forța legii în spatele lui" (Theaet C) Astfel, aducând cu el un flux de individualism extrem în sofism, Protagoras, pe de o parte, consideră omul măsura tuturor lucrurilor, pe de altă parte, stabilește legea pozitivă drept criteriu moral al tuturor acțiunilor Aceasta: îmbinarea normalismului moral și subiectivismului teoretic, este adevărat, poartă în sine germenul unei contradicții interne; dar trebuie să ne gândim că Protagoras fie nu a îndrăznit să-și extindă principiul subiectivității în domeniul moralității, fie nu a prevăzut consecințele care decurg în mod firesc din aceasta Cu toate acestea, însăși relativitatea

cunoașterii, recunoscută de el, l-ar putea conduce la ideea relativității fundamentelor morale, schimbându-se în conformitate cu legea pozitivă a diferitelor state și diferite epoci Oricum ar fi, ambele părți ale acestei doctrine sunt esențial diferite de învățăturile lui Hippias, care a căutat să stabilească moralitatea pe principiile naturii În ceea ce privește un alt reprezentant celebru al sofismului, Gorgias, învățătura sa este o expresie extremă a scepticismului Recunoscând natura ca "neființă" și negând posibilitatea oricărei cunoașteri a oricărei cunoștințe despre orice există, evident că nu ar putea privi în normele "naturii" de legal sau bun in che Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV comportamentul de pescuit Deoarece nu există nici cunoaștere, nici adevăr obiectiv, atunci cea mai înaltă normă a activității umane este opinia sau convingerea umană - νόμος pur subiectiv Și întrucât opiniile pe același subiect pot fi complet diferite, rolul principal în viața socială ar trebui să fie jucat de arta persuasiunii, sau retorica Prin urmare, Gorgias însuși nu s-a numit un sofist, ci un retor Am văzut că Hippias și Protagoras sunt cei mai tipici reprezentanți ai celor două tabere opuse ale sofismului în problema relației reciproce dintre natură și drept Dar generația mai tânără de sofiști ne arată că atât naturalismul, cât și relativismul duc la doctrine etice la fel de negative Legea naturală, spre deosebire de legea umană artificială, convențională, este în primul rând legea forței; așa îl înțelege Kallikles în Gorgias al lui Platon: arbitrariul nelimitat este singura manifestare a unei personalități umane puternice, în concordanță cu natura; distrugând lanțurile imaginare ale legilor și subjugând societatea, își exercită dreptul Orice alt drept este fals, condiționat și contrar naturii Aceasta este ideea, mai ales răspândită în rândul tineretului de aur atenian din vremea războiului Peloponezian, mediul din care au apărut Alcibiade și Critias și al cărui reprezentant Calicles însuși este (poate Charikles, după presupunerea lui Bergk?) Pe de altă parte, pornind de la prevederile lui Protagoras, nu este însăși legea creația și instrumentul celor puternici și bogați, adaptat exploatării majorității în interesul minorității? Așa argumentează Thrasimachus în Republica lui Platon Dar într-un asemenea caz, legea, care determină inegalitățile sociale, nu conține contradicții interne? Dacă legea se bazează nu pe natura lucrurilor, nu pe natura societății umane, ci pe decizia arbitrară a unuia sau a celor care au preluat puterea în propriile mâini (νόμος din νομίζεσθαι), atunci nu poate exista o ordine stabilă , nicio putere "legală", nicio lege obiectivă - echitabilă Ordinea normală nu este legea, ci absența legii - anarhia Astfel, atât Calicles, un susținător al despotismului, cât și Fra- Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV zimakh, predicatorul anarhiei, ajunge în cele din urmă la aceeași concluzie; pentru ambele, măsura și criteriul vieții morale nu este natura sau legea, ci egoul personal al fiecărui individ Sofistica a legitimat dreptul celui mai puternic, înlocuind toate fundamentele moralei, iar această idee s-a răspândit pe scară largă în societatea modernă, pregătind treptat triumful dominației macedonene Acestea au fost concluziile finale ale sofistilor din opozitia lor a "naturii" sau a legii naturale, la pozitiv Chiappelli vede meritul cel mai semnificativ al lui Socrate în reacția împotriva acestei doctrine a sofismului și în reconcilierea organică a principiilor dreptului natural și al dreptului pozitiv în conceptul rațional de drept sau dreptate Socrate, împreună cu Protagoras, identificau pe cel drept cu cel legiuit, pe το ¿ίκαρον cu το νο'ρψον, iar împreună cu Hippiem au admis existența unor legi naturale, nescrise, universale și neschimbate

Dacă o astfel de lege există, atunci ea trebuie să fie cu siguranță de origine divină, iar în respectarea preceptelor ei se află astfel adevărul și dreptatea (Xenoph Memorabl , IV,) În acest gând al lui Socrate, opiniile a două școli opuse de sofism găsesc o reconciliere În timp ce amândoi zdruncinau bazele moralității, fie atacând legea și tradiția - în numele naturii, fie negând fundamentele naturale ale moralității - având în vedere relativitatea și fragilitatea conceptului uman de drept și legal, Socrate a propovăduit respectul pentru legea pozitivă, pornind de la ideea dreptății naturale și, în același timp, arătând legislația rațională ca scop și principiu al adevăratei politici Astfel, Socrate a contribuit la atenuarea acelei discordie morale, acelei confuzii de spirit, pe care învăţătura sofiştilor le-a adus cu ea în viaţa Greciei de atunci V Savodnik Biblioteca "Runivers" Societatea psihologică CXH Declarație a dezbaterii asupra rezumatului lui V R Butsk "Analiza principalelor condiții în asocierea ideilor" în ședința din septembrie *) Lopatină Victor Romanovici! O parte din rezumatul tău interesant mi se pare deosebit de importantă Mă refer la cea în care oferi o critică foarte puternică și serioasă a presupunerilor teoriei asociației Așadar, este imposibil să nu unești obiecțiile tale potrivite față de poziția psihologiei asociative, că nu putem avea mai mult de o idee pe unitatea de timp, că fenomenele mentale există doar secvențial și nu merg niciodată în rânduri paralele Contradicțiile la care duce această ipoteză foarte răspândită sunt evidente Într-adevăr, dacă această afirmație ar fi adevărată, atunci de unde am putea ști despre complexitatea vieții noastre mentale și despre varietatea stărilor pe care le trăim? Experimentând în orice moment o singură stare de conștiință, evident că nu ar trebui niciodată să le putem compune și să le comparăm între noi, deoarece a noastră într-un astfel de caz, în fiecare moment al existenței sale, s-ar contopi complet cu acea stare unică pe care o experimentează Situația nu este cu mult mai bună cu o altă teorie, față de care faci și remarci excelente: o teorie, deși admițând că în orice moment suntem capabili să avem mai mult de *) Rezumat și teze, vezi paginile - ale acestei cărți "Întrebări Fil și Psych Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ o singură idee, dar totuși identificând complet conștiința noastră cu conținutul aleatoriu al ideilor din fiecare minut dat Este ușor de observat că această teorie este, de asemenea, foarte insuficientă: la urma urmei, în orice moment, câmpul conștiinței noastre, în orice caz, este capabil să găzduiască doar foarte puține idei, care, în plus, de foarte multe ori nu se află în niciun moment legătura logică între ele Dacă ne contopim întreaga conștiință cu aceste grupuri aleatorii de idei și stări, care apar și dispar în fiecare minut, din nou nu vom obține intelect - în activitatea sa mereu sintetizantă, semnificativă și oportună, nu vom primi mintea, ci doar împrăștiați și în nici un fel mod piese unite și legături ale unui proces inimaginabil de haotic Este clar că conștiința nu este egală cu starea sa separată, momentană Este ceva independent de ei și care stă deasupra lor Dar, în același timp, nu pot în niciun fel să consider satisfăcătoare soluția problemei care se naște de aici, pe care o propuneți În a -a teză, spuneți pe bună dreptate că "latura psihologică, în sine, nu este proporțională cu latura fiziologică; aceste laturi nu coincid, ci sunt doar coordonate*; Astfel, sunteți de acord că fenomenele psihicului și fenomenele fizicului nu numai că nu sunt același lucru, ci sunt chiar "incomensurabile" unele cu altele Nu rezultă de aici cu deplină evidență că procesele fizice în sine nu pot deveni în niciun fel elemente ale conținutului vieții noastre mentale

și că ele intră în conștiința noastră doar atunci când, ca să spunem
așa, sunt traduse în limbajul fenomenelor psihice? , iar conștiința are
în mod direct este doar cu aceștia din urmă? Între timp, uitând de
acest lucru, dumneavoastră, pentru a corecta deficiențele în descrierea
vieții interioare a conștiinței în psihologia asociativă, introduceți
teoria echivalentelor fiziologice, conform căreia este în aceste
echivalente cea mai esențială parte a compoziției interne a minciuni
procese mentale Dar din moment ce aceste echivalente sunt procese pur
fizice, cum pot ele, ca atare, să adauge sau să schimbe ceva în ordinea
incomensurabilă a fenomenelor conștiinței? Într-un fel, din fizicul lor
Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ vor ieși numerar ce numiți
"simț", "simț al sensului, moralității, oportunității" etc , care în
orice caz sunt fapte psihice? În aceste fapte, nu se exprimă
activitatea spiritului în originalitatea sa, paralelă cu care, poate,
se dă în organismul nostru un grup de echivalente fiziologice, dar care
încă nu este identic cu acest grup? Suntem direct conștienți de a
noastră ca forță unificatoare activ a existenței noastre interioare,
iar această forță este deja un fapt psihic pentru că suntem conștienți
de ea A înlocui orice proces fizic în locul lui înseamnă nu a-l
explica, ci doar a-l renunța și a vorbi în loc de el despre un subiect
complet diferit Astfel, cu forța neîndoielnică a criticilor voastre la
adresa teoriilor psihologice predominante, dumneavoastră, mi se pare,
încă nu ați reușit să eliminați principala sursă a inconsecvenței lor
Psihologii asociativi ai școlii empirice și herbartenii, enumerand
elementele care alcătuiesc viața conștiinței noastre trăite direct de
noi, se opresc asupra unor date vădit insuficiente pentru explicarea ei
Corectându-le și completându-le, ai prezentat în teoria ta elemente
care în întreaga lor esență se află în afara sferei psihice și, prin
urmare, nu pot și nu trebuie să explice direct conținutul dat al
proceselor noastre conștiente În acest eseu al tău de astăzi, se
remarcă același neajuns ca și în cele precedente: dai puțină atenție
adevărului incomensurabilității fenomenelor mentale și fizice, deși o
recunoști în principiu De aici rezultă aprecierea dumneavoastră oarecum
ironică și, după părerea mea, nedreaptă a celebrei teze Dubois-Reymond
despre imposibilitatea de a deriva fenomenele conștiinței din
cunoașterea cât mai exactă a proceselor fizice; aceasta explică și
disponibilitatea dumneavoastră de a introduce imediat concepte și
principii fizice în analiza conținutului pur psihologic V R Butske i-a
răspuns prof Lopatin următorul: Consider fizic și psihic
incomensurabile deoarece ambele corespund celor două puncte de vedere
diferite ale noastre, extern și intern, care nu pot fi combinate, deși
Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ ele reprezintă punctele
noastre de vedere asupra aceluiaşi subiect Vorbind de procese fizice
care se coordonează cu fenomenele mentale, nu am vorbit despre două
obiecte diferite, ci despre unul și același obiect, ci dintr-un punct
de vedere diferit Clarificarea subiectului dintr-un punct de vedere,
desigur, nu adaugă sau scade nimic la clarificarea altui punct de
vedere și, prin urmare, teoria pe care o propun nu reprezintă deloc
ceea ce așteptați de la el din anumite motive: am făcut nu încerca
deloc să explice fenomenele mentale din fizic; Am vrut doar să clarific
organizarea vieții noastre spirituale, care este creată din acel întreg
armonios, sau acea unitate, care, evident, domină viața noastră
spirituală N Da Grotă În multe privințe, sunt pe deplin de acord cu
obiecțiile adresate dumneavoastră de L M Lopatin Noi, psihologii, este
deosebit de simpatic faptul că considerați ideea de personalitate umană
ca o bază necesară pentru analiza psihologică Dar tocmai de aceea toată

construcția ta ulterioară nu mă mulțumește: teoria ta echivalentelor, în opinia mea, nu explică deloc personalitatea O consideri singura științifică, dar, de fapt, te înșeli, înlocuind analiza științifică cu construcția subiectivă În același timp, te încadrezi involuntar într-o mitologie psihofiziologică specială - personalitatea ta se dovedește a fi pur și simplu suma echivalentelor fiziologice Ce este? Este acesta rezultatul experienței externe și al experimentului sau este doar ipoteza dvs personală? Dacă tratăm chestiunea mai strict, atunci va trebui să admitem că nu există nicio tranziție de la fenomenele fiziologice la fenomenele mentale și atunci rămâne doar să presupunem că există un substrat mental special, o sferă mentală specială, care este personalitatea , dar care, desigur, nu este intră pe deplin în conștiința noastră de sine a momentului prezent Mi se pare că concluzia ta că nu există nimic care să nu fie în conștiința noastră de sine este complet greșită; la privirea ta, ar trebui să spun că, din moment ce nu sunt conștient de gândurile tale, ele nu există deloc în realitate Prin urmare, este necesar să presupunem că dincolo de conștiința noastră îngustă de sine există încă o activitate vastă și complexă a conștiinței, o ființă spirituală specială Și despre Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ dacă doar foarte puțin din el cade direct în sfera conștiinței de sine, atunci acest lucru se explică prin imposibilitatea unei intrări constante și masive a ideilor în ea și nu poate servi deloc drept argument pentru negarea existenței unei personalități spirituale speciale Apropo, te-ai referit la memorie; Ca răspuns, vă pot da mărturia unui om de știință atât de competent precum Richet, care a trebuit să recunoască sincer că despre memorie, din punct de vedere fiziologic, nu știm absolut nimic și nu putem observa nimic Toate acestea arată că teoria ta este mult mai conjecturală decât ceea ce spunem noi, psihologii metafizici, despre viața sufletului VL? Butsk Obiecțiile tale ridică din nou problema ideilor sau reprezentărilor inconștiente care nu sunt prezentate, a unei sfere de activitate a conștiinței care nu este conștientă Mă bazez pe silogism: ceea ce nu este imaginat nu este o reprezentare și disting strict sfera experienței interne, psihologice, de sfera experienței externe Dacă obiectul conștiinței, ca atare, dispare pentru observație din punct de vedere intern și totuși rămâne ceva din el care îi corespunde într-o anumită măsură, atunci nu mai pot numi asta ceva, acest x, o idee sau un reprezentare, dar o numesc un echivalent al primei reprezentări și îi dau epitetul de fizic sau fiziologic, căci este accesibilă cunoașterii doar din punct de vedere extern Nu neg că acestor echivalente, dacă există, trebuie să le corespundă și ceva psihologic, dar aceste echivalente nu sunt în niciun caz coordonate cu obiecte separate ale conștiinței care au dispărut ca atare; totalitatea lor constituie întregul conţinut al unei personalităţi intelectuale; ei reacţionează împreună la orice nou obiect al conştiinţei prezentat; în consecință, suma lor are ca coordonată nu o idee anume, ci întregul subiect al conștiinței, nu o conștiință definită, ci întreaga totalitate a conștientului Este cele de mai sus rezultatul unei experiențe externe sau este doar o ipoteză? Eu personal consider tot ceea ce este afirmat în abstract ca o simplă interpretare a experienței, atât exterioară, cât și internă, și am numit această interpretare "teoria unității în viața mentală", dar voi fi de acord să numim toate acestea o simplă ipoteză dacă va să-mi fie arătat că nu am avut destule sub mine date experimentale Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ nyh În orice caz, prefer o astfel de ipoteză decât utilizarea unor cuvinte care sunt lipsite de concepte

corespunzătoare De acord că astfel de cuvinte precum "substrat psihic, forță psihică, sferă psihică" nu sunt o explicație, ci pur și simplu cuvinte N Ya Grot Recunosc pe deplin că dacă nu sunt prezentate "reprezentări", atunci nu mai sunt reprezentări, dar nu rezultă încă de aici că, dincolo de pragul conștiinței, faptele psihice să existe doar ca echivalente fiziologice În ceea ce privește conceptul de energie psihică, acesta este destul de legitim și este un nume pentru cauza internă a fenomenului de conștiință recunoscut de tine Și este imposibil să spui în vreun fel, așa cum se arată în teza ta i-m, că "suma echivalentelor fiziologice este o persoană intelectuală" V R Butske Sunt de acord că, mai precis, ar trebui să spunem: "suma echivalentelor fiziologice are personalitatea ca coordonată" A A Tokarsky Mi se pare că abstractul tău dă naștere cu adevărat la multe dintre acele obiecții care ți-au fost făcute de L M Lopatin și N Ya Grot Pentru a nu reveni la punctele deja luate în considerare, mă voi rezuma la o remarcă care mi se pare cea mai importantă Toată viața psihică o creezi, s-ar putea spune, din nimic: vorbind de reprezentări și idei, nu le consideri fenomene psihice Ele devin psihice, după părerea ta, abia după ce le-ai rezumat Trebuie să admitem însă că nici măcar nu cunoaștem fenomene psihice aproape simple: însumarea are loc deja în cea mai simplă percepție Dar nici această însumare nu o considerați suficientă pentru ca fenomenul să devină psihic Astfel, împingi apariția conștiinței foarte departe - și, mai mult, la infinit departe - nu numai de începutul vieții organice, ci și de funcțiile elementare ale creierului uman, fără a determina deloc momentul apariției lor, iar aceasta face aproape imposibilă distingerea între fenomenele conștiente sau mentale și nu psihice Împingând astfel apariția conștiinței la un grad înalt de însumare a excitațiilor fiziologice individuale, negi existența fenomenelor mentale la ființele slab organizate, echivalând, de exemplu, mișcările unei amibe cu mișcările unei mese cu mercur Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ, ba sub influența temperaturii, refuză-le chiar și la animale și, în cele din urmă, la oameni sub un anumit nivel de dezvoltare Dar idioții sunt lipsiți de activitate psihică? Prin urmare, deși sunt pe deplin de acord cu dvs că personalitatea este suma echivalentelor fiziologice, cred că prin raționamentul de mai sus slăbiți în mod nerezonabil semnificația momentelor individuale care alcătuiesc această sumă Ați putea refuza să definiți conștiința, dar din moment ce fără aceasta nu ați fi putut determina momentul apariției ei, ar fi trebuit să acceptați cel puțin o definiție condiționată, deoarece acesta este punctul principal la care sunt cronometrate în mod constant toate celelalte considerații Prin urmare, din moment ce ați acceptat însumarea ca o condiție pentru apariția conștiinței, ar fi trebuit să recunoașteți ca mintale produsele însumării elementare, adică percepții și chiar senzații Dacă credeți că conștiința apare doar la cele mai înalte niveluri de însumare, care, totuși, rămâne, de asemenea, doar o însumare și nimic mai mult, atunci ar trebui să indicați acea nouă condiție, care, în opinia dvs , distinge cel mai înalt grad de însumare de cel mai jos , deoarece altfel rămâne este complet de neînțeles modul în care suma va conține ceva ce nu avea niciunul dintre termeni V R Butske și-a rezumat în acest fel răspunsurile lui A A Tokarsky Activitatea psihică se construiește, după părerea mea, nu din nimic, așa cum spui, ci din elemente inconștiente Unde și când apare conștiința pentru prima dată, filogenetic și ontogenetic, nu suntem capabili să stabilim, dar nu rezultă încă de aici că este inerentă organismelor aflate deja în stadiile inferioare

ale dezvoltării lor sau părți ale acelui organ care funcționează în ansamblu ca activitate mentală de organ special Deja în natura moartă descoperim elementele din care se construiește activitatea mentală, dar nu pot admite că un astfel de element, de exemplu, o simplă reacție sensibilă a materiei, este deja o manifestare a conștiinței Chiar și o idee smulsă din structura generală a activității mentale - dacă ar putea fi cu adevărat smulsă - nu ar fi o idee, ci o simplă mișcare moleculară a creierului, pentru că nu ar mai face parte din structura generală a conștiinței și nu ar fi recunoscut de nimeni sau nimic Cu toate acestea, trebuie să notez pentru tine și pentru toată lumea Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ în general celorlalți adversari ai mei că subiectul eseului meu nu era deloc problema conștiinței, pe care aproape că nici măcar nu am atins-o: am vorbit doar despre unitatea care domină viața noastră spirituală și afirm că nu există unitate unde nu există o alcătuire armonioasă a întregului din părți B N, Ivanovski Sunt de acord cu majoritatea comentariilor oponenților anteriori despre necesitatea de a studia fenomenele psihice în sine și despre eșecul teoriei tale a echivalentelor psihofizice de a explica aceste fenomene Dar vreau să fac câteva observații pentru a atinge aceleași întrebări dintr-un punct de vedere puțin diferit, pentru a le umbri din cealaltă parte În teza , spuneți că "sensibilitatea" este o proprietate generală a materiei (?), iar o reacție sensibilă la nivelul creierului devine un fapt psihologic doar dacă este percepută (aperceptută) de o anumită personalitate spirituală"; iar în următoarea teză adaugi că "o idee sau idee, fără orice alt conținut spiritual, nu ar fi, de asemenea, altceva decât o combinație de reacții fizice din creier, dar nu un fenomen psihic" Ultima frază nu este în întregime clară și, în formă, pare să contrazică ideea ta principală că ideile nu sunt "indivizi spirituali", ci ceva care are echivalente fiziologice, ceva nu mental, dar nici fizic (termenul "psihofiziologic", care folosești uneori, cel puțin eu nu găsesc niciun conținut) Din punctul de vedere al unor astfel de vederi, dai vina pe psihologia empirică engleză pentru că a redus conținutul real al personalității la suma stărilor spirituale pe care le-a trăit, te întrebi: unde este, deci, subiectul cel mai conștient? Într-adevăr, psihologia engleză respinge cu tărie presupunerea că ideile există mai întâi pur și simplu în minte, iar apoi doar "sunt percepute de personalitatea noastră intelectuală" Dar, la urma urmei, principalul lucru aici este sensul dat conceptului de "idee" În opinia dumneavoastră, ceea ce numiți "idee" nu este o stare mentală, ci pentru că un proces mental ar trebui Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ dar într-o zi pentru a fi realizat, atunci te referi în întregime la actul unei "personalități intelectuale" Din punctul de vedere al psihologiei engleze, o idee este o stare mentală Acesta este un act mental De acord că atunci este complet de prisos să presupunem un al doilea proces psihologic (aducerea în conștiință); se va dovedi a fi o dublare complet superfluă a aceluiași lucru, iar psihologia engleză, este adevărat, a luptat mult împotriva unei astfel de dublari Rămâne, deci, să decidem care definiție a termenului "idee" este corectă: a ta, sau empiric-psihologică și, aparent, a ta ar trebui să se dovedească a fi insuportabilă În opinia mea, sensul încercării tale este de a transfera analiza fenomenelor spirituale din domeniul psihologic în cel fiziologic, iar eșecul complet al unei astfel de încercări este cel mai clar din faptul că presupunerea ta a unei "personalități intelectuale sau spirituale" "percepe și percepe "combinații de reacții fizice din creier" (la care vrei să reduci toate

procesele minții) este, în esență, o respingere a oricărei analize psihologice: în spatele "echivalentelor tale fiziologice" se află din nou ceva întreg (personalitate intelectuală), care fie nu explică nimic, fie de data aceasta trebuie supus deja, desigur, analizei psihologice O altă remarcă despre punctul de vedere exprimat în dezbatere că descompunerea conținutului real al personalității în stări spirituale separate distruge unitatea personalității, transformă personalitatea într-o colecție de fragmente - fără legătură și unitate Această viziune nu ține cont de faptul că există idei complexe: dacă există o idee de capră, atunci există și o idee complexă: o capră, un câine, un cioban întins pe iarbă, există o idee a întregului peisaj, care, ca parte, include o astfel de imagine etc Și, deoarece nu există o limită pentru această complexitate de idei, poate exista și într-adevăr există o idee de o complexitate enormă (poate că nu destul de distinct) de tot ceea ce s-a experimentat în cursul vieții, adică ideea de personalitate, unificat, întreg, unit Și apoi obiecția de mai sus cade de la sine Y V Bugaev Aveți o serie de îndoieli cu privire la paralelismul fenomenelor mentale și fizice Din punct de vedere mecanic, fenomenele apar după legi strict definite Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Aceleași legi necesare trebuie, desigur, să fie respectate de fenomenele fiziologice și, printre acestea, de cele care servesc ca expresie a diferitelor stări mentale Între timp, vedem mari diferențe în modurile de exprimare a stărilor mentale, între, de exemplu, francezi și chinezi; au grupe de mușchi complet diferite în aceeași stare de spirit și dacă ar fi să exprimăm acest lucru matematic exact, s-ar dovedi că nu există nimic asemănător Prin urmare, nu există deloc paralelism și legătură necesară între diferitele fenomene mentale și expresiile corporale care le însoțesc Desigur, istoria are o mare importanță aici: francezii s-au dezvoltat astfel, chinezii în alt fel; dar totuși, paralelismul apare aici nu mai într-o formă strictă, ci într-o formă alterată Încercările de a subordona totul legilor necesității sunt insuportabile În fenomenele psihice, în special, nu există legi deloc, ci doar o anumită regularitate și uniformitate dezvoltate istoric și în ele, ca și în fenomenele cele mai complexe, departe de orice este încă supus necesității, nu a ajuns la ea, iar arbitrariul se manifestă adesea V R Butske O serie de fapte care dovedesc, din punctul dumneavoastră de vedere, absența paralelismului între fenomenele mentale și funcția de organizare corporală, ar putea fi continuate: ceea ce gândesc în germană, pot afirma direct în rusă, ceea ce am văzut cu ochiul drept , atunci voi recunoaște fără greșeală cu ochiul stâng, un cântec auzit pe un ton, pot să cânt în altul și așa mai departe În consecință, munca unui mecanism nu este deloc reprodusă de acesta, ci de un cu totul alt mecanism Dar ar fi prea grăbit să tragem acum din aceste fapte că nu există, așadar, nici un paralelism aici, că nu există regularitate, că domnește purul arbitrar Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ CXXV Declarația dezbaterii asupra rezumatului lui P D Boborykin: "Natura frumuseții" *) în ședința din decembrie Regulamente pentru rezumatul lui P D Boborykin: "Natura frumuseții" Sarcinile științifice și filozofice legate de tărâmul frumosului ar trebui separate, deoarece subiectul lor nu este același Frumusețea, ca fapt general al conștiinței, este la fel de apropiată de sufletul uman ca și categoriile de bunătate morală și de adevăr logic Teoriile parțiale ale frumuseții izolate sunt insuportabile; dar din totalitatea lor decurge posibilitatea recunoaşterii începutului frumosului ca ceva ce pătrunde în viaţa lumii şi de a găsi, în psihicul nostru, o dezvoltare originară Respingerea absolută a frumuseții

naturii exterioare nu este în concordanță cu înțelegerea a priori sau experimentată a lumii Criteriul frumosului, în această etapă de dezvoltare culturală, cu greu poate fi negat necondiţionat; în orice caz, ea nu este supusă unor fluctuații mai mari decât fundamentele moralității și chiar elementele adevărului științific Frumusețea și pitorescul nu sunt identice - În operele de artă care înfățișează ceea ce nu este frumos în viață, percepția frumosului nu este legată de obiect, ci de prelucrarea lui subiectivă Natura poate arăta momente de luptă victorioasă cu ceea ce o împiedică să realizeze cel mai înalt tip de creativitate, iar apoi ajunge la frumuseți pe care doar psihicul nostru este capabil să le perceapă și să le aprecieze pe deplin ș Dorința de a ne realiza idealurile de frumos se manifestă prin sufletul nostru mult mai întreg decât natura, cu ajutorul propriei noastre creativități io Idealismul și realismul și-ar putea combina punctele de vedere în domeniul frumosului mai ușor decât în oricare altul; iar recunoașterea frumuseții ca principiu atotcuprinzător al vieții spirituale este în concordanță cu toate sarcinile cele mai înalte ale omenirii *) Publicat în cartea ianuarie (i-a) a anului curent "Întrebările lui Phil și Psychol Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ P A Kalenov și-a exprimat obiecțiile după cum urmează: Remarcile mele se referă la cea de-a -a teză, pe care ați formulat-o astfel: "În operele de artă care înfățișează ceea ce nu este frumos în viață, percepția frumuseții nu este legată de obiect, ci de prelucrarea subiectivă de ea" Citind această teză chiar înainte de a face cunoștință cu rezumatul tău, mi s-a părut neclară Iar abstractul tău însuși, cel puțin pentru mine, nu a clarificat suficient ce vrei să spui prin cuvintele: "cu prelucrare subiectivă a acestuia" Pentru ca raționamentele mele ulterioare să nu rămână abstracte, le voi începe cu un exemplu concret, cu un fapt, a cărui certitudine, bineînțeles, o recunoaștem în egală măsură Falstaff al lui Shakespeare, pe care îl admirăm atât de mult, cu siguranță ne-ar stârni un sentiment de dezgust dacă l-am întâlni în viața reală Ce explică o asemenea contradicție? Mi se pare că nu ați dat un răspuns suficient de clar la această întrebare; prin urmare, voi încerca să răspund din punctul meu de vedere și să vă întreb dacă acest răspuns este de acord cu punctul dumneavoastră de vedere asupra problemei Răspunsul meu se bazează pe înțelegerea de către Platon a esenței frumuseții și a plăcerii estetice Această înțelegere, deși nu cu acuratețe literală, mi-aș permite să exprim după cum urmează: Fundamentul frumuseții este ordinea mondială, cosmosul Considerată de gândire, ea apare ca adevăr, satisfacându-ne nevoia de cunoaştere; văzut de ochi, este o frumusețe care trezește plăcere estetică În acest sens, cred, este necesar să înțelegem ceea ce s-a spus la Fedro, că în lumea de deasupra frumusețea strălucește mai tare decât toate celelalte idei Așadar, revenind la contradicția aparent ciudată că dezgustătorul Falstaff, în interpretarea artistică a lui Shakespeare, ne încântă, eu, din punct de vedere platonic, explic acest lucru prin faptul că artistul ne oferă un întreg Falstaff, ca să spunem așa, un microcosmos care este ușor de perceput și gândit al nostru - ca adevăr, și cu ochii (imaginația vizuală) - ca frumusețe, stârnind plăcere estetică Dar același Falstaff, dacă l-am întâlni în viață, ar stârni în noi indignare și dezgust, pentru că senzualitatea, înșelăciunea și lașitatea lui animală ar fi percepute de noi ca niște fragmente dintr-un întreg mic- Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ rokosma - fragmente care ne provoacă prejudicii materiale nouă sau persoanelor apropiate și, prin urmare, ne împiedică să vedem în ele un singur microcosmos, atât de ușor de perceput într-o operă de

artă Nu-mi amintesc cui îi aparține aforismul: tout connaître, c'est tout pardonner I-aș oferi un plus-et même tout admirator Dacă am reuși într-adevăr să cunoaștem totul - microcosmosul adevăratului Falstaff - poate că nu l-am ierta doar moral, ci l-am admira și estetic N V Bugaev și-a rezumat remarcile în felul următor: O înțelegere corectă a întrebărilor estetice este importantă nu numai pentru artiști Este necesar atât pentru gânditori, cât și pentru lucrătorii practicieni Depinde de poziția pe care o ocupă emoțiile estetice în sistemul general al fenomenelor mentale Aceste emoții sunt de o importanță deosebită pentru explicarea corectă a fenomenelor intelectuale și voliționale În fenomenele estetice, simțul conformității joacă un rol major Fenomenele mentale apar în principal sub influența sentimentelor de asemănare și diferență Fenomenele de asemănare și diferență sunt uneori însoțite de tulburări puternice Acest lucru este evident din faptul că celebrul Newton a leșinat la descoperirea unei asemănări Sub influența sentimentelor, asemănările și diferențele de forță mentală se manifestă în principal în capacitatea de sinteză și analiză Totuși, deja la primii pași ai activității mentale, sentimentul de conformare joacă un rol important În activitatea mentală, ne străduim constant să ne asigurăm că reprezentările corespund senzațiilor și impresiilor, conceptelor reprezentărilor, ideilor și judecăților conceptelor Ne îndreptăm în mod constant mintea pentru a ne asigura că construcțiile care determină cutare sau cutare viziune asupra lumii corespund tuturor elementelor vieții intelectuale Astfel, simțul estetic al conformității reglează fenomenele vieții mentale, îndreptându-le spre unitate și armonie Produsele mentale au o putere specială atunci când diferă în ordinea logică; dar aceste produse sunt Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ mai avantajoase dacă apar într-o formă armonioasă şi armonioasă şi sunt însoţite de animaţia pe care le aduce emoţia estetică În asemenea condiții, construcțiile mentale nu doar dovedesc, ci și convin În fenomenele estetice, simțul conformității joacă un rol predominant Ne pune în prim-planul întrebărilor despre armonie, despre relația părților cu întregul, despre măsură În manifestările volitive de la nivelurile inferioare, manifestările lor joacă rolul unui sentiment de autoconservare și oportunitate, iar la cel mai înalt, sentimentele morale Ideea de bine are un sens dominant acolo Sentimentele morale beneficiază foarte mult atunci când merg mână în mână cu un sentiment de conformitate superior Astfel, simțul conformității are o semnificație specială și în fenomenele morale Teoriile morale, aparte de emoțiile estetice, sunt seci și unilaterale Când în fenomenele morale și voliționale sentimentul conformității atinge cea mai înaltă expresie, atunci aceste fenomene devin în același timp fenomene estetice Emoțiile estetice, astfel, reglează în mod ascuns fenomenele morale, dându-le frumusețe și viață Artistul se află la mijloc între gânditor și politician, între om de știință și moralist El le insuflă nevoi care le înalță și le încălzesc activitatea Această înaltă semnificație a artistului îl obligă în același timp să socotească constant cu știința, cu nevoile vieții practice și cu cerințele morale ale eticii Din domeniul științei, artistul trebuie să împrumute lumina care îi clarifică întrebările; din tărâmul vieții, indicații ale scopurilor călăuzitoare ale activității sale, ale sarcinilor care creează adevăratul teren pentru lucrările sale Însuși simțul său al conformității îl obligă la asta De aceea, a treia propoziție este adevărată, că teoriile parțiale ale frumuseții izolate sunt insuportabile Teoria elegantului nu poate fi construită pe niciun principiu științific, sau pe niciun principiu moral, sau pe niciun

principiu care decurge doar dintr-un simț al conformității Trebuie să țină cont de știință, moralitate și viață și să nu plece fără Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ atenție chiar și pentru a beneficia, înțelegând-o într-un sens sublim Însuși sentimentul conformității îl obligă pe artist la asta Dacă o teorie estetică omite unul dintre elementele vieții, acesta va fi insuficient, pentru că ideea de corespondență completă nu se va realiza în ea O altă trăsătură importantă care caracterizează fenomenele estetice este concretitatea lor Sub acest aspect ele nu numai că diferă, ci chiar se opun fenomenelor mentale În procesele mentale, analiza descompune și distruge acea totalitate care se găsește în natură și este necesară pentru realizarea ideii de corespondență completă În plus, abstracția și generalizarea joacă un rol principal în procesele mentale Prin însăși natura lor, aceste acte contribuie la formarea ideilor, care se remarcă prin volumul lor mare, dar deci și prin conținutul redus Idealul stiintific consta in principal in dorinta de a dezvolta astfel de scheme abstracte si generale care sa explice fenomenele, indiferent de continutul lor specific Acest proces este opusul procesului estetic În fenomenele artistice, ele merg pe sens invers Acolo, ideile generale sunt îmbrăcate cu conținut specific, întruchipându-le în imagini vii Conceptele, ideile, legile și principiile - în domeniul intelectual - corespund - în domeniul estetic - imaginilor, tipurilor și idealurilor Ființele eterice și luminoase ale științei, independente de spațiu și timp, corespund unor imagini fermecătoare ale artei, îmbrăcate în culori, în forme spațiale și temporale Nu suntem mulțumiți când operele de artă ne dovedesc; vrem ca ei să ne vrăjească și să ne captiveze Astfel ideea de corespondență și concretețe sunt cele două elemente în jurul cărora toate teoriile estetice bine dezvoltate pot și trebuie să fie grupate Mi se pare că în propunerile tale te apropii foarte mult de sarcinile pe care trebuie să le urmărească orice teorie estetică corect dezvoltată M S Korelin l-a întrebat pe referent despre a cincea prevedere a raportului său, dacă admite că există ceva în criteriile frumuseții în diferite stadii de dezvoltare culturală Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ general și ca răspuns la un răspuns afirmativ, dl Boborykina a remarcat că demonstrarea existenței unui element comun sub diferite criterii și elucidarea proprietăților acestuia ar contribui în mare măsură nu numai la formularea corectă a întrebării "Natura frumuseții", dar de asemenea la rezoluția corectă Pe de altă parte, asumarea propriilor idealuri de frumusețe în natură, care este menționată în propoziția a noua, duce la consecințe diametral opuse G A Rachinsky și-a rezumat observațiile după cum urmează: În poziţia a şasea a referentului, se afirmă că frumuseţea şi pitorescul nu sunt identice Din abstract nu este pe deplin clar în ce sens termenul "frumusețe" este acceptat de referent Dacă o luăm în sensul general, în care este folosită de majoritatea filosofilor esteticii, atunci pitorescul va reprezenta un anumit fel de frumusețe în general, unul dintre gradele sau varietățile sale; dacă, totuși, considerăm frumusețea în sensul mai restrâns, popular, al cuvântului, atunci va fi pe picior de egalitate cu pitorescul, un fel de frumusețe în general În ambele cazuri, aceste concepte, desigur, nu sunt identice, dar nu există motive pentru a le opune, așa cum se face în abstract Rezumatul spune că Socrate - Socrate istoric, așa cum îl cunoaștem de la Xenofon - în discursurile sale despre frumos pornește din noțiunea de util Cu asta nu pot fi pe deplin de acord În conversația lui Xenofon dintre Socrate și un anume sculptor, găsim o întreagă teorie a frumuseții ca întruchipare a vieții După ce a discutat motivele acțiunii operelor de

artă asupra noastră, Socrate rezumă scopul artei cu cuvintele: imaginea operei spiritului") Această definiție pare foarte remarcabilă și am vrut mai ales să atrag atenția referentului asupra ei, întrucât mi se pare că ea coincide în multe privințe cu opiniile exprimate de referent însuși asupra acestui subiect Și, în general, o viziune similară asupra artei a fost adesea exprimată în ultima vreme de poeți (Bodeler, Polonsky) și filozofi N A Ivantsov și-a exprimat în acest fel obiecțiile față de referent Sarcina eseului tău, P D , a fost să răspundă la întrebarea: Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ ce este frumusețea, care este esența sau natura frumuseții? Analizând în continuare diverse teorii estetice, ajungi la concluzia că frumusețea nu este doar sentimentul nostru subiectiv, că frumusețea există pe lângă și în afara propriei noastre, că sentimentul de frumusețe are propriul substrat obiectiv, la fel cum vibrațiile obiective din afara noastră corespund senzațiile noastre sonore - aerul și corpurile sonore Vă puneți sarcina de a indica în ce constă această corespondență între fenomenele sau lucrurile naturii și simțul nostru subiectiv al frumuseții Ajungi mai departe la concluzia că, atât pentru simțul nostru subiectiv al frumosului, cât și pentru acele fenomene exterioare cărora le atașăm epitetul de frumos, este necesar să recunoaștem, poate, vreo bază substanțială comună, la fel ca și în baza de fenomene electrice recunoaşteţi unele ipostaze specifice problematice Acest lucru este exprimat de tine în teza ta j-em: "Teoriile parțiale ale frumuseții, luate separat, sunt insuportabile; dar din totalitatea lor decurge posibilitatea: de a recunoaște începutul frumosului, ca ceva ce pătrunde în viața lumii și își găsește propria dezvoltare în psihicul nostru Apropo, observ că îmi rămâne de neînțeles cum, din totalitatea teoriilor, din care o jumătate bună neagă existența principiului tău substanțial, pătrunzând în viața mondială, decurge posibilitatea recunoașterii lui Încheiați rezumatul dvs cu presupunerea că, pe baza începutului vostru substanțial de frumusețe, ipostaza dvs problematică, știința și filozofia ar putea da mâna, idealismul și realismul și-ar putea combina punctele de vedere Trebuie să remarc că, pe baza recunoașterii unui principiu substanțial, a unor ipostaze problematice, este puțin probabil ca știința modernă să fie de acord cu tine, străduindu-se să reducă ipostazele la minimum; în orice caz, atât pentru știință, cât și pentru filozofie, nu este nevoie să recunoaștem existența unei ipostaze problematice de care se poate dispensa, iar inutilitatea ei vorbește direct împotriva ei Și o astfel de teorie care explică fenomenele frumuseții fără începuturi substanțiale problematice sau ipostaze, după cum știți, există Nu voi intra aici cât de bogați sunt Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ sau insuportabilă, dar voi indica în termeni generali doar explicația care mi se pare cea mai plauzibilă Permiteți-mi să notez dinainte că judecățile despre fenomenele aparținând domeniului frumosului sunt adesea confundate și ascunse de lucruri străine, deoarece fenomenele în sine par adesea foarte complexe, afectându-ne din diverse laturi ale activității noastre spirituale Alte motive, în afara esteticului, dar acţionând concomitent cu ele, ne pot mitui şi vedea frumuseţea acolo unde cu adevărat nu este, sau invers - nu găsim frumuseţea cu adevărat existentă acolo unde, să spunem, sentimentul nostru moral sau doctrinele noastre sunt jignite Prin urmare, problema frumuseții trebuie dusă pe cât posibil în forma ei, ca să spunem așa, pură, iar apoi teoria estetică, pe care o împărtășesc, poate fi reprezentată aproximativ în următoarea formă generală Frumusețea este un sentiment subiectiv evocat în noi de astfel de fenomene, care ne produc o

impresie imediată a unei anumite conformări cu legea Corespunzător diferitelor tipuri de conformare la legi sau regularități, distingem și diferite feluri sau grade de frumusețe: frumusețe pur fizică, frumusețe organică și frumusețe spirituală, la cel mai înalt grad, doar câteva opere de artă excepționale Permiteți-mi să explic acest lucru cu câteva exemple Un cerc desenat cu o busolă ni se pare mai frumos decât unul desenat manual De ce? - Pentru că prindem la prima vedere că în prima o anumită lege se manifestă cu o claritate deosebită și observăm asta înainte de a descoperi că această lege constă în distanța egală a tuturor punctelor cercului față de centru Un exemplu și mai ilustrativ Iau o fâșie de hârtie, o pliez de câteva ori, apoi, fără foarfece în fața mea, o rup drept cu mâinile în așa fel încât să se obțină o siluetă care să nu aibă nici cea mai mică pretenție de eleganță Voi desfășura acum această fâșie și veți vedea o chenar, este adevărat, fără pretenții, dar cu greu veți argumenta că este într-o oarecare măsură frumoasă Frumusețea a apărut doar pentru că a existat o anumită regularitate, o anumită regularitate în așezarea liniilor Dacă aș avea foarfece, liniile ar fi mai corecte, iar tu ai avea o freză Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ dur este si mai frumos Voi aranja chiar liniile cu o anumită regularitate, voi introduce în ele un anumit caracter, o anumită curbă sau ruptură și voi atinge un grad și mai mare de frumusețe Toată această frumusețe este pur fizică De asemenea, determină armonia sau disonanța sunetelor, frumusețea în combinațiile de culori etc Voi lua un alt exemplu care a fost deja dat de unul dintre adversarii tăi De ce ne-ar face Falstaff, dacă l-am întâlnit în viață, o impresie respingătoare și de ce este frumos în portretizarea lui Shakespeare? Doar pentru că Shakespeare, în acțiunile sale aparent inconsistente, a reușit să găsească o anumită conformitate cu legea și să o exprime cu certitudinea și claritatea inerente geniului său; licențialitatea și nelegiuirea morală, ridicate la nivelul unei legi de dragul unui fenomen estetic, au dat o operă de artă în mâinile lui Shakespeare; urâțenia spirituală pentru simțul nostru moral, exprimată clar și legal, produce impresia unui anumit fel de frumusețe Nu voi da alte exemple, iar timpul nu-mi permite să dezvolt teoria în detaliu Dar din ceea ce am spus, sper să fie clar că conformitatea cu legea, adică o anumită uniformitate a fenomenelor pe care le percepem (care, la urma urmei, după toate probabilitățile, are un caracter utilitar), și nu este nici cea mai mică nevoie de niciun fundament de fond, de vreun "ceva" pătrunzător în viața lumii, de vreo ipostază AM Mironov a formulat obiecții atât față de alegerea de către domnul Boborykin a subiectului pentru eseu, cât și față de execuția acestuia El a subliniat că tema aleasă ca referent are un conținut prea larg pentru a fi luată în considerare suficient de complet într-un scurt rezumat, similar celui audiat în ședință Întrebarea discutată în rezumatul domnului Boborykin a fost interpretată din cele mai diverse puncte de vedere de către cei mai mari filozofi ai lumii antice și noi și, prin urmare, în opinia adversarului, oricine ar dori să-și ofere propria viziune asupra aceluiași subiect este obligat să-i familiarizeze pe ascultători, dacă nu cu toți, atunci cel puțin cu cel mai important dintre p Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ rezolvarea întrebării luate în considerare de la predecesorii săi - pentru a permite oricărui ascultător să vadă cât de nouă este viziunea lui (a referentului) asupra subiectului G Boborykin, crede adversarul, nu a îndeplinit în niciun fel această condiție necesară, alegând în mod arbitrar din toată varietatea de opinii existente asupra naturii frumosului doar câteva și omițând altele, nu mai puțin importante, cu

care cercetătorul trebuie să socoti Un alt motiv pentru a vorbi împotriva întregului rezumat al domnului Boborykin în ansamblu, în opinia domnului Mironov, este absența unui criteriu creat independent, din punctul de vedere al cărui referent ar avea ocazia să interpreteze natura frumuseții Reamintind faptul indicat de referentul bogăției și diversității extraordinare a teoriilor estetice din literatura vest-europeană, în contrast cu sărăcia extremă a literaturii ruse pe aceleași probleme, A M Mironov caută motivele acestui fenomen în faptul că vest-europeană filozofii au părăsit teoria estetică independentă , în timp ce cercetătorii ruși s-au ocupat doar de anumite probleme de estetică Pe de o parte, printre acei filozofi vest-europeni care la vremea lor au creat una sau alta teorie estetică independentă (cum ar fi, de exemplu, în Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Fischer, Schopenhauer etc , precum și în astfel de filozofi ai antichitatea clasică, ca Platon, Aristotel, Plotin etc), fiecare dintre aceste teorii estetice a fost o verigă complet firească și necesară în sistemul filosofic general, complex și integral al fiecăreia dintre ele Prin urmare, în rezolvarea unor astfel de întrebări de bază ale oricărei teorii estetice, cum ar fi problema naturii frumuseții, fiecare dintre acești filozofi, în fundamentele generale ale întregului său sistem filosofic, a avut criteriul necesar pentru a discuta atât aceasta, cât și toate celelalte întrebări de estetică care au apărut în cursul cercetărilor, drept urmare soluția lor în această sau acea direcție anume nu a fost arbitrară între acești filozofi, dar având - cel puțin din punctul de vedere al fundamentelor generale ale sistemului filosofic dat - o dreptul legitim de a exista Dimpotrivă, acei cercetători care, fără a crea auto- Q Întrebări de filosofie, carte Ő Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ teorie estetică demnă, care decurge din fundamentele generale ale unuia sau aceluia sistem filozofic, s-ar dori să vorbim nu mai puțin despre problema naturii frumuseții, adică cu privire la cea mai importantă dintre întrebările care alcătuiesc conținutul fiecărei teorii estetice, nu există un astfel de criteriu în realitate și însăși alegerea unuia sau altuia punct de plecare pentru rezolvarea întrebărilor puse este arbitrară și însăși soluția tuturor ele, de necesitate, sunt foarte nedeterminate Tocmai aceasta, determină cel mai mult, în opinia adversarului, faptul că în rezumatul ascultat al domnului Boborykin cei prezenți au avut ocazia să se familiarizeze cu o serie întreagă de considerații interesante și adesea pline de duh date de către autor, în timp ce însăși întrebarea despre natura frumuseții a rămas în esență încă neexplicată și nu a putut fi găsit un răspuns cert la aceasta Răspunsurile lui P D Boborykin către oponenții săi, în termeni generali, s-au rezumat la următoarele Referentul consideră că teoria "corespondenței" propusă de N V Bugaev este o încercare foarte reușită de a aduce într-o relație cauzală diferitele categorii ale vieții noastre mentale și de a conferi zonei frumuseții acea valoare mare pe care prea înguste empiristii și utilitarii încă nu recunosc pentru asta Propunerea (teza), la care a obiectat domnul Kalenov, are nevoie de o formulare diferită Cuvântul "subiectiv" ar trebui înlocuit cu cuvântul "creativ" În această formă, el exprimă concluzia, care confirmă întreaga evoluție a artei plastice Fără a-i recunoaște fidelitatea, ar fi greu de explicat contradicția / constând în faptul că obiectele reale, în sine urâte, se transformă în obiecte care trezesc în noi un sentiment de frumos, odată ce au trecut prin capacitatea reproductivă și creatoare a noastră suflet G Ivantsov, la începutul obiecțiilor sale, abia în mod adecvat - în opinia referentului - a început să joace

cu cuvântul "ipostas", folosit doar în locul în care se face o analogie între forța numită electricitate și aceea " ceva", ceea ce numim * frumusețea naturii, fără nicio interpretare mistică sau chiar idealistă Expresia "ipostas" pe care adversarul o poate înlocui cu oricare alta Referent Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ nicăieri nu acționează ca un apărător necondiționat al principiului izolat al frumuseții, revărsat în natură El dovedește doar necesitatea extinderii metodelor de investigare a chestiunii frumosului, recunoscând lipsa căruia adversarul său trăiește Întrucât există fenomene în natură care evocă emoții de un fel special în psihicul nostru, care nu pot fi confundate cu alte stări mentale, trebuie să căutăm și în afara noastră ceva în care se află cauza unor astfel de percepții Expunându-și părerile despre formarea conceptelor estetice, domnul Ivantsov repetă ceea ce referentul este suficient de conștient din toate acele monografii și chiar manuale în care susținătorii psihologiei experimentale și studiului empiric al vieții mentale au încercat să explice cursul dezvoltarea emoțiilor și ideilor noastre estetice Dar aceasta este doar prima jumătate a lucrării, care nu dă un răspuns la întrebările filozofului cu caracter stâncos Referentul subliniază insuficiența unei astfel de interpretări a subiectului la începutul studiului său și își rezumă punctele de vedere în prima teză, la care domnul Ivantsov nu a formulat nicio obiecție care să submineze relevanța și seriozitatea cerințelor filozofice tratarea domeniului frumuseții Concluzia principală a obiecțiilor domnului Mironov este că noi, rușii, nu ne putem permite să ne exprimăm asupra chestiunii frumuseții, deoarece nu avem propriile noastre sisteme filozofice Un astfel de motiv, potrivit referentului, este complet insuportabil Sistemele filozofice au influențat teoriile estetice; dar ele, la rândul lor, constituie pentru noi subiectul prelucrărilor critice Știm că majoritatea acestor sisteme, chiar celebre, nu fac decât să devieze studiul frumuseții de la calea directă, poluând-o cu propoziții a priori Latura științifică a studiului domeniului estetic datorăm în principal lucrărilor reprezentanților englezi (parțial germani) ai celei mai recente școli de psihologie experimentală În ceea ce privește partea filozofică a problemei, ea trebuie încă să stabilească principii fundamentale care să fie în strictă concordanță cu concluziile științifice Și în acest sens, orice sistem de gândire preconceput nu ar face decât să întunece sarcina tratării științifice și filozofice a tărâmului frumosului Autorul rezumatului nu și-a propus deloc să prezinte istoria ideilor și teoriilor estetice și s-a limitat la faptul că * Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ și-a concentrat analiza critică asupra celor mai importante puncte de dezacord în opiniile despre frumos El nu se consideră obligat să-și dea fără greșeală propria teorie El a vrut doar să extindă domeniul cercetării și să-l curețe de acele interpretări unilaterale, pe care el, după înțelegerea sa, le-a supus unei analize prealabile, fără a aștepta să se nască propriile noastre sisteme filosofice de gândire SXXVII Raportul ședinței din decembrie Ședința a fost deschisă la ora în Sala de Consiliu a Universității sub președinția tovarășului președinte L M Lopatin, cu secretarul A S A Abrikosova, N A Abrikosova, Yu P Barteneva, N V Bugaeva, V R Butske, G N Durdufi, V N Ivanovskago, N A Ivantsova, M S Korelina, S S Korsakov, N P-Postovskago, G A Rachinska, П P Sokolova, A A Tokarsky, Prinț S N Trubetskoy igg membrii concurenți - A A Andreeva, A V Drozdov și S G Shakh-Nazarov și vizitatori terți În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele: Citirea și aprobarea procesului-verbal al ședinței precedente Membrul activ A A Tokarsky a

citit un rezumat sub titlul: "Despre originea și dezvoltarea sentimentelor morale" Au avut loc dezbateri despre rezumatul citit, la care au participat: V R Butsk, V N Ivanovsky, L M Lopatin, S S Korsakov, Yu P Bartenev și S G Shakh-Nazarov Întâlnirea a fost închisă la ora seara CXXVIII Raport asupra adunării administrative anuale din ianuarie Ședința a fost deschisă la ora în Sala de Consiliu a Universității sub președinția lui N Ya membri actuali: A A Abrikosova, N A Abrikosova, A P Basistova, V R Butsk, V A Goltseva, G N Durdufi, V N Ivanovsky, Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ N A Ivantsova, P A Kalenova, L M Lopatin, V P Preobrazhensky, P V Preobrazhensky, G A Rachinsky, V P Serbsky și Prince S N Trubetskoy S-a hotărât reorganizarea secției critice și bibliografice a "Probleme de filosofie și psihologie", în sensul obținerii unei mai mari completitudini în rapoartele despre cărțile nou apărute de științe filozofice (atât în limba rusă, cât și în limbi străine) și eliminarea aleatoriei în selecție de recenzii, și încredințează managementul acestor departamente deșeuri reale membru A S Belkin Secretarul Societății, A S Belkin, a citit "Brief Report on the Activities of the Psychological Society for " întocmit de el Membru al comitetului editorial pentru publicarea revistei "Întrebări de filosofie și psihologie", șeful părții economice a publicației, A A Abrikosov a prezentat bilanțul pentru publicarea revistei în Citiți raportul comisiei de audit cu privire la treburile revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" Raportat: atitudinea Societății de arheologie din Moscova pentru nr și o copie a relației ministrului educației naționale cu Societatea de arheologie din Moscova pentru nr , cu o expresie a celei mai înalte mulțumiri față de societățile și instituțiile științifice din Moscova care au luat parte în depunerea medaliei comune de argint de la ei ѣnk pe mormântul de la Boz al regretatului împărat suveran Alexandru al III-lea Lui H N Lange i s-a raportat o scrisoare, în care acesta își exprimă acordul de a prelua editarea traducerii "Meditationes" de Descartes, realizată de Polinkovsky, și informează că traducerea, editată în final, va fi trimisă la sfârșitul lunii martie , și, de asemenea, că este gata să scrie o introducere istorică o filozofică la traducerile lui Descartes pe care Societatea de Psihologie a decis să le publice S-au organizat alegeri pentru membrii comisiei de audit pe afaceri economice a revistei "Probleme de filosofie și psihologie" pentru USD Au fost aleși aceleași persoane ca și în anul precedent: carte S N Trubetskoy, P V Preobrazhensky și P A Kalenov În cazul în care unul dintre membrii comisiei a părăsit Moscova, V A Goltsev a fost ales membru candidat al comisiei de audit Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ S-au organizat alegeri pentru membrii comisiei pentru acordarea unui premiu stabilit de regretatul deyst membru Societatea D A Stolypin Cei aleși au fost: N A Ivantsov, V P Preobrazhensky, L M Lopatin și N A Umov Președintele Societății, N Ya Grot, a raportat că în acest an, , se împlinesc de ani de la moartea lui Hugo Grotius, iar în viitor, , de ani de la nașterea lui Descartes, de ani de la nașterea lui Leibniz și ani de la moartea lui Read, și a sugerat ca membrii Societății să citească o serie de eseuri despre filozofii numiți Societatea a reacționat cu simpatie la propunerea președintelui, iar următoarele persoane au fost de acord să facă rapoarte: V A Goltsev - despre Hugo Grotsia, V P Preobrazhensky - despre Leibnitz, N Ya Grot și N A Ivantsov - despre Descartes În memoria lui Descartes, se propune organizarea unei întâlniri publice Ședința s-a încheiat la ora : Scurt raport despre activitățile Societății de Psihologie din Moscova pentru

Componența Societății În cursul anului , în Societate au avut loc următoarele schimbări: i) Societatea a pierdut doi membri - un membru de onoare Herman cf Helmholtz și membru activ al HI Nersesov; în plus, arhimandritul Antonie, de bunăvoie, s-a retras din rândurile membrilor cu drepturi depline ai Societății;) în şedinţa executivă anuală din ianuarie au fost aleşi membri de onoare: prof A Ya Kozhevnikov, H N Strahov, gr L N Tolstoi și Eduard f Hartmann; apoi, pe parcursul anului, au fost aleși membri titulari: prof N A Umov, prof A I Kirpichnikov și A Ya Efimenko; Membrii concurenți: S G Shakh-Navarov, Yu I Gliki, M X Sventitskaya, A V Drozdov și A A Malinin și membrul concurent A t Hartwig a trecut la numărul de membri corespunzători Conform modificărilor indicate și revizuirii de către Consiliul Societății la aprilie a listei de membri, până la ianuarie , Societatea este formată din membri de onoare, iar membri fondatori, Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ de membri titulari, de membri competitivi și membri corespondenți, dintr-un total de persoane Consiliul Societății La ianuarie , în ședința administrativă anuală, au avut loc alegeri pentru funcționarii Societății pentru al patrulea trieniu, care au fost aleși în funcțiile de: președinte - N Y Grot, tovarăș președinte - L M Lopatin, tovarăș candidat Președinte - S S Korsakov, secretar - A S Belkin, secretar asistent - V N Ivanovsky, bunuri candidate, secretar - L Tokarsky, trezorier - N A Abrikosov, bunuri, trezorier - A A Abrikosov, bunuri candidate, trezorier - G A Rachinsky, bibliotecar - A G Petrovsky și redactorul temporar al Societății Trudov* - V P Preobrazhensky; membri ai comisiei de audit pentru jurnalism "Întrebări de filosofie și psihologie" pentru - prințul S H Trubetskoy, P V Preobrazhensky și P A Kalenov Întâlniri În anul trecut, Societatea de Psihologie a avut J ședințe, dintre care administrative și ordinare, iar la una dintre ele au fost admiși oaspeți conform notelor membrilor Societății În cadrul și în afara ședințelor obișnuite, au fost raportate și discutate următoarele mesaje: P A Kalenova Argument între rațiune și credință Carte D N Tserteleva Spațiul și timpul sunt ca niște forme de fenomene A A Tokarsky La problema asocierii ideilor B A Goltseva Despre tratatul lui Fullier "Psihologia ideilor-forțe" A A Tokarsky Rolul voinței în procesul mental N Ya Grota Cam timpul (două mesaje) B R Butske Analiza condițiilor numărului în asociere de idei P D Boborykin Frumusețea naturii B N Chicherina Spațiu și timp A A Tokarsky Despre originea și dezvoltarea sentimentelor morale O întâlnire a fost dedicată discuției despre mesajele menționate mai sus ale lui N Ya Grot și o întâlnire (noiembrie) a fost organizată cu ocazia împlinirii a de ani de la moartea lui Samuil Pufendorf și a ani de la moartea micului filozof rus G S Skovoroda La această întâlnire, dr V A Goltsev a citit mesajul despre S Pufendorf, iar președintele - Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ A citit raportul trimis de doamna A Ya Efimenko despre G S Skovorod "Proceedings* and Editions of the Society În , Societatea a publicat Op Kuno-Fischer "Arthur Schopenhauer", traducere de Grum Grzhimailo (ediția I) și "Introducere în filosofie" de F Paulsen, traducere de N Titovsky În plus, Societatea a început să publice o traducere a lucrărilor lui Schelling "On Free Will" și "Bruno" și ediția a II-a a Op Kuno-Fischer pe Schopenhauer De asemenea, s-a decis publicarea într-o singură carte "Méditations" - Descartes în traducerea lui Polinkovsky, editată de prof H N Lange și prima parte a "Principia philosophiae" de Descartes, tradusă de V N Ivanovsky Jurnal În , Societatea a continuat să publice, conform programului anterior, revista Questions of Philosophy and Psychology, care trecuse în

proprietatea sa Nu s-au produs modificări în componența comitetului editorial În total, în cursul anului , au fost publicate de articole originale și o traducere; erau de angajati Societatea a luat parte la depunerea unei coroane de flori la mormântul din Boz al regretatului împărat suveran Alexandru al III-lea, împreună cu alți douăzeci și doi de oameni de știință moscoviți și societăți și instituții artistice, iar președintele acesteia, N Ya Grot, a fost unul dintre cei trei deputații aleși să depună coroana Societatea a participat la onorarea următoarelor persoane și instituții: profesori ai Universității din Moscova N I Storozhenko și A Ya Kozhevnikov cu ocazia împlinirii a de ani de activitate științifică, Primul Congres al Artiștilor și Iubitorilor de Artă în ziua deschiderii acestuia și Societatea Filologică Harkov cu ocazia cinstirii memoriei lui G S Skovoroda Societatea i-a prezentat fostului editor al revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" A A Abrikosov o adresă cu o expresie de mulțumire pentru publicarea revistei timp de patru ani și transferarea lui gratuit în proprietatea Societății de Psihologie · ' Cu ocazia morții unui membru de onoare al Societății, prof Universitatea din Berlin G f Helmholtz, Societatea a trimis o scrisoare de condoleanțe Universității din Berlin Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Raportul de numerar al Trezorierului Societății de Psihologie din Moscova din ianuarie până la ianuarie Rămas pe ian · °w Primit în : Contribuții la acțiune membru R- " membrii competiţiei " J Indemnizatie de la Universitate -: Din vânzarea "Trudov" și "Izdaniy" OO J Insulele - De la biroul jurnalului "Întrebările lui Philos și Psycho L " - J Cu curent sch I V Juncker și K - Dobânda pe capitala Insulei - S' Total primit , - Eliberat în : La ședințele Societății o- Pentru cărți și reviste pentru bibliotecă IO " publicații în ziare " tipărirea formularelor etc " "protocoale de O-va U " papetarie, oficiu postal cheltuieli, etc ! Pentru tipărirea traducerii op Kuno-Fischer " "" Paulsen θ Panikhida și abonamentul la o coroană de flori Im- Împăratul Alexandru al III-lea - Adresa acțiunii membru al O-va A A Ab- rikosov - Conform birouri de jurnal "Întrebările lui Phi- los și Psychol Pe tehnologie sch I V Juncker și Co · ib Despre contribuția Moscovei Banca de contabilitate Rămas pe ian - Λ ; eu! Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Mișcarea capitalului Societății: í a) Capitalul Societății Psihologice în sine La ianuarie a constat în: contribuția lui Mosk Contabilitate Borcan pe tehnologie sch I V Juncker și Co la vistierie N A Insulele Abrikosov Contabilitate Borcan pe tehnologie sch I V Junker și Co la vistiernicul Societăţii La ianuarie , în ciuda costului publicării a de ruble i k mai multe despre) Premiul capital al lui D A Stolypin La ianuarie , a constat în: În depozit în Mosk Accounting Bancă pe an inclus °/o incl Ianuarie a fost c) Jurnalul de capital "Întrebări de filozofie și psihologie" La ianuarie , a constat în: pe tehnologie sch I V-Junker și K - De la ianuarie , era alcătuită din: natek, sch I V Juncker și Yu Următorul mai putin de - U Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ XXXX Raportul ședinței din februarie Ședința a fost deschisă la ora în Sala de Consiliu a Universității sub președinția tovarășului președinte L M Lopatin, cu secretarul A S Belkin, în prezența domnilor membri actuali: A A Abrikosova, A V Adolf, N V Bugaeva, V R Butske, G N Durdufi, V N Ivanovsky, N A Ivantsova, P A Kalenova , S S Korsakov, V P Preobrazhensky, P V Preobrazhensky, N P Postov-skago, G A Rachinsky, θ A Savey-Mogilevich, V P Serbsky, θ A Smirnov, N I Timkovsky și A A Tokarsky, gg membri-concurenți: A A Andreeva, Prinț D P Lvov, V N Faminskago și S G Shakh-Nazarov și invitați conform notelor membrilor D Ch P A Kalenov a citit un rezumat

sub titlul "Viața ca luptă morală" Secretarul Societății a raportat că prof N A Umov a fost de acord cu o întâlnire publică în în memoria lui Descartes pentru a citi un eseu despre teoriile fizice ale lui Descartes L M Lopatin a anuntat ca intentioneaza sa citeasca Ref pe tema: "Descartes, ca întemeietor al spiritismului" A avut loc o dezbatere pe marginea rezumatului citit de P A Kalenov, la care au participat A A Tokarsky, S S Korsakov, L M Lopatin, N V Bugaev, N A Ivantsov, P V Preobrazhensky și vizitatorul extern Sokolov Întâlnirea a fost închisă la ora seara XXXX Raport al ședinței publice din martie , cu ocazia împlinirii a zece ani de la înființarea Societății Ședința a fost deschisă la ora în sala de adunări a Universității sub președinția lui N Ya Grot, cu secretarul A S Belkin, în prezența membrului de onoare M M Troitsky, gg membri actuali: A A Abrikosova, N A Abrikosova, A P Basistova, M V Bezobrazova, N V Bugaeva, V R Butske, V A Wagner, K N Wentzel, A N Veselovsky, V E Giatsintova, V A Goltseva, N E Jukovski, V N Ivanovskago, N A Ivantsova, P A Kalenova, S S Kor- Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Sakov, O V Leonova L M Lopatina, gr I A Mamun, N P Postovsky, V P Preobrazhensky, P V Preobrazhensky, G A Rachinsky, V K Rota, θ A Savey-Mogilevich, V P Serbsky, θ A Smirnova, A A Tokarsky, Prinț S N Trubetskoy și E A Schmidt, gg membri-concurenți: I D Remezova și S G Shah - Nazarov, membru corespondentul A θ Hartwig și un public numeros În cadrul ședinței s-au întâmplat următoarele: Secretarul Societății a citit "Review of the Activities of the Psychological Society" din ultimul deceniu Președintele Societății, N Ya Grot, a citit un discurs sub titlul: "Bazele vieții și activității morale" D h P V Preobrazhensky a făcut un raport: "Unele caracteristici ale laturii psihologice a vederii" Mesajul a fost însoțit de o demonstrație a unui fel de iluzie vizuală D h prof A N Veselovsky a ținut un discurs: "Despre Voltaire ca gânditor" (cu ocazia împlinirii bicentenarii de la nașterea lui Voltaire în) După discursul lui A N Veselovsky, pe ecran au fost afișate portrete ale lui Voltaire Întâlnirea a fost închisă la ora : seara Biblioteca "Runivers" Revizuirea activităților Societății de Psihologie din Moscova pentru primul deceniu (-) *) m g Pe ianuarie a acestui an se împlinesc zece ani de la înființarea Societății de Psihologie, dacă ianuarie este considerată ca atare, când Societatea noastră a avut prima ședință Societatea a decis să amâne până astăzi sărbătorirea primei ei aniversări și mi-a revenit, în calitate de secretar al Societății, să vă prezint o privire de ansamblu asupra activităților Societății în primii doi ani de existență Voi vorbi mai întâi despre înființarea Societății de Psihologie Ideea necesității de a înființa o societate la Universitatea din Moscova pentru dezvoltarea psihologiei și a altor științe filozofice conexe i-a aparținut profesorului de filozofie al Universității noastre M M Troitsky Această idee a fost susținută de alți profesori ai Universității din Moscova, iar dintre ei, împreună cu prof M M Troitsky, au fost fondatorii Societății Psihologice Aceştia au fost profesori: D N Anuchin, A, II Bogdanov, N V Bugaev, N A Zverev, M M Kovalevsky, A Ya Kozhevnikov, G E Kolokolov, V A Legongt, V t Miller, S A Muromtsev, N I Storozhenko, S A Usov, F t Fortunatov, A I Chuprov și θ P Ea-remetevski *) Citit de secretarul Societății A S Belkin la o ședință publică din martie Biblioteca "Runivers" REVISTA ACTIVITĂȚILOR DE LA MOSCOVA PSIHOLOG SOCIETATE La ianuarie , au solicitat Consiliului Universității din Moscova o cerere de petiție către Ministerul Educației Publice pentru înființarea unei noi societăți științifice la Universitatea din Moscova sub numele de "Psihologic" "Psihologia", scriau ei în această petiție, "este recunoscută pe bună dreptate ca

bază comună a tuturor științelor filozofice și a multor discipline care depășesc sfera filosofiei în sens strict; a fost supusă în ultima vreme unei asemenea prelucrări multifațete, care a reunit în mod firesc multe dintre științele predate în diverse facultăți, precum: psihologia umană, istoria literară, lingvistica comparată, enciclopedia dreptului, dreptul de stat, dreptul penal, statistica, zoologia, antropologia , fiziologia creierului și a sistemului nervos, psihiatrie, medicină legală și altele Având în vedere această convergență a științelor indicate pe baza întrebărilor psihologice, reprezentanții lor din diferite facultăți ale Universității Imperiale din Moscova au propus înființarea unei "Societăți psihologice" la Universitatea menționată mai sus, care să le permită să combine lucrări disparate de psihologie natura pentru a extinde și a dezvolta fructuos psihologia în compoziția, aplicațiile și istoria sa, precum și pentru diseminarea cunoștințelor psihologice în Rusia Membrii Consiliului au fost destul de simpatici cu ideea de a înființa o nouă societate științifică la Universitate și au decis să solicite permisiunea de a înființa o Societate de Psihologie la Universitatea din Moscova și pentru aprobarea proiectului prezentat al Cartei acesteia Ministerul Educației Publice a respectat petiția Universității din Moscova, iar la iulie , Ministrul Învățământului Public a aprobat Carta Societății Psihologice La ianuarie , membrii fondatori ai Societății de Psihologie s-au întâlnit pentru prima dată Această primă întâlnire a avut un caracter pur organizatoric În primul rând au fost aleși membrii Consiliului Societății Fondatorul Societății, M M Troitsky, a fost ales președinte, iar B A Legonin, secretar - N A Zverev și ca secretar asistent - N Anuchin Atunci a fost Biblioteca "Runivers" REVIZIA ACTIVITĂȚILOR DE LA MOSCOVA PSIHOLOG SOCIETATE s-a ales ca loc de întâlniri: închis - clădirea Universității Noi, și public - Vechea, și s-a hotărât să se țină ședințe anuale la ianuarie, în ziua deschiderii Societății, care se oficiază acum: la ianuarie , Societatea organizează o întâlnire administrativă anuală În cele din urmă, membrii fondatori, având grijă să atragă în activitatea Societății cel mai mare număr posibil de forțe științifice, au schițat de persoane pentru alegerea ca membri cu drepturi depline ai Societății Toate aceste persoane au fost alese în ședința din martie , iar unul dintre noii membri, N A Abrikosov - a fost ales apoi ca trezorier al Societății și este încă membru al acesteia De atunci, Consiliul Societății, care este ales conform Cartei pentru ani, a fost reales de ori: în , și Primul președinte, fondatorul Societății, M M Troitsky, precum și colegul președinte V A Legonin, nu au vrut să candideze pentru al doilea trieniu, iar Societatea, după ce a început la ianuarie , să aleagă membri ai Consiliului de Societatea, i-a ales pe M M Troitsky și V A Legonin drept membri de onoare în semn de recunoștință pentru activitățile lor în beneficiul Societății de Psihologie Pentru al doilea trieniu, au fost aleși: ca președinte - Ts I Grot, care încă poartă atribuțiile președintelui, și N A Zverev ca tovarăș al președintelui În prezent membru al Consiliului Societății, ales ianuarie , intră următoarele persoane: președinte - N Ya Grot, tovarășul președintelui - L M Lopatin, candidat vicepreședinte - S S Korsakov, secretar - A S Belkin, secretar adjunct - V N Ivanovskiy, candidat secretar asistent-A A Tokarsky, trezorier-N A Abrikosov, prietenul său A A Abrikosov, Trezorier candidat - G A Rachinsky, bibliotecar - A G Petrovsky și vremuri? Editorul-șef al Societății Trudov este V P Preobrazhensky În ceea ce privește numărul membrilor Societății, acesta este în continuă creștere În total, Societatea a numărat de persoane drept membri în ultimii ani; in prezent, dupa

decesul unora dintre ei si retragerea din calitatea de membru al altora, este format din J persoane Dintre aceștia, sunt membri de onoare, dintre care ruși și anume: M M Troitsky, V A Legonin, A A Kozlov, V S Solovyov, I M Sechenov, B N Chicherin, A Z^ Biblioteca "Runivers" REVISTA ACTIVITĂȚILOR DE LA MOSCOVA V PSIHOLOG SOCIETATE Kozhevnikov, H N Strahov și gr L N Tolstoi, și străini: A Bon, V Wundt, Ed cf Hartman, Em Dubois-Rey-mon, voi Ribot, S Rite, Henry Sidgwick și Ed Zeller Societatea are apoi xi membri fondatori, de membri activi, de concurenți și corespondenți Trec la activitățile Societății I S-a exprimat în primul rând în lectura de la întâlnirile sale de rezumate despre științele filozofice și în discuția acestor rezumate Societatea și-a început activitatea științifică de la cea de-a doua întâlnire, organizată în comun cu Societatea Iubitorilor de Literatură Rusă la februarie , în memoria lui Giordano Bruno cu ocazia așezării unui monument la Roma De atunci, această muncă a continuat neîntrerupt și cu succes În decursul unui an, Societatea a avut doar de întruniri Numărul lor este repartizat de-a lungul anilor astfel: în au fost J întâlniri; în , a existat o oarecare acalmie în activitățile Societății, care s-a produs ca urmare a plecării în străinătate a președintelui de atunci al Societății, M M Troitsky: anul acesta au avut loc doar ședințe; dar în numărul întâlnirilor a crescut la ; în și a ajuns la ani; in anii urmatori a fost ceva mai putin, dar pentru asta a ramas mai constant si anume, in ultimii patru ani au fost circa intalniri pe an La februarie , Societatea și-a sărbătorit cea de-a suta întâlnire Dintre aceste de întâlniri administrative, au fost doar ; în rest, au fost citite și discutate rezumate În total, la primele ședințe au fost realizate de referate, care pot fi distribuite în felul următor în funcție de subiectele speciale ale studiilor Societății: i În domeniul Psihologiei pot fi adăugați de arbitri >Istoria filosofiei " "Etica " - " Metafizica , " - "Teoria cunoașterii II", " Estetica IO" Biblioteca "Runivers" REVIZIA ACTIVITĂȚILOR DE LA MOSCOVA PSIHOLOG SOCIETATE Spre domeniul Psihopatologiei "Filosofia istoriei și alte științe)) Logica referi ")) Din această listă este clar că Societatea Psihologică își poartă pe bună dreptate numele: în psihologie a făcut mult mai multe rapoarte decât în alte științe filozofice De asemenea, se poate observa că rezumatele citite la ședințele Societății au fost adesea determinate de interesul predominant la acea vreme pentru o anumită problemă filozofică; uneori, un rezumat reușit citit de cineva a determinat alți membri ai Societății să facă rapoarte pe același subiect, iar o întrebare științifică pusă spre rezolvare a dus la elaborarea alteia Astfel, în și Societatea a discutat problema liberului arbitru; în legătură cu această întrebare au fost citite mai multe eseuri despre hipnotizare, unele dintre ele însoțite de o demonstrație de experimente despre hipnotizare În au fost făcute mai multe comunicări cu privire la problema originii adevărurilor matematice În , apariția cărții de prof A I Vvedensky despre "limitele și semnele animației", a provocat o serie de eseuri dedicate analizei prevederilor Prof Vvedensky În sfârșit, în ultima vreme, s-au făcut mai multe comunicări pe tema spațiului și timpului În plus, Societatea a organizat întâlniri speciale în memoria filosofilor eminenți Astfel, la februarie , Societatea Psihologică, după cum am spus, a ținut o ședință publică în memoria lui Giordano Bruno; octombrie - PU "ședință publică în memoria filozofului rus K D Kavelin; La februarie , Societatea a avut o ședință publică cu ocazia aniversării juvenile a nașterii lui Schopenhauer; noiembrie - cu ocazia împlinirii a de ani de la moartea lui Sam Pufendorf și a -a aniversare de la moartea micul filosof rus Grieg Savv

Tigăi Anul viitor Societatea se gândește să organizeze o ședință solemnă cu ocazia împlinirii a de ani de la nașterea lui Descartes II În al doilea rând, activitatea Societății constă în publicarea lui Trudov Primul număr al Trudov a fost publicat la Întrebări de filosofie, carte, A Biblioteca "Runivers" REVISTA ACTIVITĂȚILOR DE LA MOSCOVA PSIHOLOG SOCIETATE i și conțineau mesaje citite la o întâlnire publică în memoria lui Schopenhauer Prin emiterea acestui număr, Societatea a început să lucreze pentru a atinge cel de-al doilea obiectiv al activității sale - diseminarea cunoștințelor psihologice și filosofice în Rusia La acel moment, Societatea nu avea încă suficiente fonduri și a fost nevoită să publice primul număr al lui Trudov pe credit Dar publicarea sa a dat roade în curând și a devenit posibilă începerea publicării edițiilor a -a și a j-a Al doilea număr a inclus o traducere a lucrării lui Kant "Prolegomene pentru orice metafizică viitoare", realizată de V S Solovyov, și lucrarea lui Kuno Fischer "Critica filosofiei lui Kant", tradusă de N A Ivantsov, al treilea - rezumate ale membrilor Societății, citite pe problema liberului arbitru Al doilea număr a trecut prin două ediții Al -lea număr conține traducerea Operelor filosofice alese ale lui Leibniz, al -lea - traducerea Eticii lui Spinoza, realizată de N A Ivantsov Ambele ultime ediții au fost publicate sub redacția lui V P Preobrazhensky În curând va apărea cel de-al -lea număr, care va consta în traduceri ale lucrărilor lui Schelling "Bruno" și "Despre liberul arbitru", realizate de Radlov Trebuie adăugat că membrii Societății Vl IV Stein, care are la Sankt Petersburg tipografia lui și fototipul a donat cu amabilitate portrete fototip ale filosofilor pentru fiecare număr al Trudov al Societății Pe lângă "Trudov", Societatea a întreprins o serie de "publicații" Până acum au fost publicate următoarele: "Eseuri în psihologie" de Gefding, "Introducere în filosofie" de Paulsen și prima ediție a lucrării lui Kuno Fischer "Arthur Schopenhauer" Cel de-al doilea număr al acestei lucrări este în curs de tipărire în prezent, urmând să fie lansat în curând, publicarea traducerilor din "Meditații" și cartea I "Fundamentals of Philosophy" de Descartes; traducerile vor fi precedate de o introducere istorică și filozofică scrisă de prof H N Lange III A treia latură a activității Societății de Psihologie a fost exprimată în publicarea revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" La o ședință a Societății din decembrie , președintele a raportat că A A Abrikosov se adresează Societății cu o propunere de a participa la publicarea unui jurnal filosofic pe care îl întreprinde și a acceptat acoperirea posibilelor pierderi asupra sa Societatea cu multumiri Biblioteca "Runivers" REVIZIA ACTIVITĂȚILOR DE LA MOSCOVA PSIHOLOG SOCIETATE Nosty a acceptat această propunere, cu atât mai mult că la aceeași ședință o scrisoare a regretatului Dm Ark Stolypin, cu propunerea de a dona de ruble Societății, din care i-au fost alocate pentru un premiu pentru un eseu despre filosofia științelor de O Kont și de ruble pentru a acoperi costurile de publicare a unui reviste filosofice sau a altor posibile publicații ale Societății Cartea a I-a a revistei a apărut în noiembrie și s-a vândut atât de repede încât a trebuit să apară într-o a doua ediție Apoi a fost publicată revista, întrunind o simpatie din ce în ce mai vie în societatea rusă și din ce în ce mai puțin nevoită să compenseze deficitul din partea editorului În cele din urmă, numărul abonaților a crescut atât de mult încât existența revistei putea fi considerată sigură, iar editorul ei A A Abrikosov a donat în noiembrie jurnalul, împreună cu toate proprietățile sale, în proprietatea Societății, care își continuă publicarea Psiho Generalul, simțind o profundă recunoștință lui A A

Abrikosov atât pentru publicarea, cât și pentru transferarea gratuită a jurnalului în proprietatea Societății, i-a adus o adresă de mulțumire la februarie Până la de angajați participă în prezent la jurnal Articolele din acesta constau în mare parte din comunicări citite în Societate Prin achiziționarea propriei reviste, Societatea Psihologică a reușit să unească și mai multe forțe științifice ruse care lucrează la rezolvarea problemelor psihologice și filozofice în general, decât ar putea face prin întâlnirile sale; publicând în reviste rezumate citite la întâlnirile sale și rapoarte despre dezbaterile provocate de rezumate, Societatea a făcut posibilă urmărirea lucrărilor sale științifice tuturor celor interesați de științe filozofice, nu numai care locuiesc la Moscova, pentru care Societatea a deschis cu ospitalitate ușile întâlnirilor sale IV În , după cum spuneam, a fost înființată de regretatul Dm Ark Stolypin, un premiu de de ruble, pentru emiterea unui eseu pe tema "O revizuire critică a poziției lui Og Comte despre coincidența naturală a legilor primitive ale naturii anorganice cu legile de bază ale vieții organice și despre străduința întregii cunoștințe umane către logica și * Biblioteca "Runivers" e REVIZIA ACTIVITĂȚILOR DE LA MOSCOVA PSIHOLOG SOCIETATE unitate științifică Jumătate de preț a fost acordat în mai lui BN Chicherin pentru eseul său "Filosofia pozitivă și unitatea științei" Dm Ark Stolypin a dorit să desemneze și cealaltă jumătate a premiului pentru eliberarea unui eseu pe aceeași temă Termenul de depunere a eseurilor a expirat la ianuarie a anului în curs, iar în prezent comisia aleasă de Societate are în vedere eseul depus pentru premiu V Revenind la situaţia financiară a Societăţii, vedem că aceasta este destul de favorabilă Până la ianuarie a acestui an, societatea avea un capital de de ruble k Dintre acestea, Societatea Psihologică însăși deține de ruble k ; Capital premium Stolypin ruble k și revista "Întrebări de filosofie și psihologie" p k Intrând acum în cel de-al doilea deceniu al existenței sale și privind înapoi la trecut, Societatea de Psihologie, se pare, poate recunoaște pe bună dreptate că munca sa este de a atinge cele două obiective pentru care a fost fondată, și anume de a uni forțele științifice ruse care lucrează în domeniul psihologiei și al altor științe filozofice și pentru diseminarea cunoștințelor psihologice și filosofice în Rusia, a fost însoțită de un oarecare succes Acest lucru este dovedit atât de numărul de membri ai Societății, cât și de numărul mare al ședințelor acesteia, cât și de numărul de rezumate citite și discutate la acestea, precum și de publicarea "Lucrărilor" și "Edițiile" Societății, precum și publicarea unui jurnal filozofic Pe de altă parte, a răspuns fără îndoială interesului trezit în societatea educată rusă pentru cunoașterea filozofică; acest lucru poate fi dedus atât din succesul revistei și publicațiilor Societății, cât și din prezența de bunăvoie la ședințele acesteia, care uneori, ca și astăzi, atrag un public numeros Dându-și seama că activitatea sa din primii ani nu a fost zadarnică, Societatea de Psihologie, cu speranța mai mare de succes, va continua să lucreze pentru dezvoltarea și diseminarea cunoștințelor filozofice în Rusia Biblioteca "Runivers" Anunț de la biroul revistei Prin biroul revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" (Moscova, Arbat, Spasopeskovskiy per , D Rastsvetova) puteți obține următoarele cărți: Abrov, Nick -De la Marsilia la Odesa prin Atena și Constantinopol Impresii și note Pret p , s banda p k Astafiev, P E - Din rezultatele secolului M Prețul este de rub , de pe bandă rub copeici - Nationalitate si sarcini umane generale M Pret k , din banda de copeici - Suferința și bucuria vieții M Pret k , din banda copeici - Bunul public în rolul principiului suprem al vieții morale M

Ts k , din banda k - Despre chestiunea liberului arbitru M Ts k , trad k - Sentimentul ca principiu moral M Ts k , trad k - Învățăturile contelui L N Tolstoi în întregime a -a ed M C k k -Credință și cunoaștere în unitatea viziunii asupra lumii ΔI C p k , s banda p k Bakon -Opere adunate Perov Bibikova, vol I și II Preț ruble, per transfer cop Bita -Cercetari fiziologice asupra vietii si mortii Transl Bibikov C p k , pentru transfer k Goluri, Ad - Istoria economiei politice, tradus Bibikov Preț pentru t ruble, pentru transfer k Bony, prof -Hipnotism Cercetări fiziologice și psihologice Traducere cu completări de P Mokievsky Ed al -lea SPb Pret rub , cu traducere frecare cop Walter, I A - Principalul motor al eredității M Preţ copeici, cu presă cop Vvedensky, Alexei Iv - Starea actuală a filosofiei în Ger manie şi Franţa Ts p , s banda p k - Discurs înainte de susținerea disertației: "Credința în Dumnezeu, originea și fundamentele ei " M Ts k , p k - Demonion of Socrates Etude on the history of antic philosophy Ts k , sj k - a filozofiei religioase a lui Viktor Dmitrievich Kudryavtsev Ts k , s k - caracter, compoziție (prezentare concisă) și semnificația filozofiei lui V D Kudryavtsev-Platonov, Ts caracteristici: "Papa Leon al XIII-lea după recenziile contemporanilor săi" C, p , cu bandă p k - Eseu despre filosofia franceză modernă Prețul pe cea mai bună hârtie este de ruble, pe hârtie simplă rublă k , pe bandă k Windelband - Istoria filosofiei antice; cu aplicația Windelband - Augustin și Evul Mediu și Fullier - Istoria scolasticii Ts p , s banda p k u Wundt, V - Hipnotism și sugestie Traducere cu el N Kolubovskaya Ed jurnalul "Probleme de filosofie" M Pret copeici, copeici pentru expediere Gilti, K - Fericire Eseuri populare de filozofie morală, trad din ediția a IV-a germană A, Ostrogorsk, Sankt Petersburg, Preț k , din alee õ la Gilyarov, A N - Surse despre sofişti Platon ca martor istoric I Metodologie şi mărturii despre sofişti Kiev Preț ruble k , s banda p k -Hipnotism conform Biblioteca "Runivers " nuyu al școlii Charcot și al școlii psihologice (-) Ts p , s banda p de copeici: Godlevsky, S - Fundamentele dezvoltării moderne SPb , C kop cop Goltsev, V A - Despre art Note critice C p , s banda p la Graham, G J-J Rousseau, viața, lucrările și mediul său M Pret p , pe banda k Grot, Ya Ya - Critica conceptului de liber arbitru în legătură cu conceptul de cauzalitate M Pret k , din banda cop - suflete în legătură cu învățăturile moderne despre putere Experiență de construcție filozofică Odesa, Pret cop , cu ker k - semnificaţia ştiinţifică a pesimismului şi optimismului ca viziune asupra lumii Prelegere publică Odesa, Ts ZO k , Trad de copeici - Semnificația sentimentelor în cunoașterea și activitatea unei persoane Vorbire M Pret copeici, cu traducere k -Principalele întrebări de filosofie ale secolelor al XV-lea și al XVIII-lea Zece prelegeri publice susținute la Muzeul Politehnic (litografie) M C p p k - Baza datoriei morale IV Forme tipice de eudemonism C k , banda s k - Congresul psihologic la Paris C k , s banda k -Ce este metafizica? C k , banda s k -Despre sarcinile jurnalului C k , s banda k - Sarcini vitale ale psihologiei C k , banda s k sv i cô i - Ideile morale ale timpului nostru (Pr Nietzsche și Lev Tolstoi) a -a ed Pret k , din banda k Guyot, M - Originea ideii de timp Studiu psihologic Perv din franceza A I E-va Smolensk, Preț copeici, per traducere cop Danilevsky, N Ya -Darwinism Studiu critic T I, partea și Sankt Petersburg Preț ruble k Pentru expediere p - Culegere de articole politice și economice SPb Pret ruble, din banda frecați cop Debolsky, N G - Problema originii omului din punctul de vedere al biologiei și eticii SPb Pret copeici, din trad k - Despre binele suprem sau despre scopul suprem al

activității morale Studiu critic SPb Pret ruble cop , cu transfer p k - Despre pregătirea părinţilor şi educatorilor pentru munca de creştere a copiilor SPb C k , din banda k -Filosofia viitorului gânduri despre începutul, subiectul, metoda și sistemul său SPb Pret rub k , s banda p k - Filosofia formalismului fenomenal I Metafizica Emisiune SPb Pret rub kop , încuiat k - Fundamentele filozofice ale educaţiei morale SPb Pret k , trad k Iberweg-Heinze - Istoria noii filosofii într-un eseu concis Tradus din a -a ed I Kolubovski În anexă, eseuri despre filozofie printre cehi, polonezi și ruși și două indici SPb Pret ruble, din banda p k Kabanis -Relația dintre natura fizică și morală a omului, pene Bibikov t C p k , per transfer k Ikar, Dr - O femeie în menstruație Studiu în psihopatologie și medicină legală Pe cu fr ed A Dokhman Kazan, Preț ruble, de la trad frecați cop -Kazansky, A P - Învățătura lui Aristotel despre semnificația experienței în cunoaștere Odesa C p k , s banda p k Karinsky, M -Clasificarea concluziilor SPb Preț ruble, pe bandă k - Trecere în revistă critică a ultimei perioade a filosofiei germane C ruble, din banda p k Karo, J - Critica modernă și motivele declinului ei Perv I V Maikova M Pret k , din banda k Karyshev, I A - Lumea spirituală și morală în om după Uch Sf Biserică ortodoxă C p k , cu traducere p k -Viziune creștină ortodoxă pe temeiurile adoptate de gr L N Tolstoi, pentru învățătura sa mincinoasă, este expus în eseul său: "Care este credința mea", Ts k , trad k Kozlov, AA - Geneza teoriei lui Kant despre spațiu și timp Kiev, Prețul este de ruble, de pe bandă p k - Hipnotismul și semnificația sa pentru psihologie și metafizică Kiev, Preț k , trad k - Eseuri de istoria filozofiei Înțelegerea filozofiei și istoriei filozofiei Filosofia Orientului Kiev, Preț rub p k -Scrisori despre carte gr L N Tolstoi "Despre viață" M Preț rub k , <- retipărire p k -Cuvântul meu Colecție filozofică Patru cărți Kiev, * - Preț ruble cu poștă Separat, fiecare carte câte ruble cu traducere, fiecare două cărți câte ruble cu traducere-Tard și teoria lui despre societate, Kiev, Preț copeici, cu traducere - Religia contelui L I Tolstoi, Sankt Petersburg, Preț rublă cop Biblioteca "Runivers " Korsakov, S S - Curs de psihiatrie Ts p , s banda p k Kokh, M -Shakespeare Traducere de A M Gulyaev cu o prefață, note și completări de N I Storozhenka M Ts p , cu traducere p k Kudryavtsev-Platonov, V D - Lucrări T II Studii și Articole de Teologie Naturală (Numărul I, II și III) Serg aşezare C p k,, s banda p cop - Introducere în filozofie Ed al -lea M Pret k , cu traducere k Kuno-Fischer -Prelegeri publice despre Schiller M Pret rub , din banda r k - Faustul lui Goethe, apariția și compunerea poemului Pe I D Gorodetsky a -a ed M Ts k , Rev k,- Kuno-Fischer - Arthur Schopenhauer Cartea : Viața și caracterul lui Schopenhauer Cartea a doua: Expunerea și critica învățăturilor sale Ediția Societății de Psihologie din Moscova (a fost publicat doar primul număr) Prețul pentru întreg eseul este de p k ; după lansarea celui de-al -lea număr - p La cumpărarea primei ediții, se emite un bilet pentru a primi a doua Separat, prima emisiune este vândută pentru rublă; pentru trimiterea primului număr - k , al doilea - k Lange - Afecte (mișcări mentale), trans sub roșu Virenius C k , banda s k ' H N Lange - Cercetare psihologică Legea percepției Teoria atenției volitive Ts p , s banda p k Lubbock, J - Bucuriile vieții Pe din engl ed A; H M Pret k k Lopatin, L ML - Sarcini pozitive ale filosofiei Partea I M Preţ p , Traducere p k -Ch II I Pret ruble, cu traducere frecați k Lyubimov, N A Istoria fizicii Experiență în studierea logicii descoperirilor din istoria lor Ts p , s banda p k Filosofia lui Descartes Traducerea raționamentului despre metodă, cu explicație Prezentarea învățăturilor lui Descartes despre lume și om Ts

p , s banda p k •^Lewis, DG-Istoria filozofiei de la începuturile sale în Grecia până în prezent În părți Pe V V Chuiko Sankt Petersburg C str k , s banda r k Malthus -Experiență cu privire la legea populației Prev Bibikov Preț pentru t ruble, pentru transfer k Mantegazza, P - Fizionomie și expresie a sentimentelor Cu o introducere compilată pentru ediția rusă și cu tabele de desene Pe din franceză, ed si cu o prefata de I Ya Grot si E V Verbitsky Kiev, Preț ruble k k Müller, M - Știința gândirii Transl V V Chuiko SPb C p k , s banda p k Nechaev - Pir Poemul filozofic al iubirii C k , banda s k Navil, E -Logica ipotezei Pe I Panaeva SPb Pret rub k , pe bandă k Naudsen, pr - Introducere în filosofie, trad din a -a ed N Titovsky, editat de V P Preobrazhensky Publicația Societății de Psihologie din Moscova M pagini p k Studenţi de învăţământ superior manager, care cumpără o carte direct de la biroul revistei, o concesiune de p Panaev, I - Vocea datoriei SPb Pret rub , pe banda k -Vocea indiferentului SPb Pret k , per trad cop - Mai multe despre conștiință ca condiție a ființei SPb Preţ copeici, pe bandă copeici-Nosce te ipsum SPb Pret k , per trad k - influenţa direcţiei cunoaşterii asupra stării de spirit SPb C k , per trad de copeici - Căi către o viziune rațională asupra lumii SPb Preț ruble, per trans k - Investigatorii adevărului Kant, Fichte, Jacobi t Sankt Petersburg C Zr , încuiat k - Lumina vieții SPb C p k , s banda p k Pachosky, I - Metoda clasificării și unitatea științei Kiev, Preț k , trad frecare Raddov, E L - "Despre interpretarea* lui Aristotel SPb Pret k , trad k Ribot, T - Cercetarea memoriei afective Sankt Petersburg * C k , pentru traducere cop Serebrennikov, V - Doctrina lui Locke despre principiile înnăscute ale cunoașterii și activității SPb Preț ruble k , pentru expediere k Snegirev, V A - Psihologie Ts p , s banda p k Smith, Adam - Studii despre natura și cauzele bogăției națiunilor Pe Bibikov t C p , pentru transfer k Smith, Adam - Teoria sentimentelor morale Jerev Bibikov Pret p k , per transfer cop Solovyov, Vl - Problema națională în Rusia SPb Emisiune I Pret p k , cu traducere p k ; emisiune P, preț p k , s banda p k Strahov, H N - Lupta împotriva Occidentului în literatura noastră Istoric și critic Biblioteca "Runivers " eseuri tiicheskie Cărțile și Ed al -lea SPb si Pret pentru r k , per transfer cop pentru fiecare carte - Articole critice despre I S Turgheniev și L N Tolstoi (-) al -lea SPb Pret rub cop r k - Lumea ca întreg Caracteristici din știința naturii Ed al -lea SPb Preț ruble, per traducere k - Despre adevărurile eterne (disputa mea despre spiritualism) SPb Pretul este de rub , cu traducere frecare k -Eseuri filosofice C p k , blocat k Struve, G E - Introducere în filosofie Varșovia, Preț ruble, cu spawn p k Tao-te-King-Laosi Transl din chinez co introdus D P Conissi' C k , cu trans k Teichmioller, G - Darwinism și filozofie Traducere de A K Nikolaev C p p k Tokarsky, A A - Aplicația terapeutică a hipnotismului C k , banda s k -Hipnotismul în pedagogie C k , banda s k -Despre problema efectelor nocive ale hipnotizării C k , s banda k -Măsurarea și boala zvâcnirilor convulsive C p , s banda p K - Congresul Internațional de hipnotism experimental și terapeutic C k , s banda k -Epidemii psihice C k , pe bandă k Troitsky, M M - Psihologia germană în secolul curent Un studiu istorico-critic cu o schiță preliminară a succeselor psihologiei în Anglia încă de pe vremea lui Bacon și Locke Ed al -lea volume M Pret ruble, cu traducere p k - Știința spiritului Proprietățile generale și legile spiritului uman În volume Prețul pentru ambele volume este de ruble k , s banda p - Trubetskoy, E N , carte - Idealul religios-social al creștinismului occidental în secolul V Partea I Contemplarea Fericitului Augustin M Pret p k , per transfer cop Trubetskoy, S N ,

carte - Metafizica în Grecia antică M Pret ruble, cu traducere p k - Pentru abonații revistei și studenții universitari care se adresează direct la biroul revistei, cartea este acordată pentru ruble, de pe bandă pentru frecții k t- Păgânism imaginar sau creştinism fals? Răspunde despre Butkevici M Preţ copeici cu redirecționare Actele Societății de Psihologie din Moscova: Emisiune L Arthur Schopenhauer Articole de V I Stein, N Ya Grot, L M Lopa- Tina și V P Preobrazhensky (cu ocazia împlinirii a de ani de la nașterea lui Schopenhauer) Faceți un portret Schopenhauer Preț frecare cop , cu transfer p k Problema TI Immanuel Kant Prolegomene la orice metafizică viitoare Pe Vl Solovyov Ed al -lea Pret rub copeici, cu transfer p k Problema III Despre liberul arbitru Rezumate și articole ale membrilor Societății de Psihologie Prețul este de ruble, cu transfer p k Problema IV G V Leibnits Lucrări filozofice alese Faceți un portret Leibniz Transl sub roșu V P Preobrajenski Preț ruble (pe cea mai bună hârtie) și frecare cop (pe unul simplu), pentru peres k Numărul V Benedict Spinoza Etică Faceți un portret Spinoza Transl N A Ivantsova A publicat ed V I Preobrajenski Prețul este de ruble, cu preotul p k Tat, P G - Despre cele mai recente progrese în cunoștințele fizice Transl ed I M Sechenov Сь fig SPb Preţ p k , cu traducere p k -Căldură Transl din engleza N S Drentelna, ed S A Usova Сь fig SPb Pret ruble, cu traducere p k Falkenberg - Istoria noii filosofii de la Nicolae de Cusa (sec XV) până în prezent Traducere sub ¡ed prof A I Vvedensky SPb Preț ruble, cu transport ruble k I Zeller, E - Eseu despre istoria filozofiei grecești Transl cu el M Nekrasov, ed M Karinsky SPb Preț ruble, per traducere k Chicherin, B N - Misticismul în știință M Pret rub k , s banda p k - Filosofia pozitivă și unitatea științei M Preț ruble, per traducere k - Proprietatea şi statul volume M - Prețul este de ruble, de pe bandă p k - Fundamentele logicii și metafizicii M p C p k , cu traducere p k - Istoria doctrinelor politice Volumele , și M - Preț ruble, cu transport maritim p k - Știință și religie M Pret ruble, cu traducere p k - Instituţiile regionale din Rusia în secolul al XVII-lea M Pret ruble, cu traducere p k - Câteva întrebări moderne M Pret p , cu traducere p k -Eseuri despre Anglia si Franta Pret rub , cu traducere p k - Experimente în istoria dreptului rus M Pret p , din banda p k - Curs de Științe Statului I Dreptul general al statului M Preț ruble, per trans k Biblioteca "Runivers " Schmidt, Dr E v -Euclids Axioma | Danez M Ts k , trad k durch eine nene Definition der geraden Linie π - - "~ bewiesen Moskau, Preț copeici, din trad k - Fundamentele filozofice ale matematicii și a XI-a axiomă a lui Euclid M Pret k , din banda k - Centrul vieții în corp Preț copeici, pe bandă Yuk Schopenhauer, A -Raze de lumină în filosofia sa Extras din colecția completă de lucrări ale lui Schopenhauer de Julius Frauenshtedt Pe H N Marakuva M Pret p koi , pe bandă k -) Pe rădăcina patrulă a legii rațiunii suficiente) voință zero în natură Traducere de A Fet Ed al -lea M Pret ruble k , s banda p k Schopenhauer, A - Lumea ca voință și reprezentare Transl A Feta Ed e M Pret p , din banda p cop Stein, Vd - Contele Giacomo Leopardi și teoria sa despre infelicită Literar eseu SPb C p k , pe bandă k -A Schopenhauer ca om și gânditor Experienta in biografie TI Spb Pret ruble k , blocat k Edițiile Intermediarului* (pentru cititori inteligenți):) Împotriva beției Discursul prof Păstrăv M C k , s banda k) Nutriția umană în prezent și viitor Prof A N Beketova M C k) Baza științifică a vegetarianismului Anna Kingsford, MD Transl din engleza Al C k , s ner k) Distracție diabolică Gânduri despre vânătoare ÎN -va M Ts k , trad k) Soția Povestea lui Anton Cehov M Ts k , trad k) Ziua numelui Povestea lui Anton Cehov M Ts k) Cadavru Povestea lui I D

Boborykin M Ts , k , trad k) Oaspete Drama Ed Brandeis Pe c Prin birou, vă puteți abona și la toate celelalte eseuri filozofice în limba rusă) Slavă blestemată Razskaz' I N Po-Tapenka M Ts k , trad k) Bani Roman Alyrena Prev din suedeză M C k , s banda k) Etica alimentelor sau bazele morale ale unei diete fără ucidere pentru o persoană X Williams Cu un articol introductiv: "Primul pas* al lui L N Tolstoi M C p p k) M-am trezit Poveste A V Stern M C k k) Secția nr Povestea lui Anton Cehov M Ts k , trad k) Vrak pentru dragoste A V Stern Ts k) "Termină-l" * A Lugovoi Ts k) Inimă mare V I Nemirovici-Danchenko C kop) "Răul necesar" L Sh Ts k) Două cupluri A I Ertol C k) Despre L N Tolstoi M S Gromeka C k , pentru transfer k) Nechibzuit LA-Staniukovici C la) Singur Ts k) Temele copilăriei N Garin C k , pentru expediere la) Într-o societate rea V Korolenko C k) Sfârşitul jurnalului Fonvizin C k) Frumuseţea marchezi de Colombes C k) Fapta bună C k Pentru transfer k) și) Viciu secret C și k Pentru traducere k) Sipovsky Reduceți-i și timpul Umbre V G Korolenko C k) Mont Oriole Guy de Maupassant C υ camera) Întrebări de viață E Rod C kop) Umbrele copiilor D Mamin-Sibiryak) Sălbatic E-mail Orjeșko Pret k Per transfer k) Pe apă Guys de Maupas-san C k) Ispitele lumii doamna Breddon C freacă Pentru transfer k) Condamnat la viață Yonas Lee C , k) Din jurnalul lui Amiel C k Pentru banda k) Mimotchka a fost otrăvită Mikulich C k , per transfer k A APARAT O CARTE NOUĂ: Du Prel FILOZOFIA misticismului Traducere din germană - cu o nouă prefață a autorului - M S Aksenov, publicat de A N Aksakov Sankt Petersburg, Pret p k , studenții beneficiază de o concesiune de rublă Biblioteca "Runivers" ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PE REVISTA "VESTNIK NEUROLOGIC", organ al Societății de Neuropatologie și Psihiatrie de la Universitatea Imperială Kazan, sub conducerea Prof V M Bekhtereva și Prof ÏÏ M Popova În anul , Buletinul Neurologic intră în al -lea an de existență și va fi publicat de Societate și va apărea periodic în patru cărți, cu un volum total de de coli tipărite pe an, cu cifre în tabele și text Prețul abonamentului pentru un an ruble Revista este dedicată neuropatologiei și psihiatriei cu cazuistică criminalistică, anatomiei patologice a tulburărilor mentale și nervoase, anatomiei, histologiei și embriologiei sistemului nervos, fiziologiei și psihologiei nervoase Abonamentul la revistă se acceptă la redacție (Kazan, Universitate, laborator psihofiziologic) și de la toți vânzătorii de cărți cunoscuți Articolele trimise spre publicare în Buletinul Neurologic * se solicită a fi adresate redactorilor: prof V M Bekhterov (Petersburg, Clinica de boli mintale) și prof H M Popova (Kazan, Universitatea, laborator psihofiziologic) cărți noi scoase ÎN PUBLICAȚIA "MEDIATORULUI" (pentru cititori inteligenți): principalele momente ale noii filozofii a filosofiei Pret θ k , cu expediere Tb k DECART Compoziție de Alfred FOULIER, transl A Tatarinova, ed N Ya Grota prin aplicarea unui articol de Windelband Baruch Spinoza Transl sub editorial; prof Ξ I GROTA " Pret , k , cu transport p Biblioteca "Runivers" liniile la II gi Domnul Linitsky este un fel de ispravă Viziunea asupra lumii a autorului însuși se apropie cel mai mult de slavofilism, deși este decolorată de o dorință prea vizibilă de a nu se abate de la opiniile care domină în prezent în unele zone Răspundeți cu simpatie "Mosk Biserică VdL nr , p L și n și c la i y, II Indemnizație pentru studiul întrebărilor de filosofie (elementele viziunii filozofice asupra lumii) Harkov Tipografie guvernator pagini frec k Inițial în revista "Credința și Raz" , nr , u, , , i; , nr i, , - , , , i; t, , , , , ; Nu I, sub forma unui număr de articole sub titluri separate Cartea prezintă o serie de articole care nu sunt unite printr-un plan strict Aici sunt atinse cele

mai importante întrebări de metafizică și epistemologie Potrivit autorului, credința este unitatea cunoașterii și a vieții În primul rând, este necesară asimilarea conținutului credinței, iar conținutul asimilat mental al credinței, adus la posibila claritate și distincție a reprezentării, este deja cunoaștere; pe de altă parte, semnificația adevărurilor și definițiilor credinței constă în faptul că ele dau direcția și caracterul oricărei activități de viață, astfel încât conținutul asimilat al cunoașterii intră în acțiune Opoziţia dintre credinţă şi cunoaştere, religie şi ştiinţă, îşi realizează unitatea şi acordul prin cunoaşterea speculativă a obiectelor credinţei Cât priveşte legătura credinţei cu realitatea practică, ea se exprimă în relaţiile reciproce dintre biserică şi stat Predominanța bisericii asupra statului sau, dimpotrivă, a statului asupra bisericii, așa cum arată experiențele istorice din Occident, este asociată cu multe inconveniente și, prin urmare, cea mai corectă relație dintre biserică și stat ar trebui recunoscută de către comunicarea lor reciprocă (Rusia) Recunoașterea ființei absolute este la fel de necesară pentru noi ca și conceptul de primă cauză, care nu poate fi decât necondiționat Absolutul trebuie gândit ca o ființă personală, diferită în sine în funcție de diferența de persoane, dar în același timp una Modul de activitate al absolutului este că, prin autolimitare, el produce finitul din sine, dar, având produs un fenomen final, absolutul nu rămâne în el, ci îl neagă cu acesta pentru a produce un nou final fenomen etc Este necesar să se admită dualismul ontologic alături de epistemologic, întrucât acesta din urmă nu poate avea un sens independent, ci doar în funcție de dualismul ontologic își primește sensul Acordul dualismului cu monismul este admisibil numai sub forma subordonării materialului față de spiritual, a externului față de intern Filosofia este o formă universală a științei, pe cât de necesară este forma sa specială (matematica) Și numai prin interacțiunea uneia și a celeilalte forme este posibilă dezvoltarea pe deplin fructuoasă a științei Ca și alte forme universale de activitate spirituală, filosofia nu conține numai proprietățile care caracterizează activitatea științifică în general, ci combină și trăsăturile caracteristice ale altor sfere ale spiritului Ea nu este străină de dorința de armonie în organizarea ideilor și conceptelor Pe de altă parte, încearcă să influențeze obiceiurile și practicile Anuar filosofic, I ' Biblioteca "Runivers " LINRShKII - LOMBROSO aspiraţiile oamenilor prin explicarea şi stabilirea începuturilor activităţii practice Lucrarea prof Liipkago D I Bogdashevsky a dedicat un articol foarte simpatic: Metafizica sănătoasă, "Proceedings of Kiev spirit ak " , - Lucrarea tratează cele mai importante întrebări ale filosofiei și le oferă, dacă nu o soluție detaliată, atunci peste tot o soluție fermă, certă În fiecare întrebare filozofică, autorul prezintă partea esențială și cea mai interesantă și se oprește asupra ei în cea mai mare parte L și N și c la i y, P I Vezi Lyubimov Lipman, M Vezi Kovner Litvynova, E θ Opiniile lui Schopenhauer asupra geometriei O scurtă trecere în revistă a activităților Muzeului Pedagogic al Instituțiilor Militare de Învățământ pentru anii - și și Spb , p - Prezentarea raportului În întregime, este plasat în "Rus Pik " , , p - (Lytvynova, E F) Despre opiniile lui Schopenhauer despre lectură și gândirea independentă Eseu în Profesor Muzeu Raportare în "Rus Viaţă " Ca , "Nov l No zzo, "Rus ПIк·" ί , p Litvynova, E F Sm Ivanovskyi V S Lihaciov, Idealurile eterne "Trud" și, - Nu poți să te îndepărtezi de idealurile morale, așa cum nu te poți îndepărta de conștiință Este posibil să slujim idealurilor morale în orice loc și în orice condiții, deoarece

pentru aceasta, în afară de îndeplinirea complet conștiincioasă a îndatoririlor care revin unei persoane, nu sunt necesare fapte speciale și, cu atât mai mult, nu sunt necesare isprăvi - O privire ciudată asupra serviciului idealurilor morale Lloyd-T e la k și (Lloyd-Tuckey) Vezi Danillo (Lobaciovski, N I) Note diverse despre jubileul și portretul său Volzh Vest " AèAl - ; "Sudic Edge "Ai (tot cu un portret) (L o bachev s k i, H I) Centenarul nașterii celebrului om de știință rus N I Lobachevsky "Vlad Eparh Vd "Huh? , parte neo , p - Eseu compilativ despre viața și opera lui Lobaciovski Lobaciovski, N I Vezi Bondarenko, Bronner, Zagoskin, Lakhtin, Osipov, Posadsky, Prozorov, Reinhardt, Filippov Lobachevsky, N O Vezi Sikorsky Locke Vezi Grotto, Ermilov, Ivanovsky (Laulieu) Loliee, F Hippolyte Taine Nouvelle Revue, martie Stabilit în "Rus Review " , p (Revista jurnalismului străin) (Lombroso) Genial degenerează "Cărțile săptămânii" , - (catedra: Din ediții străine) Bazat pe un articol al lui Lombroso din Nouvelle Revue, februarie și martie Biblioteca "Runivers " LOMBROSO-LOPATIN * (Lombroso) Genii și talent la femei "Nou" nr Referitor la articolul lui Lombroso din Revue des Revues Același articol este prezentat în "Carte Ned " , - (Din ediţii străine) Vezi şi V Shvetsov Dar este cel mai detaliat în Trud io, - , la rubrica: Geniul şi talentul femeilor După Lombroso, genii există nici o femeie și, aparent, nu poate fi (fără o abatere de la tipul pur feminin spre tipul masculin), dar talentul femeilor este mediu și variat și mai mare decât talentul bărbaților Și femeile au mărturisit cu voce tare despre talentul lor înalt în toate domeniile în care a existat doar activitatea lor se mai aplică Lombroso despre figurile Panama și Panamino Nou Ora", anexa la Nr (martie) Bazat pe un articol din Nuova Rassegna (Lombroso) Fenomen psihologic Notă de E "Pacea lui Dumnezeu " , p Potrivit articolului lui Lombroso despre durata vieții diverșilor oameni de seamă Lombroso Vezi Wulfert, Zakrevskiy, Sergeevskiy, Timskoy Lopatin, L M Sick sincerity (O notă despre articolul lui V Preobrazhensky: "Friedrich Nietzsche Critica moralității altruismului") În scrierile lui Nietzsche, spune autorul, avem un fel de lirism subiectiv al gândirii, aproape întotdeauna genial, adesea fantastic, dar în care este foarte greu să găsești sfârșituri și începuturi În ciuda absenței unui sistem, Nietzsche face o impresie fermecătoare asupra minții în reflecțiile sale Puterea acestui filozof este înrădăcinată în sinceritatea bolnavă a negării lui Dacă am simți mai mult sensul moral al concepțiilor noastre teoretice și legătura lor profundă, indisolubilă cu opiniile noastre morale, am trata chestiunile de cunoaștere teoretică mai vie și mai serios Ni se pare mereu că indiferent de ce este lumea și indiferent din ce este alcătuită ființa noastră morală, legile adevărului și bunătății vor rămâne pentru totdeauna cu noi, ca proprietatea noastră eternă, inalienabilă Scriitori precum Nietzsche distrug această iluzie și, făcând aceasta, contribuie fără îndoială la o formulare vitală și fermă a problemelor fundamentale ale filosofiei Lopatin, L M Asociaţii mobile de reprezentări "Încercare filozofie și psihologie "Cartea , secțiunea I, pp - " Legile de asociere general acceptate sunt nedefinite în conținut; din ele este imposibil de ghicit direcția pe care, supunându-le, trebuie să o ia viața mentală în dezvoltarea ei Aceste legi nu acoperă și nu exprimă legătura efectivă a fenomenelor psihice, în trăsăturile ei foarte esențiale Odată cu forța unei coeziuni puternice și stabile, în combinarea ideilor noastre, se manifestă constant puterea de transformare și redistribuire și este greu să decidem care dintre aceste două tendințe ale celor * noastre Biblioteca "Runiverse" LOPATIN - LURYE sufletul are un caracter mai original Prin urmare, în

conștiința noastră, alături de asocieri stabile și imobile, există în mod constant asociații șocante și mobile Dintre acestea din urmă, unele apar destul de inconștient și, luând stăpânire pe conștiința noastră, provoacă în ea iluzia a ceva stabil și real (în vise, delir, halucinații etc); altele apar, se schimbă și sunt distruse nu împotriva voinței noastre, ci sub influența ei directă; ele exprimă gândirea noastră activă Acestea sunt asociații fluide sau trecătoare Rolul unor astfel de asociații în viața noastră mentală este enorm: fără ele, nu ar putea exista gândire în concepte generale, - nu am avea o idee despre posibil, - nu am distinge viitorul de trecut, - fără ei nu ar exista stări mentale precum frica, speranța, așteptarea Eul nostru nu este doar ideea noastră, formată ca urmare a muncii complexe a mecanismului asociațiilor: este adevăratul centru și baza vie a fenomenelor mentale, conștient de sine în acțiunile sale Articolul lui L M Lopatin, citit sub forma unui rezumat, a provocat un schimb viu de gânduri în societatea psihologică între reprezentanți ai diferitelor tendințe ale psihologiei Pentru un raport asupra acestor dezbateri, vezi "Întrebări de filozofie and Psych ", Cartea , Secţiunea II, pp - Deosebit de detaliate sunt obiecţiile formulate de A S Belkin şi S S Korsakov Lopatin, L M Vezi Astafiev, Alexander Vvedensky, Pvashyuv, Skriba, Tikhomirov, E Trubetskoy Laurie Vezi Mokievski L op ia Vezi Goltsev Lotze Vezi Oze Lucretius Vezi Baziner Lurie, S V Despre istoria învăţământului eleno-evreiesc din Alexandria "Istoric Review " vol VI, p - Având în vedere în termeni generali principalele prevederi ale filozofiei religioase eleno-evreiești din Alexandria, autorul face o evaluare a semnificației pe care aceasta a avut-o în istoria iluminismului european Printre evreii din Alexandria, datorită condițiilor de viață, acel naționalism extrem care îi caracteriza pe compatrioții lor palestinieni avea să fie slăbit într-o măsură semnificativă Evreii din Alexandria, cu toată devotamentul lor față de tradiția evreiască deosebit de dezvoltată, nu au învățat liber să vadă o persoană într-un străin, înclinat involuntar în fața bogăției spirituale străine Dintre filozofii-alegorişti alexandrini, care au recunoscut legea, i e forma în care se exprimă adevărul divin, printr-un fenomen întâmplător, neînsemnat, centrul de greutate a fost transferat în lumea interioară a omului Dintre filozofii alexandrini, autorul se oprește în detaliu numai asupra lui Philon, în care nu vede un filozof, așa cum se obișnuiește să se afirme, ci comentatorul Sf Scriptura Scopul cercetării lui Philo nu a fost acela de a crea un sistem, ci de a, din punctul de vedere al maeștrilor Biblioteca "Runivers" LIEGE A - IUBIRE IOI cei care au urmat învățăturile pentru a explica textul Sf Scripturile și dovedesc că sunt deja în ea Cercetările domnului Lurie merită toată atenția cititorului serios (Liegeois) Liegeois Hipnotismul și crima Transl Dr I j iordanian Ed prof V M Bekhtereva Kazan Tip univers de pagini boo copy k Inițial în anexa la "Nevr Vest ", vol I, numărul După ce a subliniat latura faptică a problemei, autorul subliniază faptul că sugestiile hipnotice pot merge în detrimentul păcii, securității și chiar al onoarei familiilor Pentru fiecare sută de bărbați sau femei luați la întâmplare, există aproximativ patru persoane care, în anumite circumstanțe, sunt capabile să cadă într-un somnambulism profund Uneori un sfert de minut este suficient pentru asta În acest fel, o persoană cunoscută poate fi adormită în treacăt, i se poate face o sugestie criminală și în cele din urmă trezită, pentru ca nimeni să nu bănuiască Pentru a preveni acest pericol, autorul își propune să facă o sugestie protectoare După ce a adormit un subiect mai mult sau mai puțin

sugestiv, ar trebui să-i sugerăm că nimeni nu va putea să-l hipnotizeze sub nicio formă Acesta este un fel de inoculare de siguranță morală V Solovyov prezintă conținutul broșurii în "Volzh Vest " Nr Leskov, N Vezi Nordau Lay, Heinrich Friedrich Nitche Eseu "Rus Vd " Nr O descriere foarte vie a vizitei Nitchei bolnave N A Lyubimov, Istoria fizicii Experiență în studierea logicii descoperirilor din istoria lor Partea I Perioada științei grecești SPb Tip Balasheva \" - pagini de exemplare ruble Majoritatea recenziilor au apărut încă din În , în Rus a apărut o recenzie laudativă Rev z, - P I Linitsky consacră un articol detaliat cărții domnului Lyubimov: Philosophy and Science, "Faith and Raz" , dep Phil , p - ; Nr i, pp - ; Nr , p - Odată cu dominația modernă a cunoașterii pozitive, există experiențe de revizuire și discutare a ideilor și învățăturilor filozofice în spiritul cunoașterii pozitive Experimentele de acest fel, cărora le aparține opera domnului Lyubimov, sunt insuportabile în sensul că ignoră cerințele esențiale și caracterul filosofiei G Linitsky îi reproșează autorului că nu înțelege învățăturile prezentate de acesta Nici măcar atomismul, înrudit cu el în spirit, nu este înțeles de ei în mod corespunzător Propria filozofie a autorului, în opinia domnului Liipkago, suferă de tremurături și inconsecvență Lyubimov, N Schimbarea perspectivei "Rus Ob " , - Vorbim despre o revoluție în mintea oamenilor de știință care a avut loc de la mijlocul secolului al XVI-lea până la mijlocul secolului al XVII-lea, când doctrina medievală a universului a fost înlocuită cu una nouă Pe lângă Copernic, autorul atinge Nicolae de Cusa, Leonardo da Vinci, Bruno, Paracelsus și alții Biblioteca "Runivers " LYUBIMOV-MAZURIN Lyubimov, N Știința medievală la școală și în afara școlii "Rus Greutate " i, - ; , - ; , - Pentru savantul medieval, lumina naturală a rațiunii pare a fi o lampă prea slabă El caută cea mai înaltă armă și puterea forțelor secrete După un scurt studiu asupra predării universitare, autorul se oprește la Albertus Magnus și Roger Bacon, cărora li s-a acordat mult spațiu oçoóeHHo Urmează astrologia, alchimia și magia Lyubimov, N A Vechi și noi despre unele dintre cele mai simple fenomene fizice Presiunea aerului - Corpuri în cădere "Zhur min nar proev " , - ; io, - Fapte curioase din istoria vederilor asupra naturii (Lui c) Vrăjitorii moderni "Books Ned " i, - [Din ediții străine] Experimentele lui Lewis despre sugestia foametei (Annales de Psychiatrie et d'Hypnologie) Faptele sunt puțin probabile Referitor la aceasta, L Tihomirov: Cronica presei Vrăjitorie pozitivă "Rus Ob " , CC Vezi şi M A Orlov: În străinătate "Trud" şi, CC Lui s Ne mai vedem Lăută (Luthe), V Vezi Ryzhkov " (Lightfoot) Lightfoot, JB Disertații despre epoca apostolică Londra și New York A G (ilyarov) răspunde destul de simpatic "Încercare filozofie and Psych " cartea , sec II, p II CC M azarovici, N Vezi E Hartman Myers, E Vezi Gurney Mazurin, K M , student al Liceului Țesarevici Nicolae Tertulian și creațiile sale M Tip universitate LXV - p exemplare frecați (pe coperta acestei lucrări apare anul , iar pe pagina de titlu , dar de fapt cartea a apărut, se pare, la sfârșitul anului) Autorul și-a propus o sarcină largă - să permită dezvoltarea ulterioară a subiectului în literatura rusă, să ofere un astfel de tratat, astfel încât viitorul cercetător să nu fie stânjenit de ignorarea materialului existent, a opiniilor, a întrebărilor ridicate și metodele de rezolvare a acestora Dar rezolvă această problemă destul de naiv: după ce a prezentat o bibliografie completă atât a lucrărilor lui Tertulian însuși, cât și a tot ceea ce se scrie despre el, expunând o scurtă biografie în care se pune problema cronologiei operei lui Tertulian, domnul Mazurin dă o traducere completă a Apologeticonului și apoi prezintă, una după alta,

celelalte lucrări ale lui Tertulian, făcând uneori fragmente mai mult sau mai puțin semnificative din ele Ultima parte a lucrării, care alcătuiește mai mult de jumătate din carte, face o impresie ca și cum autorul ar fi încercat să publice toate extrasele pe care le-a făcut în caietele sale în timp ce citea pe Tertulian Biblioteca "Runivers " MAYER-MANASEIN IOJ Lucrarea domnului Mazurin se regăsește în utila carte de referință a S I S , "Biserica Ved " Nr , p s (Mayer, Rob) Din domeniul științei "Dreapta Știri " nr În ceea ce privește publicarea celei de-a -a ediții a lucrărilor lui Mayer, se clarifică semnificația acesteia în știință și relația dintre doctrina conservării forței și ideile vechilor fizicieni Maksimova, E Despre fenomenele memoriei false Imaginea , - O expunere a articolului lui Lalande "Sur les paramnesies" (Rev philos , noiembrie) Memoria falsă este o iluzie că o persoană crede că ceea ce trăiește nu este nou Malis, Yu G N I Pirogov, viața sa și activitățile științifice și sociale Eseul biografic Cu un portret al lui Pirogov, gravat la Sankt Petersburg de K Adtom C k- Sankt Petersburg Tip Soikin copii p [Viața oamenilor remarcabili Biblioteca biografică a lui F Pavlenkov] Părerile filozofice ale lui Pirogov sunt complet ignorate în eseu Există multe lacune în informațiile biografice, aparent nu din vina autorului Recenzie simpatică în Rus Gânduri" , p (Manas eiina, M M) Prelegeri despre conștiință în orașul de sare Rapoarte în "Nou" nr ; "Civ" nr ; Nou Vr " Nr (noiembrie), Nr (noiembrie) Manas Eina, M M Somnul ca o treime a vieții umane sau fiziologia, patologia, igiena și psihologia somnului M Litografia tip rusă LXVII - FIV str rub Între conștiință și somn, spune autorul, există o strânsă legătură; adâncimea și cantitatea de somn sunt invers proporționale cu dezvoltarea și puterea conștiinței Astfel, studiul somnului trebuie neapărat să meargă mână în mână cu studiul cuprinzător al conștiinței, care în prezent pare a fi la fel de puțin studiată ca și somnul Știința încă tăce despre igiena conștiinței, despre condițiile de întărire și dezvoltare a acesteia În ceea ce privește visele, numărul lor este direct proporțional cu puterea conștiinței, iar aceasta din urmă este strâns dependentă de persistența și profunzimea urmelor lăsate de diverse senzații și idei în sistemul nostru neuro-cerebral Autorul împarte visele în cele intracraniene sau centrale, care depind de activitatea dispozitivelor neuro-cerebrale înglobate în creier, și în cele periferice sau extracraniene, care depind de activitatea dispozitivelor nervoase situate în afara craniului În plus, visele pot fi împărțite în cele care depind de propria viață a dispozitivelor nervoase-creier și cele care sunt cauzate de iritații care cad din exterior asupra unei persoane adormite - Cartea este prefațată cu un tratat lung sub titlul : Despre știință și popularizarea ei (în loc de prefețe iya) Recenzii simpatice în noiembrie Vr " Nr (ianuarie) si Rus Prezentare generală" Biblioteca "Runivers" MANTEGAZZA MARIN , - · Conform recenziei "Rus Gânduri" i, SS , dacă renunțăm la frazele inutile și la vorbăria, va rămâne foarte puțin legat de fiziologia somnului Potrivit lui E Lavrova ("Imagini " - , SS), Cele mai slabe dintre toate sunt acele locuri din carte în care autorul se îndepărtează de subiectul său în domeniul filosofiei Mantegazza, P Igiena simţurilor Traducere din italiană Dr N la Leinenberg Izdaniye K II Karbasnikova M Tip Volchaninova p de exemplare k ' Titlul acestei cărți poate induce cu ușurință cititorul în eroare Vorbim aici despre igiena organelor de simț externe Autorul își înfrumusețează glumele, care se limitează adesea la vulgaritate, cu tot felul de fapte curioase împrumutate din eseuri de psihologie, fiziologie etc Dar uneori autorul, cu un aer neobișnuit de important,

își expune propriile experimente Pentru a aprecia sfaturile sale practice privind igiena organelor de simț, va fi suficient un exemplu Dacă o femeie dorește să dobândească pielea fragedă, atunci ar trebui să toarne o mână de făină de castane amară într-o baie caldă Ce relație au castanele cu tandrețea pielii, acest autor de rang înalt nu explică cititorului său ■ Recenzie simpatică în "New Ora" Nr (ianuarie) Mantegazza, P Physiology of love (Physiologie de l'amour) Tradus dintr-o ediție franceză editată de Dr V I Grebenshchikov A doua ediție revizuită a lui V I Gubinsky SPb Tip casa de caritate este mică saracul de pagini frec Aceasta nu este fiziologia iubirii, ci un fel de discuție continuă despre dragoste, dotată cu titluri picante "A studia iubirea", spune cu importanță autorul, "ca fenomen natural și forță gigantică care se schimbă în mii de feluri în diferite rase și în diferite epoci, a o studia ca element în sănătatea indivizilor și a popoarelor, mi s-a părut pentru mine o mare întreprindere, să o întreprind pe care am considerat-o o faptă vrednică" Cartea lui este o analiză a iubirii, a ceea ce este și a ceea ce ar trebui să fie în societatea cea mai perfectă Ar fi zadarnic ca cititorul să caute ceva de genul în cartea lui Mantegazza Aici va găsi diverse anecdote, "un fragment dintr-un tratat despre arta de a iubi și de a fi iubit", "aforisme despre căsătorie", "elemente de agnologie dogmatică" (știința castității), etc perle, dar nu cele mai mici indiciu al unui studiu serios al dragostei, ca unul dintre cei mai puternici factori din viața umană În comparație cu ediția din , în noua ediție există puține corecții și completări Răspunsul nesimpatic al lui N Roubaki la "Imagine" , s Mantegazza Vezi Yasinsky Marin, N Despre un fenomen inexplicabil "Încercare filozofie și psiho" carte i , sec I, p i - y Se examinează întrebarea de ce, înainte de apariția unei catastrofe, timpul pentru conștiință trece extrem de lent Motivul unui astfel de fenomen, în opinia autorului, trebuie văzut nu în abundența de idei în acest moment, ci în chinul său extraordinar Biblioteca "Runivers " MARIANO - MEINERTH IOJ (Mariano) Mariano, R Buddismo e Cristianesimo Napoli Feedback de la "Deutsche Rundschau" în "Lumea B" , Vezi și Volynsky (Marten, A) Memorie și originalitate "Shk Revizuire " Nr , , și De la Rev pedagogie Memoria, potrivit autorului, este aproape întotdeauna invers proporțională cu originalitatea Darul originalității în știință, literatură și artă nu a fost niciodată irosit, ci a căzut în mâna a foarte puțini În ceea ce privește marea majoritate a oamenilor care gândesc obișnuit, ei datorează totul numai memoriei: ei nu au gândit niciodată altfel decât luând în considerare gândurile altora Martynov, A , pr Conținutul lucrării lui Tertulian "Despre mărturia sufletului" și meritul ei în termeni apologetici "Credința și Raz" Nr i , sec Biserica , p - ; Nr , p - Tertulian părăsește calea chinuită a predecesorilor săi, apologeții greci, și transferă cauza apărării creștinismului pe un teren nou, mai stabil - antropologic sau moral-psihologic Marshall Vezi Mokievski Materiale pentru statistica revistelor ,,Вопр filozofie and Psych " cartea , din II, p p Date interesante despre distribuția revistei filozofice ruse Medvedsky, K Imnul mulțimii triumfătoare (Opere ale contelui L N Tolstoi) "Ob " , - Caracteristicile generale ale operei lui L N Tolstoi și viziunea sa asupra lumii, care a primit o expresie deosebită în cercetarea religioasă și morală Tolstoi, potrivit autorului, nu este un filozof și nu a fost niciodată filosof El rămâne un artist peste tot (Meyer) Un sentiment de onoare ca scop al educației "Ped Adunare " , - Articolul a fost compilat conform lui Meyer Simțului onoarei, ca unul dintre factorii educației, i se acordă o mare importanță (Meinert) Meynert, Th

, prof Ambele tulburări artificiale sunt echivalente din punct de vedere psihologic Переводъ с немецкаго K Yu Blumenthal Izd K P Karbasnikova M Tip Volchaninova p de exemplare k Meinert, urmând exemplul lui Charcot, numește somnul hipnotic o tulburare artificială a echilibrului mental Fără să se oprească asupra întrebării ce este o teribilă contagiune mentală hipnotismul, Meinert își examinează fenomenele din punct de vedere științific Explicarea fenomenelor cerebrale este legată exclusiv de înțelegerea mecanismului care provoacă aceste fenomene, de înțelegerea structurii creierului: dacă se știe exact, atunci nimic inexplicabil nu poate rămâne în fenomenele de hipnotizare Fenomenele de hipnoză se regăsesc într-o stare de veghe limitată, parțială, în care trenul de gândire care trece de la o asociație la alta este foarte limitat din cauza alimentației deficitare a cortexului, care la rândul său depinde de o forță nesemnificativă de atracție moleculară Biblioteca "Runivers" Eu despre MEINER-MESHHERSKIY Meinert Vezi sârbă Menzbir, M Revista științifică Întrebarea fundamentală a antropologiei "Rus Gând" , - Critica discursului lui Virchow la congresul antropologilor germani de la Viena în despre originea omului Acest discurs nu are și nu poate avea semnificația care i-a fost atașată Menzbir, M A Revista științifică Experiența teoriei eredității "Rus Gând" io, - Sunt luate în considerare noi teorii biologice, în special teoria lui Weismann Menshikov, M Decadenţă critică "Cartile saptamanii" , i - Vorbim despre orașul Volynsky Tonul articolului este semi-serios, semi-ironic Domnul Volynsky a căzut în decadență, în acea dulce depravare estetico-mistică a spiritului, în care trebuie neapărat să vorbească absurdități Semne ale acestei decadențe: ura față de bunul simț, simbolism, misticism, ostilitate față de viața civilă, înclinație spre moarte (în cuvinte) Autorul subliniază că în urmă cu doi ani, domnul Volynsky vorbea despre luminarii criticii din anii într-un mod complet diferit Menshikov, M Afecţiune literară "Cărțile săptămânii" , - Despre tendințele moderne urâte în literatură, uneori create nu fără influența filozofiei Menșikov Vezi L Tolstoi Merezhkovsky, D Mișcarea mistică a epocii noastre Fragment "Trud" , - Totul negativ, materialist XIX secolul, potrivit autorului, este împreună cu aceea și epoca misticismului științific și artistic fără precedent, nevoia neobosită de noi idealuri religioase, munca pregătitoare a mișcării încă neclare, dar în orice caz nu distructive, ci creatoare Într-un articol al domnului Merezhkovsky, el găsește o confuzie uimitoare în gândurile lui V Chuiko: Journal Review "Od Frunză " nr Merezhkovsky, D S Montagne "Rus Gând" , -ibo Un eseu foarte viu Este imposibil să sistematizați vederile Montagne fără a le răni, fără a le strica cu aderențe artificiale Nu se pot numi decât principalele elemente constitutive ale filozofiei sale Merzheevsky, I P Vezi bolnav mintal (Mechnikov) Luptă pentru existență în organism (După Mechnikov) Articol de P T "Kiev Sl " Nr (august) Prezentarea binecunoscutei teorii a fagocitelor Meshchersky, V P , carte Vezi Charcot Biblioteca "Runivers" MIZHUEV-MILYAEV Mizh y e v, P G Vezi Quick Mill, D S Vezi Ivanovsky Milyukov, P N Descompunerea slavofilismului Danilevski, Leontiev, Vl Solovyov "Încercare filozofie si psiho * carte i , sec I, p - La baza vechiului slavofilism stă o contradicție internă: ideea de naționalitate a împiedicat dezvoltarea corectă a ideii de mesianism, iar ideea mesianică a împiedicat dezvăluirea ideii de naționalitate Odată cu dezvoltarea în continuare a doctrinei, această contradicție a apărut și a condus la faptul că cele două idei principale ale vechiului slavofilism au fost împărțite și fiecare dintre ele a primit o

dezvoltare logică separată Știința istorică și socială a fost chemată să ajute la fundamentarea ideii de naționalitate (Danilevsky și Leontiev, acest "nihilist al slavofilismului *"), iar sarcina mondială a Rusiei (Vl Solovyov) a fost încercată să fie construită pe cea mai înaltă etică cerințe În teorie, naționaliștii ruși au creat o concepție metafizică de tip istoric mondial, iar mesianistii o himeră a unei teocrații mondiale; în practică, naţionaliştii au ajuns la obscurantism şi la o apărare sistematică a reacţiei, iar mesianiştii au scăpat de la aceasta doar adaptându-şi viziunea asupra lumii la teoria progresului Răspuns inteligent Vl Solovyov a fost publicat în aceeași carte Voprosov* (Secțiunea II, pp -) El subliniază că numai el aparține extremei stângi a slavofilismului și nu există niciun motiv să vorbim aici de o întreagă facțiune În plus, direcția lui Leontiev nu provine de fapt din vechiul slavofilism Câteva obiecții ale lui Vl P N Milyukov face S Solovyov: Referitor la "Observațiile lui Vl S Solovieva* "Încercare filozofie si psiho * carte , div II, p CC Expunere simpatică în "Knizh Săptămâni * , (exprimat şi răspuns de Vl S Solovyov) V Chuiko (Revista jurnalului "Od List * Nr), recunoscând pe deplin principalele prevederi ale domnului Miliukov, vede în concluziile sale o oarecare inconsecvență și grabă Potrivit lui Yu Nikolaev (Note literare Slavofilismul în fața curții de critică liberală Moscova Ved * Nr), printre articolele despre slavofili nu există nici măcar un articol amuzant al domnului Milyukov Aderând la opiniile actuale actuale, este imposibil de înțeles nici scepticismul tragic al lui Leontiev, nici deznădejdea lui Danilevski Domnul Nikolaev îl ia în special pe Leontiev sub protecția sa Articolul domnului Milyukov a fost citit inițial ca o prelegere publică la Muzeul de Istorie Raportul prelegerii în "Rus Vd * Eh? Vezi și Alexei Vvedensky și Kirev Milyaev, V E Leonardo da Vinci Eseu Ed librărie F Joganson, la Kiev Tip P Soykin, în Sankt Petersburg pagini și portret, de exemplare Această ediție în miniatură (în partea a -a a foii) este inclusă în biblioteca firimituri Din biografia lui Leonardo da Vinci, autorul a făcut un fel de poveste istorică Nemulțumit de vioarea propriului stilou, el Biblioteca "Runivers" Iθ MINOR-MIHAILOVSKY l-a lăsat pe un anume domnul Porfirov să prezinte aceeași biografie în versuri Minor, L Despre modificări ale fizionomiei în bolile nervoase și psihice (Citește în reuniunea anuală a Societății Neurologilor și Psihiatrilor de la Universitatea din Moscova) "Întrebări de filologie" cartea , secțiunea II, p - ; cartea i , p - Până acum era nevoie de un talent deosebit pentru a recunoaște astfel de mișcări fizionomice care nu pot fi descrise în cuvinte Cu toate acestea, datorită hipnozei, se deschide posibilitatea unui studiu științific al acestor mișcări Mironositsky, P Athenagoras, apologe creștin al secolului II "Dreapta Social Security " , io-ii, - ; , - ; - ; - ; , - ; io, - i; - ; - ; - , O trecere în revistă amănunțită a dovezilor istorice despre Athenagoras și scrierile sale îl conduce pe autor la concluzia că lucrările lui Athenagoras erau cunoscute foarte puțin în biserica antică Apologia lui Athenagoras este descrisă în detaliu Miropolsky Vezi Kamensky M și Xa și l o v s k i y, N K Literatură și viață "Rus Gând" i, - ; , - Despre simboliști și decadenți Este atinsă cartea lui Nordau "Entartung" Părerile domnului Mihailovski despre degenerare îi atrag atenţia lui L Tihomirov: Sfârşitul secolului , - (cronica presei) CI M și X a și l despre în cu k i y, H K Literatură și viață "Rus Dumnezeu " : - ; : - ; : - Pe tema eroilor și a mulțimii Sunt atinse punctele de vedere ale lui Tarda și Siegele, precum și pamfletul domnului Sikorsky despre Malevanism, articole ale domnilor Sluchevsky ("Psihologia mulțimii") și Obninsky

Tarde se distinge prin generalizări neîngrădite; nici domnul Sluchevsky nu este întotdeauna scutit de acest reproș o viziune diferită, în opinia autorului, stă la baza lui dl articolele simpatice ale lui Obninsk Mihailovski, N K Literatură și viață "Rus Dumnezeu " : - ; io, - În cărțile lui Yuzov și V V Populism este un cuvânt rusesc, dar nu este mai clar pentru cititorii ruși decât unii dintre termenii corespunzători care au intrat în uz general european Atitudinea domnului Mihailovski față de autorii analizați de el este foarte antipatică lui N Ch : Mostre de metode polemice ale domnului Mihailovski "Sud Krai" nr (octombrie j) (Mikhailovsky, N K) Portretul său Petersburg Viața" nr , p Mihailovski, N K Vezi Boborykin, Volynsky, Kablitz, Skriba Biblioteca "Runivers " MIHNEVICH-MOLESHOTT Mihnevici, Vl Urmatorul la rand Nume bun uitat Nou "Nr Vorbim de V t Odoevski despre conversația lui A Th Caii în societatea literară rusă Sunt de asemenea atinse opiniile filozofice ale lui Odoevski Mihnevici, Vl Vezi Soare Solovyoy Michi kur I, K Text explicativ al lucrării "Studiu static-dishamic al teoriei fizice a originii speciilor prin selecția naturală a rudelor" (Anexă) Moscova Tip I Efimova p de exemplare În , autorul a publicat un pamflet intitulat: "Un studiu static-dinamic al teoriei fizice a originii speciilor prin selecția naturală a rudelor" Recenserul "Rus Thoughts" , a numit această "cercetare" un atac la adresa bunului simț al cititorului Neînțelegând semnificația răspunsului unui astfel de recenzent, domnul Michikuri se luptă să-și expună din nou sistemul imaginar, care se presupune că răsturnează complet darwinismul Pentru a face o idee despre "cercetarea" autorului și despre metoda de prezentare a acesteia, este suficient să citez următoarele cuvinte ale sale cu toate particularitățile ortografiei: "Din toate cele de mai sus, trec la subiect de concluzie Din orice parte ne uităm la teoria selecției naturale: fie din partea indivizibilității Ideei, fie din partea falsului fundament al sistemului: varietate, fie din partea legilor echilibrului forțelor reale oportunitatea tipică a fiecărui tip și armonia Lumii Organice arătate de Leibniz și Bonnet, care este un lanț inextricabil de legături utile sau concepte care se dezvoltă treptat, sunt strâns interconectate și servesc drept bază unul pentru celălalt, ca și adevărul oricărui tip cunoaștere sau știință, fiecare tip este o funcție sau un produs al unei idei Verhovnago Rațiunea este, prin urmare, creația Sa separată și nu este un produs al forțelor reale sau al renașterii sub influența forțelor naturale ale naturii: vitalitate oarbă, condiții de viață și agenţi fizici în lupta pentru existenţă Michelet Necrolog "Nou" nr Vorbim despre celebrul hegelian Modzalevski Vezi Comenius Mokievsky, P V Mintea , nr - ; , V - -"Probleme de filosofie", partea a II-a, cartea , p s; cartea , p ; cartea i , p s ; cartea , p CC ; cartea , pagina s Recenzii ale lucrărilor lui Ben, Ward, Jones, Dixon, Laurie, Marshall, Morrison, Sedgwick, Tichener Mokievsky, P V Vezi Wundt, Collins, Spencer Moleschott, I (Necrolog) "Rus Vel " M " (retipărit în" Volzhsk Ves "Nr) "Nou Vr " Nr (mai) "Nou" nr Kaz Tel " X? "Nov" Nr , p (cu portret) Biblioteca "Runivers " IJu monod-MURETOV (Monodt) Monod, G Hippolyte Taine Contemporary Review, aprilie Expuse în "Revista jurnalismului străin", "Rus Ob" , s Montagne Vezi Merezhkovsky Montesquieu Articol de I K-noy (Ad Frank; Reformateurs et publicistes de l'Europe) "Rus Gând" , O- ; , -ii Niciunul dintre gânditorii secolului al XVIII-lea nu a lăsat moștenire științei atât de multe puncte de vedere corecte și generalizări strălucitoare ca Montesquieu (Montesquieu) Montesquieu Melanje inedits Bordeaux și Par Recenzie de V D-ago "Greutate Evr " , - Montesquieu

Vezi Nikonov Morgulis, M Vezi Ivanov ' Morley, J Vezi Yakovenko Morrison Vezi Mokievski Societatea Psihologică din Moscova Rapoarte despre întâlnirile din februarie - "Rus Viața" nr , "Rus Vѣd " nr ; martie - "Rus Ved " Nr ; martie - "Rus Ved " nr ; mai - "Rus Nr Raportul şedinţei din februarie este retipărit din Rus în "Imagini / h, s Proces-verbal detaliat al ședințelor: "Vopr philos ", sec II, cartea ib, pp io-ii ; cartea , pp - ; cartea i , pp - ; cartea , pp - ; cartea , pp - Lista membrilor, cartea , secțiunea II, p - M o s s o, Angelo Oboseală (La Fatica) Cu de cifre în text Tradusă din a -a ediție italiană și completată de ediția originală germană din de M M Manasein C și frecați cop SPb Tip camarad Societate Beneficii IV-Fzib p exemplare (Biblioteca științifică populară publicată de F Pavlenkov) Există multe de prisos în carte, dar numeroase fapte despre oboseală atât la om, cât și la animale nu sunt lipsite de interes, deși, poate, uneori sunt date fără critica cuvenită Dispozitivele inventate, de altfel, și de autor, sunt descrise pentru înregistrarea contracțiilor musculare și a pulsațiilor cerebrale Problema la modă a suprasolicitarii nu este lăsată fără atenție Traducerea este buna Raspunde destul de simpatic "Rus Vd " Nr şi V B-v, "Sar Dnev" Aθ După Rus Dumnezeu " , - , cartea lui Moceo este departe de a fi lipsită de excursii nepotrivite și frivole în zone necunoscute autorului Răspunde cu simpatie "Ves Evr " (reg) Detaliază munca lui Moceo Elpe: Scrisori științifice Despre oboseală Nou Ora" Ag și (și iulie) O scurtă recenzie este oferită de -skiy în "Knizh Ves " , I SS Muretov, M Creştin fără Hristos "Dushep Thu " , - Publicat de asemenea ca tipărire separată M Tip universitate ib p de exemplare Biblioteca "Runivers " MURETOV-MULLER III Împotriva L N Tolstoi Dincolo de așteptări, el vorbește oarecum ironic despre articolul domnului Muretov "Stran " , SS (recenzia revistelor) Í Muretov, M D Ernest Renan și viața lui Isus (Caracterizare, expunere și critică) "Dumnezeu Vs " , , - ; , , - ; , - ; , o-pe (încă nu finalizat) O privire originală asupra lui Renan în gura unui teolog rus Oricât de ostil ar fi autorul părerilor de bază ale lui Renan, acest lucru nu-l împiedică deloc să aprecieze Viața lui Isus și să admire imaginile ei create sau reproduse artistic cu personaje istorice, farmecul său feeric al limbajului, culoarea sa plină de suflet După o expunere detaliată vine o critică strictă a aspectului lui Renan, cât de mult s-au exprimat în lucrarea numită Tunete și fulgere ale moscheii împotriva autorului preotului T Butkevich: E Renan și cel mai nou "critic" rusesc al său, "Ver și Raz ", op Biserica , nr , - În opinia sa, cartea lui Renan are acea proprietate rară că conținutul ei este uitat imediat după ce o citește Prof Muretov a scris un adevărat panegiric ateului și necredinciosului francez Editorii The Theological Vs ", precum și rectorul Academiei Teologice din Moscova Un alt fel de recenzie este dat de Biserica" Moscova Nr , p Muromtsev, S A Drept și justiție (Fragment dintr-o prelegere publică) "Colecție, corect și societăți, cunoaștere" (Proceedings of the Legal Society, care este afiliată la Universitatea din Moscova), vol II, pp i- În forma sa originală, acest articol a fost publicat în Sev Vess " , În conturul lor cel mai clar, legea și dreptatea, potrivit autorului, apar conștiinței noastre ca două concepte opuse unul față de celălalt Legea, spre deosebire de dreptate, este concepută ca ceva inexorabil de strict; dimpotrivă , dreptatea ne dă o regulă condescendentă, maleabilă Legea decide după formă, dreptatea pătrunde în materie după esența ei Legea se mulțumește cu logica raționamentului său, dreptatea caută să satisfacă cerințele sentimentului moral, deși nu este mereu capabilă să rezulte anumite

formule verbale Dreptul rămâne în acord cu cerințele de bază ale acestui stat și ale sistemului social, justiția ascultă slăbiciunile umane și judecă uman Legea este o expresie a aspirațiilor și cerințelor statului, puterii, legii , dreptatea este o expresie a sentimentelor întregului popor Opozitia dreptate si drept este forma in care se revarsa lupta ideilor juridice M ur e Vezi Ivanovski Mukhin, N I Eseuri despre cauzele bolilor nervoase "Arhive of Psych " vol XXI, nr I, pp - ; nr , pp - Articolul este de interes nu numai pentru psihiatri Principalul e-B Iran Vezi Alexei Vvedensky Muller, Max Vezi arhim Boris Biblioteca "Runivers" eu MYUNSTERBERG-NEVZOROV (Münsterberg) Münsterberg, H Uber Aufgaben und Methoden der Psychologie Leipzig O notă în "Lumea lui Dumnezeu" i, din Westerm Monatshefte Detaliază cartea lui Munsterberg P Sokolov "Despre problema sarcinilor și metodelor psihologiei "Întrebări de filosofie" catedra II, carte ib, p - Devotat în întregime acelor idei călăuzitoare care domină psihologia modernă, Münsterberg, în același timp, în opinia autorului, nu-i place să urmeze calea stereotipă și pretutindeni se străduiește să-și deschidă propriile căi XX observator Note pestrițe Fără Dumnezeu "Cetăţean" nr În ceea ce privește articolul lui V P Preobrazhensky despre Nietzsche, plasat în carte "Încercare filozofie " Observator Vezi Vinogradov Navil, E Dolg Conversații Publicat de editorii "Russian Palomnik" Sankt Petersburg Tip Stein de pagini de exemplare Inițial în "Cărțile revistei ilustrate Russian Palomnik", carte III Dragostea este baza poruncii datoriei Discuțiile nu sunt atât științifice, ci instructive Na vi l, Ernest Știință și materialism "Stran " , - Potrivit autorului, dintr-o simplă considerație a științei materiei, vedem manifestarea spiritului în cele trei funcții ale sale: voința, capacitatea de a simți și de a raționa, și putem formula următoarea propoziție, care crește în grad de certitudine proporţional cu gradul de atenţie acordat acestuia: dacă ar exista numai mame i, atunci nu ar exista materialism Materialismul nu este științific Acest sistem filozofic a luat naștere dintr-o inducție grăbită referitoare la o singură serie de fenomene N și în și l Vezi Ivanovski Nadaillac, M-is de Le problemme de la vie Paris S G (Lagolev) răspunde foarte simpatic în "Joi total dragoste spirit trecere " , sec II, p SS (Cavaler) Knight, W Filosofia frumosului Londra - Raportul Z "Greutate Ebr " , - Un mic capitol despre literatura rusă din cartea Knight a fost scris de Z Vengerova Ereditatea la plante "Dreapta Greutate " Nr și Ereditatea este una dintre manifestările vieții În mâinile omului, se dovedește a fi o forță la fel de puternică ca aburul și electricitatea Scrisori științifice "Rus Viaţa" Nr Semnătura' V M Prima scrisoare este dedicată unei imagini de ansamblu asupra diferitelor curente de gândire din societatea rusă Nevzorov, I Credința și necredința în raport cu iluminarea și viața (După scrierile de învățătură ale lui Nicanor, Arhiepiscopul Hersonului) "Stran " , Yu, - ; i, - ; , , pp - ; L - Biblioteca "Runivers "